

ΕΥΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἀπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ 15 Νοεμβρίου 1868.

ΕΤΟΣ Α΄. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Ζ΄.

Η ΝΗΣΟΣ ΚΑΠΡΕΑ

Η ΑΙ ΑΙΣΧΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΩΜΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΙΒΕΡΙΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Beulé).

Κατέναντι τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως κεῖται νῆσος τοσοῦτω περίφημος καὶ τοσοῦτω γνωστὴ τοῖς θαλασσοποροῦσιν, ὥστε καθίσταται περιττὸν νὰ περιγράψωμεν αὐτὴν διὰ μακρῶν εἶνε ἡ Καπρέα. Ἡ νῆσος αὕτη εἶχε προξενῆσαι ἐντύπωσιν εἰς τὸν Αὐγουστον κατὰ τὸν τελευταῖον αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τιβερίου πλοῦν περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰταλίας, καὶ εἶχεν ἀποκτήσει αὐτὴν λαβῶν δι' ἀνταλλαγῆς παρὰ τῶν Νεαπολι-

τῶν. Καὶ οὗτος μὲν ἀπλῶς μετέβη εἰς τὴν Καπρέαν, ὁ δὲ Τιβέριος τηρήσας διακρεστέραν τῆς νήσου ἀνάμνησιν ἐξελέξατο αὐτὴν ὡς ἀναχωρητήριον. Εἶνε δὲ ἡ νῆσος αὕτη δυσπρόσιτος καὶ ἡ εἰς αὐτὴν προσόρμις καθίσταται δυνατὴ ἐξ ἑνὸς μόνοῦ μέρους, δι' ἀποτόμου τινὸς κλίμακος. Βράχοι ὄξυκόρυφοι, ὑπερκείμενοι πελάγους βαθέος, ὠραίου, κινδυνώδους ὑψοῦσι πανταχόθεν κορυφὰς οὐρανογειτόνας. Ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου ἐπικρατεῖ ἀήρ καθαρὸς· ἡ δὲ ὄρασις περιβάλλει θέαμα μεγαλοπρεπές, τὸν Βεσοῦδιον καὶ ὀλόκληρον τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως. Τῆς τοποθεσίας ἡ καλλονὴ καὶ τῶν γραμμῶν ἡ εὐγένεια ἀνακαλοῦσι τὴν Ἑλλάδα νομίζει τις ὅτι βλέπει μίαν τῶν Κυκλάδων ἀπεσπασμένην ἀπὸ τοῦ θείου κύκλου τῆς Ἀήλου. Ὁ Τιβέριος ἐξ ἴσου θιασώτης τῶν θελγῆτρων τοῦ κλίματος, τῆς ἀφροντίας,

των αναμνήσεων της 'Ρόδου και της 'Ελλάδος διέταξε να κτίσῃσι δώδεκα ἐπαύλεις, τῶν ὁποίων δεικνύουσιν ἐνίοτε τὰ ἐρείπια πρὸς τοὺς περιγηγῆτας χωρὶς νὰ πείσωσιν αὐτοὺς, διότι τὰ ἐρείπια τὰ σωζόμενα ἐν Καπρέα εἶνε μεταγενέστερα τῆς ἐποχῆς τοῦ Τιβερίου, ἐξαιρέσει μόνον κλίμακός τινος ἧτις δύνανται ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἐφερον δ' αἱ δώδεκα ἐπαύλεις τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα θεῶν καὶ ἡ μεγίστη τούτων, ἡ τοῦ Διὸς, ἦτο φυσικῶ τῷ λόγῳ ἢ κατοικία τοῦ αὐτοκράτορος, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι ἦσαν προωρισμένα διὰ τοὺς εἰκοσι γερουσιαστὰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ συμβούλιον αὐτοῦ, διὰ τοὺς φρουροὺς, τοὺς φίλους, τοὺς δούλους, διὰ τοὺς καθ' ἐκάστην πολυπληθεστέρους λειτουργοὺς καὶ τὰ σκευῆ τῶν καθ' ἐκάστην αὐξουσῶν ἀκολασίων αὐτοῦ.

Ἄν ὁ Τιβέριος ἀποσυρόμενος εἰς Καπρέα ἦν ἀπλούς ιδιώτης, ἤθελε ζῆσει αὐτόθι ἐν μαλθακότητι καὶ ἀφραεῖα, ἤθελεν αὐξήσει τὸ ποίμνιον τοῦ Ἐπικούρου χωρὶς νὰ καταστῆ ἔνοχος. Ἄλλ' εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὴν παντοδυναμίαν νὰ ποθῆσῃ τὰ πάντα. Αἱ ἀπεριόριστοι αὐτοῦ ἐπιθυμίαι ἀπήντησαν πανταχόθεν τὰ ὄρια τὰ ὁποῖα ἐπέταττεν αὐτῷ ἡ φιλανθρωπία· ἐπιβουλευθεὶς τὰ δίκαια τῆς φιλανθρωπίας παρεξερτάθη εἰς ὠμότητα.

Παρέρχομαι ἐν σιγῇ τὴν ὀκνηρίαν ἧτις ἀποβαίνει κατ' ὀλίγον τὸ οἰκεῖον τῷ Τιβερίῳ πνεῦμα, παραλείπω τὴν πρὸς τὸν οἶνον κλίσιν, ἀνάμνησιν τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐκστρατειῶν, ἧτις καταλαμβάνουσα αὐτὸν ἐκ νέου κρατεῖ εἰς τὴν τράπεζαν ἐνίοτε ἐπὶ δύο ἡμερόνυκτα καὶ τὸν ὠθεῖ εἰς τὸ νὰ διορίζῃ εἰς ἀξίωμα τι τὸν ὑποψῆzion τὸν κενώσαντα διὰ μιᾶς τὸν μέγαν ἀμφορέα ὃν ἐκεῖνος παρουσίαζεν αὐτῷ. Παραλείπω καὶ τὴν φιλολογικὴν ματαιοσχολίαν τὴν μετὰ λυχνείας ἀναμειγμένην, ἧτις ἀπέσπα ἀπὸ τοῦ βαλαντίου αὐτοῦ 80,000 φρῆγκων εἰς τὴν ἀνάγνωσιν διαλόγου τινὸς μεταξὺ κίχλας καὶ συκοφάγου, μεταξὺ ὀστρεϊδίου καὶ ἀμανίτου, συντεταγμένου ὑπὸ τοῦ Ἀσλίου Σαθίνου. Ἦθελον ἐπίσης νὰ διέλθω ἐν σιγῇ ἡδονὰς ἧττον εὐπεριγράφους. Αἱ ἀκολασίαι τοῦ ἑβδομηκοντούτιδος τούτου

γέροντος διέμειναν περίφημοι, καὶ τοὶ ὀϊστορικός δὲν δύνανται νὰ περιγράψῃ ἐαυτὸν σεβόμενος, τὰ ἀνάκτορα ἐκεῖνα τὰ πλήρη εἰκόνων αἰσχροῦν, γλυφῶν ἀσελγῶν, βιβλίων ἀσέμνων, τὰ γαρῆμια ἐκεῖνα ἐν οἷς ἐκπορνεύσεις παράδοξοι ἐξήγειρον τὰς ἐσθραμένας αἰσθήσεις ἐνὸς γέροντος, τὰ δάση τὰ βριθοντα δυστυχῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐξηνγκασμένων νὰ παρῶσιν παχυλῶς τὴν γοητευτικὴν μυθολογίαν τῶν Ἑλλήνων, ἵνα ἐξεγείρωσι τὰς ἐπιθυμίας ἐνὸς βαρβάρου. Μετὰ μεγάλης δὲ θλίψεως θὰ ὀνομάσω ἐν τῶν προσώπων ἅτινα εἶνε τὰ ἀγενέστερα προΐόντα χρόνων ἀγενῶν, ἔμποροι σαρκῆς ἀνθρωπίνης, μεστῆται ἀνάσχυντοι, αἴσχη τοῦ ἡγεμόνος ὅστις μεταχειρίζεται αὐτοὺς ὡς ὄργανα, τῆς αὐλῆς ἧτις τοὺς ζηλεύει, τῆς χώρας ἧτις τοὺς ἀνέχεται. Ὁ ἔφορος οὗτος τῶν ἡδονῶν ἐκαλεῖτο Κησόνιος Πρίσκος καὶ ἦτο ἱππότης Ῥωμαῖος, ἔφερε δὲ ὁ ἄθλιος μετ' ἀλαζονείας τὸν ἐπίσημον τίτλον ἐπιτηρητοῦ τῶν ἡδονῶν τοῦ Τιβερίου (a voluptatibus) καὶ οἶων ἡδονῶν! Ἡ τύχη ἀρέσκειται ἀποκρύπτουσα εἰς τὰς πτυχὰς τῆς ἱστορίας τοσοῦτους ἀγαθοὺς ἄνδρας, οἵτινες ἤξιζε νὰ ᾧσι γνωστοὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, καὶ ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν αἰσχύνην νὰ γνωρίζωμεν καὶ προφέρωμεν τὸ ὄνομα ὄντων ἅτινα ὤφειλον νὰ μὲνωσι βεβουλημένα ἐν τῷ βορβόρῳ.

Ἄρκετὸν θεωρῶ νὰ εἶπω ὅτι κατὰ τὰ ἔτη ἅτινα ὁ Τιβέριος διήγαγεν ἐν Καπρέα αἱ ἀκολασίαι αὐτοῦ ἐκορυφώθησαν μέχρι παραφορᾶς· τὰ ἀνοσιουργήματα ἦσαν καθημερινά· τὸ ἀμάρτημα καθίστατο τὸ ἄρτυμα τῆς ἡδονῆς. Αἱ ἐλευθέρας κοινωνικῆς τάξεως γυναῖκες δικαστικῶς κατεδιώκοντο, ἀπειλοῦμεναι διὰ θανάτου ἂν δὲν ἐνέδιδον εἰς τὰς παρανομίας· οὕτω κατεδικάσθη ἡ Μαλλονία ἧτις προὔτιμησε τὸν θάνατον. Οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες τῶν εὐγενεστέρων οἰκογενειῶν ἦσαν τὸ ἀντικείμενον συνεχῶν ἀρπαγῶν. Οἱ δούλοι καὶ οἱ ἀπελευθέρωτοι τοῦ Τιβερίου, οἵτινες ἐχρησίμευον εἰς τὸν Κησόνιον Πρίσκον ὡς προμηθευταί, διέτρεχον τὴν χώραν καὶ ἐπαρχίας, οὐδενὸς φύλου φειδόμενοι. Οὕτω τὰ βρέφη τῆς τρυφερωτέρας ἡλικίας ἀνεζητοῦντο διὰ χρήσεις μυσαρᾶς καὶ ἐν περιπτώσει ἐναντιώσεως τῶν γονέων

ἐπεφέροντο ὅσα γίνονται κατὰ τὰς δι' ἐφ' ἑαυτοῦ ἀλώσεις τῶν πόλεων. Τὰ δὲ λάφυρα μεμεικρίζοντο κατόπιν εἰς Καπρέας. Τὸ ὕψος τοῦτο τῶν αἰσχυροτήτων συγκεφαλαιούται ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ὑπὸ τοῦ Σουητωνίου καὶ τοῦ Τακίτου. Μὴ ζητῆτε νὰ μεταφράσω τὸν Σουητώνιον, ἔστω καὶ δι' ὑπαινιγμῶν· αἱ λεπτομέρειαι ἄς οὗτος ἀναφέρει μολύνουσι τὴν φαντασίαν. Ἐκεῖνοι μόνον δικαιούνται νὰ ἀναγνώσωσιν αὐτὰς ὅσοι ἀγνίσκωσι τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην διὰ τοῦ μίσους τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ θέλουσι νὰ εἰξέρωσι πῶς οἱ ἀξιούντες νὰ κυριαρχῶσι τοῦ κόσμου κατεβιάσθησαν κατὰ αὐτῶν τῶν κτηνῶν δι' αὐτῆς τῆς ὑπερβολῆς τῆς ἰσχύος των. Εὐχερέστερον εἶνε νὰ παραθέσω τὰ τοῦ Τακίτου, τοῦ ὁποίου ἡ σοβαρὴ ἀπομακρύνει τὰ βδελυρώτερα.

Ἄ· Ἐπειτα πάλιν τοὺς βράχους καὶ τὴν ἑρμαζίαν τῶν θαλασσῶν ἀνεζήτησεν, αἰσχυρόμενος διὰ τὰ ἀδάμαστα αὐτοῦ ἐγκλήματα καὶ τὰς ἀκολασίας, αἵτινες παρέφερον αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε κατὰ τὸ βασιλικὸν ἔθος ἐμόλυνε τῶν εὐγενῶν τοικογενειῶν τοὺς νεανίας διαφθεῖρων αὐτούς. Καὶ οὐ μόνον αἱ χάριτες καὶ αἱ καλλὴναι τοῦ σώματος διήγειρον τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἡγάπα ν' ἀτιμᾶζῃ ἐν τοῖς μὲν τὴν σεμνὴν νεότητά, τὰς προγονικὰς εἰκόνας ἐν τοῖς δὲ. Καὶ τότε πρώτον ἐφευρέθησαν ὀνόματα ἄγνωστα τέως, ν' ἀνακαλοῦντα τόπους ἀσελγείας ἢ πολυτρόπους ἐκπορνεύσεις. Πιστοὶ δούλοι ἀνεζήτησαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀνεύρισκον θύματα, ἀνταμειβόντες τοὺς προθύμους, ἐκπορνεύοντες τοὺς ἐναντιούμενους· καὶ ἂν συγκογένειαν, ἐπέφερον κατ' αὐτῆς τὴν βίαν, ντὴν ἀρπαγὴν, πάντα τὰ ἐπιτροπόμενα κατὰ αἰμαλώτων».

Ἴδου τί ἐπασχεν ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐκεῖνος ὃν ποτε ὀβριανὸς τῆς Λουκρητίας, ἡ ἀρπαγὴ τῆς Βιργίνιας· ἴσχυσαν δις νὰ ἀπελευθερώσωσιν. Ἄλλὰ—εἰπὸν τινες—ὁ Σουητώνιος ψεύδεται, ψεύδεται ὁ Τακίτος, οἱ σατυρικοὶ οἱ ὑπαινιχθέντες τὰς αἰσχυρότητας τοῦ Τιβερίου ψεύδονται. Ἄν συνήγοροι τινες τοῦ Τιβερίου εἶναι ἱκανοὶ ν' ἀρνηθῶσι τὰς ἀκριβεστερας καὶ ὁμογυμνωστερας τῶν δια-

βεβαιώσεων, ἡμεῖς οἵτινες ἀξιούμεν νὰ καταπολεμῶμεν ἢ νὰ ἐξακριβῶμεν τὰς ἐγγράφους μαρτυρίας διὰ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀντικειμένων ἔχομεν ἀποδείξεις ψηλαφητάς, ὕλικας, ἀναντιρρήτους, αἵτινες ὑποστηρίζουσι τὴν φιλαλήθειαν τοῦ Τακίτου, τοῦ Σουητωνίου καὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῖς.

Κατὰ πρῶτον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα παρέχει λέξεις αἵτινες ἀπέμειναν, λέξεις πλασθεῖσαι διὰ τὸν Τιβέριον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου, π. χ. τὸ ἐπώνυμον Caprinus, ὃπερ διφορούμενον σημαίνει τὸν κάτοικον τῆς Καπρέας, καὶ τὰς συνηθείας τὰς ἀποδομένας τῷ τράγῳ (περιττὸν θεωρῶ νὰ ὑπομνήσω ὁποῖον ἦτο κατὰ τὴν μυθολογίαν τὸ ἔργον τοῦ τράγου). Ἄλλαι λέξεις ὁποῖαι αἱ sellarii καὶ spintriae εἶχον πλασθῆ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου, ἵνα δηλῶνται δι' αὐτῶν οἱ συκοινοῦντοι τῶν ἀθμιουργιῶν αὐτοῦ ἢ τὰ θύματα τῆς ἀσελγείας του.

Καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχαιολογία φέρει ἀποδείξεις ἐπιβαρυντικὰς. Λυχνοῦχοι ἐκ πηλοῦ, ἀγγεῖα χαλκᾶ ἅτινα, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν φαίνεται, εἶνε ἔργα τῆς ἐποχῆς τοῦ Τιβερίου παριστῶσι τὰς ἀσελγείας ὑποθέσεις ἃς ἡ ἱστορία ἀναφέρει. Ἐν Πομπηῖα, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀπέναντι παραλίας, πόσα ἀντικείμενα ἤθελον μείνει κεκρυμμένα ἐν τῷ ἀποκρύφῳ μουσαεῖῳ. Καὶ ἐστὲ πεπεισμένοι ὅτι ἡ ἐπιβόη τῆς Καπρέας ἐξετέλετο ἐπὶ τῆς μαλθακῆς Καμπανίας, ὅπου προσεπάθουν νὰ μιμῶνται τὰ ἦθη τῆς αὐλῆς μετὰ τοσοῦτω μείζονος εὐαρεσκείας καθ' ὅσον οὐδέποτε εἶχον αἰσθανθῆ σπουδαίαν ἀποστροφὴν πρὸς τὰ ταιαῦτα εἶδη τῶν παραστάσεων.

Τέλος αἱ μεγάλαι νομισματικαὶ συλλογαὶ περιέχουσι σειράς χαλκῶν μεταλλίων συνήθως spintria καλουμένων, ἅτινα εἶνε μᾶλλον tesserae, ἧγον σημεῖα εὐγνωμοσύνης ἢ εἰσητήρια. Ἐμπροσθεν παριστῶσιν αἱ tesserae αὐταὶ ἀντικείμενα ἀσελγείας τοσαύτης, ὥστε αἰσχυνεται τις νὰ περιγράψῃ αὐτὰ. Ὅπισθεν φέρονται Ῥωμαϊκὰ ἀριθμητικὰ σημεῖα ἀποτελοῦντα σειράς ἀριθμῶν μέχρι τοῦ σημείου XIX. Ἡ ποιικιλία τῶν τύπων τούτων, τοὺς ὁποίους ὀφείλει τις ἅπαξ κατὰ τὸν εἶον νὰ παρατηρήσῃ, ἵνα ἐπαληθεύσῃ τὴν ἱστορίαν, εἶνε ἱκανῶς με-

γάλη ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸς ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐποχῆς αὐτῶν. Ἐὰν ὑπάρχωσι τινες δυνάμενοι ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Αὐγούστου, οἱ πλείστοι φέρουσι τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐπὶ Τιβερίου κοπέντων νομισμάτων.

Ἐπὶ τῶν ἀποτροπαιοτέρων σειρῶν, ἐν αἷς οἱ νομισματολόγοι δὶσχυρίζονται ὅτι ἀναγνώριζουσι μετὰ βεβαιότητος τὴν ὁμοιότητα τοῦ Τιβερίου.

(*Ἐπεταί συνέχεια).

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ Ο ΚΩΜΙΚΟΣ. (α)

Ἡ ἐπὶ κεφαλῆς παριστανομένη εἰκὼν εἶνε ἀντιγραφὴ ἀγάλματος σωζομένου ἐν τινι αἰθούσῃ τοῦ Βατικανοῦ. Ἀναμνηστικῶς ἡμῖν ὁ ἀνὴρ οὗτος τὸν ἐν ὑπαίθρῳ βίον, τὴν ἐποχὴν τῶν ἰσχυρῶν καὶ μεγαθύμων ἀνδρῶν, ἡ δὲ μορφή του ἐκφράζει τῆς με-

γαλοφυΐας τὴν ἀπάθειαν ἢ ἀμετάβλητος αὐτοῦ γαλήνη, ἢ δεικνύουσα ὅτι οὔτε ὑπὸ τοῦ θυροῦ τοῦ πλήθους ἐπηρέαζεται οὐδ' ὑπὸ ματαιοφροσύνης — καὶ ἡ σεμνοπρεπῆς, ἀλλὰ καὶ ψυχρὰ αὐτοῦ στάσις, ἐκλεκτὸν βεβαίως αὐτὸν παριστάνουσι. Παρατηρεῖ μεταβολὰς, σπουδάζει τοὺς χαρακτῆρας, τὸ βλέμμα του βαθέως εἰσχωρεῖ, ἀλλ' ἀτάραχος οὗτος οὐδὲ ρυτίδα ἐπὶ τοῦ μετώπου φέρει, οὐδὲ τὰς ὄφρυς συσπᾶ. Τοιαύτη καὶ ἡ μήτηρ ἡμῶν φύσις ἀμετάβλητος διατελεῖ οὕσα μάρτυς ἐρωτικῶν περιπτύξεων καὶ λυσσῶδους συμπλοκῆς ἐχθρῶν, — τρυφεροῦ ἀσπαρμοῦ μητρὸς πρὸς τὸ νεογέννητον καὶ θρήνων μητρὸς στερηθείσης τῶν εἰς τὸ μέλλον αὐτῆς ἐλπίδων, τῶν σπλάγγων τῆς τῶν τέχνων, — φιλικῆς χειραψίας καὶ αἰσχυρᾶς δολοφονίας, — προσευχομένων ἐν πληθύνει Χριστιανῶν καὶ μαχῶν αἰματηρῶν. . .

Μειδιάμα πλανᾶται εἰς τὰ χεῖλη τοῦ χλαμυδοφόρου ἀνδρός· εἶνε ἡ φιδιρὰ τοῦ ἡλίου ἀκτῆς ἐπὶ κυμάτων ἀφρωδῶς μαινομένων. Μειδιά, διότι ὑπακούει, φαίνεται, τῇ μεγαλοφυΐᾳ αὐτοῦ, ἡ δὲ μεγαλοφυΐα εἶνε ὑπομονητικὴ, ὡς ἡ αἰωνιότης καὶ ἀδιάφορος, ὡς ἡ φύσις. Μειδιά, διότι κρατεῖ ἀνά χειρὸς τὸν κύλινδρον τοῦ περγαμνοῦ, ὡς ὁ Ζεὺς τὸν κεραυνόν, διότι ὠνομάζετο Μένανδρος καὶ ἦτο κωμικὸς ποιητῆς, διὰ τοῦ γαλοῦ σπουδαῖα διορθῶν (α).

Ἐγεννήθη ὁ Μένανδρος τὸ 3^{ον} ἔτος τῆς 409ης Ὀλυμπιάδος εἰς Κηρυσίαν (β). Τῆς μητρὸς του Ἠγησιστράτης τὸ ὄνομα μόνον μέχρις ἡμῶν ἐφθασεν, ὁ πατὴρ του ὅμως Διοπίθης γνωστότερος, ὑπῆρξεν ἀρχηγὸς τῶν Ἀθηναίων σταλείς πρὸς ἀποικίαν εἰς τὴν Χερσόνησον τῆς Θράκης, κατηγορήθη ὡς παρανομῶν καὶ τοῦ μισθωτοῦς ὁδηγῶν εἰς λαφυρᾶγωγίαν. Ὁ Δημοσθένης ὑπερησπίσθη

αὐτὸν (α) δεικνύων τὸν Φίλιππον κεκρυμμένον ὀπίσθεν τῶν κατηγορῶν τοῦ Διοπίθους καὶ ἔρποντα βραδέως πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπὶ τῆς περιστάσεως ταύτης βασιζόμενοι σχολιασταὶ τινες διηγοῦνται ὅτι ὁ Μένανδρος ὑπῆρξεν φίλος τοῦ Δημοσθένους καὶ ὅτι ὁ Διοπίθης ἠθωώθη διότι ὁ μέγας ῥήτωρ ἐχαρίσθη τῷ Μενάνδρῳ. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο δὲν ἔχεται ἀληθείας, διότι ὁ ἀρχηγὸς τῆς νεωτέρας κωμωδίας ἐγεννήθη τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς ἀνω ῥηθείσης δίκης.

Αἱ μετὰ τοῦ Ἐπικουροῦ σχέσεις τοῦ Μενάνδρου εἰσι βεβαίωταται ἀπ' ἐναντίας. Ἐπῆρξεν συνδεδεμένοι ἐπὶ ζωῆς καὶ ὁ ποιητῆς ἔγραψε δύο στίχους (β) εἰς τιμὴν τοῦ φιλοσόφου παραβαλλομένου ἐν αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα. Ἀλλὰ καὶ μετ' ἄλλων περιφανῶν ἀνδρῶν ἐσχετίσθη ὁ Μένανδρος, πολλῶν δ' αὐτῶν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα συνέτειναν εἰς μόρφωσιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ὁ Ἀριστοτέλης π. χ. φαίνεται ὅτι ἐπέσυρε τὸν Μένανδρον, οὗ τινος τὸ πνεῦμα καὶ τὸ εἶδος βαδίζουσι πιστότερον τοῦ Ἀριστοφάνους ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τῶν ἀληθῶν κανόνων τῆς κωμωδίας, τῶν παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους χαραχθέντων. Ἄλλως τε καὶ ὁ Θεόφραστος μετεδίβασεν τῷ Μενάνδρῳ τὰς διδασκαλίας τοῦ διδασκάλου του, (γ) πολὺ δὲ πιθανὸν καὶ χρήσιμος οὐκ ὀλίγον νὰ ἐφάνη τῷ νέῳ ἀκροατῇ αὐτοῦ, οὐχὶ τόσον διὰ τοῦ περι κωμωδίας βιβλίου του ὅσον διὰ τοῦ παρατηρητικοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Προσέτι καὶ ἐν τῇ οἰκογενεῖα του ὁ Μένανδρος εἶχε τὸν ἐκ πατρὸς θεῖον του Ἀλεξίν (δ) ὡς ὁδηγόν οὐχὶ τυχόντα, διότι ὑπῆρξεν οὗτος εἰς τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ποιητῶν τῆς μέσης κωμωδίας. Δὲν ἤργησεν ὁ Μένανδρος νὰ φέρῃ εἰς φῶς τοὺς καρποὺς τοιαύτης πνευματικῆς καλλιτεργείας. Ἐφησὶς ὧν ἐδίδαξεν ἀπὸ σκηνῆς τὴν πρώτην αὐτοῦ κωμωδίαν (ε), εἰκοσιενὸς δ' ἔτους ἐνίκησε, διδάξας τὸ δράμα του Ὀργή (ς). Ἐποίησε κατὰ συνέ-

(α) Ἀμφιβάλλουσιν ὅμως εἰς τὴν ἀνπραγματικὴν αὐτοῦ εἶναι τὸ ἐπὶ Πausanίου ἀκόμη σωζόμενον ἄγαλμα τοῦ Μενάνδρου ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου· τοῦτο δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ἂν ἡ ἐνταῦθα σωζομένη βᾶσις τοῦ ἀγάλματος μετρηθῇ, καὶ παραβληθῇ πρὸς τὸ ἄγαλμα.

(β) Σουΐδας II.

(α) Δημοσθ. περὶ τῶν ἐν Χερσόνησῳ.

(β) Ἀνθολογία, Jacobs.

(γ) Διογ. Λαερτ. V. 36.

(δ) Σουΐδας Ἀλεξίς.

(ε) Meineke Vita Menandri. XXX.

(ς) Ὀμ.

χειαν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν κωμωδίας, κατὰ τὴν παράστασιν τῶν ὁπίων μόνος πάντοτε ἐπετῆρει τὰς προπαρασκευὰς εἰς οὐδένα ἄλλον ἐμπιστευόμενος (α) και ἂν ἡ νίκη διεξέφευγεν αὐτὸν, ἀτάραχος ἤρχιζεν ἐκ νέου ἄλλην κωμωδίαν. Ἐξεδίκειτο ἀρκούντως λέγων εἰς τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ Φιλῆμονα: Δὲν ἐντρέπεσαι ποτε βλέπων τὰς κωμωδίας σου προτιμωμένας τῶν ἰδικῶν μου;

Ὁ Μένανδρος ἦτο λαμπρὸς τῷ βίῳ (β), ὅπως θὰ ἦτο και πᾶς ἄλλος φίλος τοῦ Θεοφράστου και τοῦ Ἐπικούρου (γ). Παριστάνουν αὐτὸν τινες μύροις κεκαλλωπισμένον και κυματούσης τῆς χλαμύδος του βαδίζοντα βήματι ἐρωτοτρόφῳ και τρυφῆλῳ. Ὁ Σουΐδας μάλιστα λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο περὶ γυναικας ἐκμανέστατος ὑπῆρξε δὲ, ὡς και ὁ Ἀθήναιος ἐπιβεβαιῶν, ἐραστὴς τῆς περιδοῦτου Γλυκέρως, μολοντί σερβάτος τὰς δῖφεις. Ἡ Γλυκέρω (δ), μία τῶν ὠραιότερων ἐν Ἀθήναις ἑταίρων πρὶν ἢ μετὰ τοῦ Μενάνδρου συνδεθῆ ἦτο ἐρωμένη τοῦ Μακεδόνοιο Ἀρπαλοῦ, ὅστις πολλῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου χρημάτων συλήσας και καταφυγὼν εἰς Ἀθήνας ἠράσθη τῆς Πυθιονίκης μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν ταύτης, εἰς ἣν ἀποθανοῦσαν πολυταλαντὸν μνημεῖον κατασκεύασε, κατέφυγεν εἰς τὴν Γλυκέρων και εἰς τοσοῦτον ἀδυναμίας πρὸς ταύτην ἐφθασεν, ὡστε, ὡς ὁ Θεόπομπος ἱστορεῖ, ἤρνεϊτο νὰ φέρῃ στέφανον ἂν τις και τὴν πόρνην δὲν ἐστεφάνου και εἰκόνα χαλκῆν τῆς Γλυκέρως ἐν Ῥωσσῶ τῆς Συρίας ἔστησε και ἐσυγγώρησεν αὐτῇ νὰ κατοικῆ ἐν τοῖς ἐν Ταρσῶ βασιλείοις, ἵνα τὴν βλέπῃ προσκυνουμένην ὑπὸ τοῦ λαοῦ και βασιλίσσαν προσαγορευομένην και ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς τιμωμένην, ταῖς ἀποδιδόμεναις μόνον τῇ μητρὶ και τῇ συζύγῳ. Ἀλλὰ και ἐπὶ εὐφυΐᾳ ἡ Γλυκέρω διεκρίνετο ἦτο ἐκ τῶν ἐταιρῶν ἐκείνων, αἵτινες σμέγα ἐφρόνου ἐφεκαυταῖς παιδείας ἀντεχόμεναι και τοῖς μαθήμασι χρόνον ἀπομερίζουσαι διόπερ και εὐθικτοὶ πρὸς τὰς ἀπαντήσεις ἦσαν. Ἡ

(α) Ἀλκίφρων. Ἐπ. II, 4.

(β) Περὶ κωμωδίας.

(γ) Ἀθήν. I 38.

(δ) Ἀθήν. XIII. 66, 68 κτλ.

Γλυκέρω εἶναι ἡ διδοῦσα τὴν ἀπάντησιν ἐκείνην εἰς τὸν φιλόσοφον Στίλπωνα και τὸν κατήγορόν της οὕτω κατηγοροῦσα: «τὴν αὐτὴν ἔχομεν αἰτίαν, ὡς Στίλπων, σέ τε γὰρ λέγουσι διαφθεῖρειν τοὺς συντυχᾶνοντάς σοι ἀνωφελῆ και ἐρωτικά σοφίσματα διδάσκοντα, ἐμέ τε ὡσαύτως μὴδὲν οὖν διαφέρειν μετὰ φιλοσόφου ζῆν ἢ ἑταίρας».

γυνὴ τοι σώματος δι' ἀργίαν

ψυχῆς φρόνησιν ἐντὸς οὐκ ἀργὸν φορεῖ.

Ἔσχε τὴν τιμὴν ἡ Γλυκέρω νὰ λάβῃ θέσιν και εἰς τὸ ποίημα τοῦ Μάχωνος, ὅστις ἐν ἰάμβοις συναγαγὼν ἐμνημόνευσε τὰς λεπτομερεῖς και πνευματώδεις ἀπαντήσεις τῶν ἑταίρων: «Ἐλαβὲ ποτε παρ' ἐραστοῦ τινὸς κορινθιον οἰμάτιον, ὅπερ ἐπεμψεν εἰς τὸ γναφεῖον. Μετὰ τινα χρόνον ὑποθέτουσα ὅτι ὁ γναφεὺς ἐτελείωσε τὸ ἔργον, ἐπεμψε τὴν θεραπευτικὴν παρ' αὐτῷ μετὰ τοῦ ἀντιτίμου διὰ ν' ἀποφέρῃ τὸ οἰμάτιον. — Θὰ σοι τὸ δώσω, ἀπεκριθῆ ὁ γναφεὺς, ἂν ὑπάγῃς νὰ μοι φέρῃς τριῶν τετάρτων τοῦ ὄβουλοῦ ἔλαιον, διότι ἡ ἔλλειψις τούτου μ' ἐμποδίζει εἰς τὸ ἔργον. ὦ! τάλαινα ἐγώ! ἀνέκραζεν ἡ Γλυκέρω ἅμα ὡς ἡ ὑπερέτρια ἀνήγγειλε τὴν τοῦ γναφεὺς ἀπάντησιν. ὦ δυστυχία μου! Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἰχθὺς νομίσας τὸ οἰμάτιον, ἰδοὺ θὰ με τὸ τηγανίσῃ».

Ἄν πάντα τὰ εἰς τὴν Γλυκέρω ἀναφερόμενα ἐνταῦθα εἴπομεν, ἐγένετο τοῦτο ἵνα κατάδηλον καταστῆ ὅτι ὁ Μένανδρος δὲν ἠδύνατο αὐτὴν νὰ προσφέρῃ τῇ Γλυκέρω, ἥτις ἐρωμένη αὐτοῦ γεννομένη ἀπαξ, δὲν εἶνε πλέον ἢ πρῶτην Γλυκέρω, ἡ ἐθισθεῖσα εἰς τὰς λαμπρότητας τῶν βασιλικῶν ὀργίων και εἰς λατρείας τῶν ἐν Ταρσῶ αὐλικῶν και ὅμως ὁ Μένανδρος προσέφερον αὐτῇ ἀνταξίαν δόξαν, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐκλεξας ἔλαβεν αὐτὴν ὡς τὸ κυριώτερον πρόσωπον κωμωδίας τοῦ τινος (α).

Ὁ ἀρεστότερος τῶν Ἑλλήνων ἐπιστολόγραφων, ὁ Ἀλκίφρων δύο λαμπρὰς εἰκόνας τῶν σχέσεων τοῦ Μενάνδρου μετὰ τῆς Γλυκέρως μᾶς διδει, ἐν δυοῖν ἐπιστολαῖς, δι' ὧν εὐκόλως φαντάζεται τις τοὺς χαρα-

(α) Meineke, M. v. καὶ Φιλ. Reliquae σελ. 39.

κτῆρας τῶν δύο ἐραστῶν και τὰς διαφόρους αὐτῶν περιπετείας. Ἡ πρώτη εἶν' ἐπιστολὴ τοῦ Μενάνδρου (ἐπιστ. II, 3) διηγουμένου τῇ ἐρωμένη αὐτοῦ τὰς λαμπρὰς προσφορὰς τοῦ Πτολεμαίου και ἀναγγέλλοντος ὅτι διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἐρωτὰ του τὰ πάντα ἀποποιεῖται. «Ἡδὼν τὰς σὰς θεραπεύω ἀγάλας, λέγει, ἡ τὰς ἀπάντων τῶν σατραπῶν και βασιλέων αὐλάς».

Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Ἀλκίφρων ὑποθέτει σχοινοτενῆ τῆς Γλυκέρως ἀπάντησιν ἐκφράζουσαν τὴν μεθ' ὑπερηφανείας μειμιγμένην τρυφὴν αὐτῆς χαρὰν (ἐπιστ. II, 4). Συμβουλεύει αὐτὸν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν παρασταθησομένων κωμωδιῶν του, και λέγει δικαιολογουμένην:

Εὐφύης γυνὴ ταχέως παρ' ἐρώτων μανθάνει.

Βεβαίως τὸ αἶσθημα τῶν δύο αὐτῶν ἐραστῶν δὲν εἶν' αἶσθημα ἀνυψούμενον διὰ τῆς ἀγνότητος, ἀλλ' αἶσθημα ζωηρὸν καρδιά τε και πνεύματι, αἶσθημα ἀληθές, ἂν οὐχὶ και λεπτόν. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας οὐδεὶς δύναται νὰ θεωρήσῃ, ὡς γεγραμμένας εἰς ὕφος ἀπίθανον ἐνθουσιασμοῦ και φλογὸς ἐρωτος ἀνταξίου ψυχῆς ποιητοῦ. Ὁ γράφων ταύτας εὐρίσκειται μετὰ τρυφερότητος και εὐθυμίας, τὴν δὲ συγκίνησιν ἣν δεικνύει μετὰ πολλὴν καθωραΐζει εὐφυΐαν, ὡστε οὐδαμῶς τὴν τοῦ 19ου αἰῶνος ῥωμαντικὴτητα δεικνυσιν. Ὁ Ἀλκίφρων χρωματίζει διὰ τὸ ἀξιοπιστότερον τὰς ἐπιστολάς διὰ χρωμάτων ἀναμνησκόντων οὐχὶ ἐξάψεις καρδίας, ἀλλὰ σκηνὰς τῆς ζωῆς, ἣν ὁμοῦ οἱ δύο ἐρασταὶ διῆγον, και ἥτις κατέστη πλέον ἔθος παρ' αὐτοῖς και ἀληθῶς τοῦτο μόνον θέλει ν' ἀποδείξῃ, τὸ εὐάρεστον ἀπλῶς δηλ. τῆς συμβιώσεως, διότι τῆς ταῖς κωμωδίας αὐτοῦ ὁ Μένανδρος φαίνεται καλῶς ἐνόησας τὸν ἐρωτὰ και παριστάνει αὐτὸν διαφέροντα τοῦ τε τῆς τραγωδίας ἐρωτος, τοῦ ἐπιφέροντος τὴν καταστροφὴν και τοῦ ἐν ταῖς κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνους ἀπολύτως βασιλεύοντος γελοίου και ἰδιοτρόπου.

Ἐν τούτοις ἡ σταθερότης τοῦ Μενάνδρου δὲν ἔσχε μακρὰν τὴν διάρκειαν, μετ' οὐ πολὺ δ' ἐπῆλθεν ἡ ῥῆξις. Κατὰ τὸν Ἀθήναιον, ὁ Φιλῆμων οὐ μόνον τὸ κωμικὸν

σκῆπτρον τοῦ Μενάνδρου διημφισβήτει, ἀλλὰ και ἀντίπαλος αὐτοῦ ἐν ἐρωτὶ ἦτο διὰ δράματός του τινος ὠνόμασε τὴν Γλυκέρων χρηστὴν, ὁ δὲ Μένανδρος θεωρήσας τὸ τοιοῦτον ὡς εἰρωνεῖαν ἢ προσβολὴν ἀπήνησε δι' ἐτέρας κωμωδίας ὅτι οὐδεμία γυνὴ χρηστὴ ὑπάρχει. Τοιοῦτον δ' ὑπῆρξε τὸ τέλος τῶν ἐρωτικῶν τούτων σχέσεων.

Ὅτε ὁ Μένανδρος ὡς ποιητὴς ἀνεράνη, ἐν ἀγνοίᾳ πάντων παρεσκευάζετο ἐν Ἀθήναις δραματικὴ ἀναμόρφωσις. Εἰς τρεῖς περιόδους διαιρεῖται ἐν γένει ἡ Ἀττικὴ κωμωδία, τρεῖς δὲ εἰσὶν οἱ ἐκάστην τούτων ἀντιπροσωπεύοντες ποιηταί: Ἀριστοφάνης τῆς ἀρχαίας κωμωδίας, Ἀντιφάνης τῆς μέσης και Μένανδρος τῆς νεωτέρας. Καὶ τῆς μὲν ἀρχαίας κωμωδίας ἰδιάζων χαρακτήρ ἐστὶν ὁ πρακτικὸς αὐτῆς σκοπὸς ἐν τῷ παρόντι μόνον, καθότι οἱ ταύτην ἀντιπροσωπεύοντες ἀπευθύνονται εἰς λαὸν αὐτεξούσιον χρειαν ἔχοντα τοῦ γελοίου, ὅπως διασκεδάσῃ ἢ φωτισθῇ ἐπὶ τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ μόνη των ἄρα φροντίς ἐστὶν ἡ ἐπὶ τῶν συγχρόνων αὐτῶν ἐπιβρόχη, ἀδιαφοροῦντες περὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου και περὶ τοῦ μέλλοντος. Προσπάθειαι μερίδος πολιτικῆς, ἀνέκδοτα διακοινοῦμενα ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἰσχὺς πεφιλημένου ῥήτορος, ψευδὴ σοφιστοῦ τῆς ἐποχῆς, και ἄλλαι παρόμοιαι ὑποθέσεις γνωσταὶ ἤδη τῷ λαῷ ἐπὶ σκηνῆς ἐτίθεντο ὑψηλοφώνως ἐμπαίζόμεναι. Καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς κωμωδίας ἐπετύγγανε διότι οἱ Ἀθηναῖοι διετήρουν ἔτι τὴν ὑπεροψίαν αὐτῶν διὰ τὰς ἀρχαίας πολεμικὰς τῶν ἐπιτυχίας, ἕως οὗ τὸ τοιοῦτον αὐτῶν θάρρος κατέστη ἀφροσύνη, δι' ἣ και ἐχάθησαν κατὰ τὴν θλιβεράν ἐκείνην μονομαχίαν, τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποῖου ἡ κωμωδία πλέον τοῦ Ἀριστοφάνους κατέστη ἀδύνατος ἐν Ἀθήναις. Ἡδη ἦσαν μὲν ἀσφαλεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ μετ' ἀνισυχίας ἦσαν ἐλευθεροὶ ἀλλ' ἡ ἐλευθερία ἐδάρυεν αὐτούς ὡστε δὲν εἶχον πλέον τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ δικάζωσι διὰ τῆς κωμωδίας τοὺς κυβερνήτας αὐτῶν. Ὁ Ἀριστοφάνης ἐπεδείκνυε σκιὰν εἰκόνας λαμπροῦ και ἐνδόξου παρελθόντος ἢ κωμικῆ αὐτοῦ μῦσα ἔδει νὰ σιωπήσῃ, διότι μόνον ἄ μὲν ταραχῶν τοῦ πολέμου και ἀταξιών

τῆς δημοκρατίας ἡδύνατο νὰ ζῆ καὶ νὰ ψάλλῃ, ὡς τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα τὰ ἰπτάμενα μόνον ἐν τρικυμία καὶ ὑπνώττονα ὅταν γαλήνη βασιλεύῃ.

Ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ τῆς μέσης κωμωδίας περίοδος. Ἐν Ἀθήναις τὰ πολιτικὰ μίση καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐθνικὴν δόξαν ἐνδιαφέρον ἐκάστου ἀντεκατέστη ἤδη διὰ τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς τάσεως. Ἡ τοῦ Πυθαγόρα σχολὴ ἤρχετο ἐξ Ἰταλίας, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδασκον, ὁ δὲ λαὸς ἐδασκανίζετο ὑπὸ τῶν διαφόρων ἰδεῶν, ἅς αἱ διάφοροι αὐταὶ σχολαὶ ἐξέθετον εἰς πόλεμον. Ταυτοχρόνως καὶ ἡ Ἀσπασία ἐρρύθμιζε τὴν σχολὴν αὐτῆς καὶ τὸ παράδειγμά της ἠκολούθησεν ἡ τῶν ἑταίρων βασιλεία. Ἐκαστον ὄνομα περιφήμου τότε ἀνδρὸς συνεδέετο μετ' ὀνόματος ἑταίρας, συντρόφου ἐν τῇ ἱστορίᾳ φιλοσόφων καὶ ποιητῶν. Ὁ θάνατος ἐχώρισε τὸν Ἀριστοτέλην τῆς Ἐρριλλίδος, τυχοῦσης τῆς δεοῦσης ἐπιμελείας ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ φιλοσόφου, ἣν διετήρησε μέχρις ἡμῶν Διογένης ὁ Λαέρτιος (V. c. 4.) Ὁ Πλάτων ἠκολούθει γραίαν ἤδη τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ Ἀρχεάνασσαν τὴν Κολοφωνίαν, ἄδων καὶ τὰς ῥυτίδας ἀκόμη αὐτῆς :

Ἀρχεάνασσαν ἔχω τὴν ἐκ Κολοφῶνος ἑταίρην ἧς καὶ ἐπὶ ῥυτίδων πικρὸς ἔπεσιν ἔρωσ' αἱ! δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκεῖνης πρωτοπόρου, δι' ὕσης ἤλθετε πυρκαϊᾶς (α).

Τὸ κράτος τῶν δημαγωγῶν ἔπεσε ἀντικατασταθὲν ὑπὸ ἑταίρων καὶ φιλοσόφων, ἡ δὲ κωμωδία ἠκολούθησε τὸν λαὸν εἰς τὴν διακωμώδισιν ἐπιδοθεῖσα τῶν συγχρόνων φιλοσόφων καὶ τῶν περιωνύμων ἑταίρων. Μέχρι τοῦδε οὐδέποτε αὐταὶ ἐπὶ σκηνῆς πρωτηγωνίστησαν, ἀλλ' ἤδη τὰ ἦθη αὐτῶν, οἱ δόλοισι, τὰ διάφορα μέσα ὅσα ἵνα ὦραι καὶ τρυφεραὶ φανῶσι μετεχειρίζοντο, κατέστησαν ὕλη εἰδικῶς τοῖς διαδόχοις τοῦ Ἀριστοφάνους συμφέρουσα· καὶ νῦν μὲν μία μόνη ἑταίρα παρέχει ὕλην δι' ὀλόκληρον κωμωδίαν (Ἐπικρ. Ἀντικαίς. Mein. fr. com. Gr.), νῦν δὲ γενικὴ πασῶν ἐπιθεώρησις γίνεται, ἔνθα ἐκάστη δι' εὐφροῦς ἐπιγράμματος σατυρίζεται (Ἀναξ. Νεοττίς).

(α) Ἀθήν. XIII, 56.

Ῥίπτεται πλέον ἡ προσωπίς καὶ ἐν ταῖς κωμωδίαις οὐ μόνον ἡ ξηρὰ αὐτῶν καρδιά καὶ ἡ πλεονεξία καθαρῶς διαγράφονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἀσπονδότεροι αὐτῶν ἐχθροὶ, οἷος ὁ Ἀλεξίς, τὴν ὠραιότητα αὐτῶν διαφιλονεικοῦσι, δεικνύοντες πῶς κατορθῶναι ἡ μικρῷ ἀναστήματος νὰ φανῆται ὑψηλὴ, πῶς ἡ ἰσχύς κανονικῶς διὰ παρὰ πληρωμάτων εὐτραφῆς καθίσταται, πῶς τὸ μὲν ὠραῖον τοῦ σώματος τῶν μέρος κατωρθοῦσι νὰ δεικνύωσι, τὸ δ' ἄσχημον ἀποκρύπτουσι, πῶς βιάονται κτλ. (Ἀλεξίς, Ἰσοστάσιον). Ἄλλ' ἐνθ' συμβουλεύουσι διὰ τοῦ τοιοῦτου τρόπου πῶς νὰ μὴ ἀπατηθῆ τις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, οὐδέποτε λέγουσι: Καταστρέψασθε ἠθικῶς, ἀποφεύγετε αὐτάς. Δὲν προσβάλλουσι τὴν ἑταίραν αὐτῆν καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ τὴν ἐψιμμυθιωμένην καὶ πλεονέκτιδα ἑταίραν· συσταίνουσι τῷ λαῷ οὐχὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν ἀποφυγὴν, ἀλλὰ τὸν τρόπον, δι' οὗ εὐθηνῶς ν' ἀγοράσῃ τὴν ἡδονήν.

Ἡ διαφορὰ τῆς μέσης ἀπὸ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας ἐπαισθητοτέρα καθίσταται ἐν τῇ κατὰ τῶν φιλοσόφων καταφορᾷ. Ὁ Ἀριστοφάνης κατηγορεῖ τὸν Σωκράτην ὡς διασφωβέα τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν νέων ὁ Ἀντιφάνης κατηγορεῖ τοὺς σοφιστὰς διὰ τὰς ἐνοχλοῦσας τὰ ὄντα λεπτολογίας αὐτῶν, ἡ δὲ διὰ τὰς διαφορὰς γελοίας ἰδιοτροπίας τῶν διαφόρων σχολῶν. (Ἀντιφ. Κλεοφάνης. — Ἀριστοφ. Πυθαγοριστής).

Ἀδύνατον ἦτο ν' ἀπολείψῃ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς κωμωδίας ἡ τῶν χαρακτήρων μελέτη καὶ ἡ τῶν παθῶν, ἀλλ' ἀδύνατον ἦτο ἐπίσης ἐπιμελῶς νὰ καλλιευγῆ ἡ μελέτη αὐτῆ καὶ νὰ ἐπεκταθῆ. Τοῦτο κατώρθωσαν οἱ τῆς νεωτέρας κωμωδίας ποιηταί, ἧς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ Μένανδρος καὶ ὁ Φιλίμων. Περιορίσθησαν εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τῶν παθῶν καὶ τῶν χαρακτήρων, σπανίως δὲ μόνον ἔθιγον ὑποθέσεις τοῦ δημοσίου. Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων ἦτο τότε εὐτυχέστερος· ἀλλ' ἔτι μάλλον ἀνευ ἐλευθερίας μετὰ τὴν ἐν Λαμία μάχην ἢ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἐπιτυχῶς διεκπεραίωσε τὸ τοῦ πατρὸς του ἔργον· ἡ δημοκρατία ἐν Ἀθήναις ἀντεκατέστη διὰ τῆς ἀριστοκρατίας

ὑποστηριζομένης ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀλλοῦ ἐστράπη καὶ εἰς ἄλλο μετεχειρίσθη τὰς δυνάμεις, ἅς πρότερον μετεχειρίζετο πρὸς τὴν δόξαν καὶ ἐλευθερίαν αὐτοῦ· ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον ὁ πληθυσμὸς ἠύξησεν, οἱ δὲ κάτοικοι ἐχρηματολόγουν. Ἐπι Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ το ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων δὲν ἦν εὐάριθμον, ἀλλ' ἔχασαν πλέον οὗτοι τὸ τολμηρὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὃ πρὸς τὰς κατακτήσεις μετεχειρίζοντο. Μεταξὺ τοῦ λαοῦ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τοῦ λαοῦ ἐπὶ Κίμωνος ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ διαφορὰ, ὅποια ἡ μεταξὺ ἀνδρῶν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐνεργὸν ἔχοντο· ψυχὴν, ἀθλητικὸν δὲ τὸ σῶμα, καὶ γεροντος ὕγιους κ' εὐτραφούς ἔτι, πλὴν κεκοιτακῶτος ὑπὸ τῆς ἀναπαύσεως καὶ ἐπιτα οικονομολογικὰ τραπέντος. ἐγκαταλείψαντος τὰς τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις, τὸν βίον ἀγαπῶντος, καὶ παρηγορουμένου ὅτι δὲν ἔχει πλέον τὰς παρεκτροπὰς τῶν νεανικῶν ὀρμῶν.

Ἡ νεωτέρα λοιπὸν κωμωδία ὡς ὕλην ἔλαβε τὸν ἰδιαίτερον βίον ἐκάστου πολίτου, μελετήσασα ἀρκούντως τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν τὸ δὲ τοιοῦτον νέον εἶδος καὶ τελειότερον τοῦ Ἀριστοφάνους ὁ Μένανδρος εἰσήξεν ἐν Ἑλλάδι. (Ἐπεται συνέχεια).

Ω. ΚΑΜ.

ΑΡΟΛΔΟΣ Ο ΑΔΑΜΑΣΤΟΣ

(800—900)

Ἐκ τῶν τοῦ Βάλτερ Σκόττ.

(Μετὰφρασις Θ. Ἀντωνιάδου).

(Συνεχία· ἴδε φυλ. ΣΤ'.)

X

«Πῶς, παιδίον! ἀνέκραξεν ὁ Ἀρόλδος, κακολογεῖς τὴν ὠραίαν Μετελίλλ;

— Ἄς ἦναι εὐμορφος, ἀντέταξεν ὁ ἀκόλουθος, πλανῶν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἡχηρῶν χορδῶν, ἅς ἦναι εὐμορφος

καὶ ὅμως...» διεκόπη ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα· ἔπειτα, ἤρχισεν ἄλλο ἄσμα.

«Ἄς ἦναι εὐμορφος! ὦ ναὶ! ἅς ἔχη μαῦρον ὄμμα, Ἄς ἔχη τοῦ ἰσπίδος ἡ κόμη τῆς τοῦ χρώμα, Εἶθα γυναῖκα ἀπ' αὐτὴν πολὺ ὠραιότερα, Ἐχούσας περιπέθειαν ἑαρινῆς ἐσπέρας. Καὶ ὅταν γίνω καὶ ἐγὼ ἱππότης, ὅταν ζώσω τὸ ξίφος καὶ μὲ θώρακας στολίσω τὰ πλευρά, Ὡ μόνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὴν Δανίαν θὰ δώσω. Ὅχι· εἰς ξένην· εἰς ἐμὲ ἡ κόρη τοῦ βορρᾶ.»

2

Μὲ θέλγ' ἡ χώρα τοῦ βορρᾶ, ἡ χώρα τῶν προ-

(γῶων,

Ἄσπου ἡ πεύκη φύεται ἐν μέσφ τῶν ὀρμῶνων· Τῆς Βαλτικῆς τὰ κύματα εἰς τὴν ἀκτὴν ἠχούσι, Καὶ ὅπως περιέριον αἱ νῆσοι τὴν κομποῦσι. Ναὶ τὴν Δανίαν ἀγαπῶ, τὴν γῆν ἐν ἣ πρὶν δύση Ὁ ἥλιος ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰ θουὰ πλανᾶται, Καὶ πέραν εἰς τὰ κύματα αὐτῆς ἀντανάκταται, Ὡσεὶ λυπεῖται τοῦ βορρᾶ τὴν χώραν νὰ ἀφήσῃ.

3

Ἄλλὰ πρὸ πάντων ἀγαπῶ τὴν κόρην, ἧς τὰς

(στῆθη

Εἶναι λευκὰ ὡς ἡ χιὼν τῶν βράχων τῆς Δανίας, Κ' ἔχει κομψὸν ἀνάστημα καὶ ἀφελῆ τὰ ἦθη. Στολίζει μ' ἄνθη ἄγρια τὰς τρ' ἄσας τὰς πλουσίας, Μὲ ἄνθη ὡς ἡ παρεὰ τῆς κόρης πορφυρᾶ, Καὶ ἄσμα ψάλλει ἐθνικὸν καὶ ἱπποτῶν ἀνδρίαν Κ' ἡ πίστις θὰ ἐνόμιζεν εἰκόνα τὴν ἰδίαν Τὸν κρύσταλον τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κόρης τοῦ (βορρᾶ.

4

Ἀρρῆνωπὴ τὴν καλλονὴν, γενναία τὴν καρδίαν Δὲν τρέμει ὅπως ἡ δειλὴ γυνὴ τῆς Μεσημβρίας. Βέλη κρατεῖ· ἐνδύεται βαρεῖαν πανοπλίαν, Καὶ τρέχει ὡς ἡ Ἄρ' εἰς μετὰ εὐκίνησας. Ἐπίφοβος πρὸς τὸν ἐχθρὸν, πρὸς φίλον τρυφερὰ, Μερίζει μὲ τὸν ἑραστὴν τὴν δάφνην τῆς ἀνδρείας, Ἡ ἀποθνήσκει μετ' αὐτοῦ ἡ κόρη τῆς Δανίας. Τὸ θέμα τῶν ὄνειρων μου, ἡ κόρη τοῦ βορρᾶ.

XI

Ἄσπου τῆς ἐμεῖθ' ἴδασε· σ' ψάλλεις μὲ τοσοῦτον πῦρ τὴν ἀξίαν τῶν γυναικῶν τῆς πατρίδος μας, εἶπε πρὸς τὸν Γουνάρ, ὥστε ἐπεθύμου νὰ ἐκλέξω μίαν τῶν γλαυκωπιδαν παρθένων, τῶν ἐχουσῶν χρυσὴν τὴν κόμην καὶ τὴν ψυχὴν γενναίαν· καὶ ὅμως κατὰ τί δύνασαι νὰ κατηγορήσῃς τὴν Μετελίλλ; — Αὐτὴν οὐδόλω, ἀπήντησεν ὁ ἀκόλουθος· ἀλλὰ πόσον ἀγενὴς ὑπαρξίς ἡ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ πρὸ πάντων τῆς μητρὸς αὐτῆς! . . . Ἡ φήμη κατηγορεῖ τὴν Ζούταν, ὅτι ἑνασκαεὶ τέχνην ἄτιμον· ὁ φαῖδς αὐτῆς ὀφθαλμὸς στίλβει λάμψιν, ἣν πάσα

αὐτῆς ἢ ὑποκρισία δὲν δύναται νὰ καλύψῃ καὶ ὁ φόβος αὐτὸς νὰ σβύσῃ. Δις διευθύνετε τὰ βήματά σας πρὸς τὴν ἐλευσινὴν καλύβην τοῦ λαθροθήρα καὶ ἐτιμήσατε αὐτὸν διὰ τῆς ἐπισκέψεώς σας, καὶ δις ἐλάβατε ἀπαντήσεις νὰ σὰς ὠθήσωσιν εἰς πράξεις ἀπελπισίας.

XII

— «Ἐχεις ἄδικον, εἶπεν ὁ Ἀρόλδος» ἡ Ζούτα παρετήρησε λίαν φρονίμως, ὅτι ὁ ζῆτὼν τὴν χεῖρα νεάνιδος πρέπει, διὰ νὰ τὴν ἐπιτύχῃ, νὰ ἔχῃ κατοικίαν, ἐν ἧ νὰ δεχθῇ τὴν σύζυγον αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἐζήτησα τὰ κτήματα τοῦ πατρός μου ἐπὶ τοῦ Τίνουοι καὶ τοῦ Βήρου. Ακριβὰ ἀγοράζετε τὴν σύζυγόν σας καὶ ῥίπτεσθε εἰς ἐπιχειρήσιν κινδυνώδη, ἀπήντησεν ὁ ἀκόλουθος. Ἴδού λοιπὸν ἡ νέα πονηρία τῆς Ζούτας! Ἀπαιτεῖ σεῖς, ὁ εἰσέτι εἰδωλολάτρης νὰ λάβῃτε τὸ τιμᾶριον τῶν μοναχῶν τοῦ Δούραμ, οὐτινὸς ἐφρονέσατε πρὸ ὀλίγου τοῦς ὑπηκόους.» Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Ἀρόλδου ἤστραψε καὶ με φωνὴν βροντώδη, «ψεύδεται, ἀκόλουθε, ἀνέκραξεν. Ἡ ἐπαυλις, ἡ αἶθουσα καὶ οἱ πύργοι ἀνήκουσιν εἰς ἐμὲ, διότι ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ γέροντος Βιτικινὸ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Τίνουοι. Ὁ ἀγριόγατος ὑπερασπίζεται τὸ σπήλαιον αὐτοῦ ὁ τροχίλος αὐτὸς μάχεται ὑπὲρ τῆς φωλεᾶς του, καὶ νομίζεις ὅτι θὰ ἐγκαταλείψω τὰ δικαιώματά μου, φοβούμενος τοῦς μοναχοὺς καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν; Ἐμπρός! Ἐμπρός! Ὁ ἦχος αὐτὸς τοῦ κώδωνος ἀναγγέλλει ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἔχει περὶ ἑαυτὸν τὸν σύλλογον τῶν ἱερέων. Ὑπάγω πρὸς αὐτοὺς, καθὼς ἡ Ζούτα με ὠδήγησε, νὰ ὑποβάλλω τὰς ἀπαιτήσεις μου κατὰ τοὺς εἰθισμένους τύπους καὶ ἂν ἀνυπακούσῃ νὰ με ἀποδώσωσι δικαιοσύνην, τότε ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ἱερεῖς πάντας!»

Ἡδὴ πίπτει τὸ παραπέτασμα, ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς μεγάλης αἰθούσας τοῦ ἀγίου Κουθβέρτου.

ΑΣΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

I

Πόσοι βάρδοι ὕμνησαν τὴν ἐπίσημον σιωπὴν τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν, τοὺς μεγαλοπρεπεῖς αὐτῶν θόλους, τὰς στεφάνους τῶν ἀγίων, τὰς καλυπτομένας ὑπὸ πλουσίων ὑφασμάτων, τοὺς ἀλαζόνας ὑπὸ πλουσίων ὑφασμάτων, τὰ κομψῶς λεπτουργημένα σανιδώματα καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ θυσιαστηρίου τὸν βωμὸν, ὅπου ἡ λάμψις τῶν λυχνίων φαίνεται ὡς σημεῖον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους! Σαφῆ δείγματα εὐσεβείας, λίαν ψυχρανοθεῖσσι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Καὶ ὁμοίως, ἐὰν πιστεύσωμεν τὴν παράδοσιν, ὁ δισχιδὴς ποὺς τῆς λαγνείας πολλάκις ἐτύπωσε τὰ ἔχνη αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς περιοχῆς, ὅπως ἄλλοτε οἱ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, ὠλισθαινον εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀληθοῦς θεοῦ.

Ὅπως δὴποτε εὐχαριστοῦμαι, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ ἄγριοι ἡμῶν γείτονας εἰσέλασαν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς, ἧτις οὐδόλως ἐπεθύμει καὶ ἀρκετὰ κακῶς ὑπεδέχθη αὐτοὺς, ἵνα καθαρίσωσι τὸ θυσιαστήριον καὶ νὰ σαρώσωσι πάσας τὰς ἑδελυγμίας τῆς Ρώμης, εὐχαριστοῦμαι, λέγω, διότι δὲν ἐσκέφθησαν νὰ ἐκφέρωσι κατὰ τῶν γηραιῶν ἡμῶν ναῶν τὴν καταδικνὴν, ἣν ὁ θρησκευτικὸς αὐτῶν ζήλος ἐξέφερε κατὰ τῶν ναῶν τῆς πατρίδος των. Κατεδέχθησαν νὰ φεισθῶσι τοὺς τάφους τῶν ἀγίων καὶ τῶν μαρτύρων, μολοντί παπικὰ φάρμακα καθιέρωσαν τὸ μάρμαρον καὶ ἠμνήστευσαν τοὺς γοιθικοὺς θόλους, οἵτινες ἐπανελάμβανον μετὰ ἔρωτος τὰς ἀρμονικὰς συμφωνίας τοῦ ὀργάνου.

Καὶ σὺ, ἀναγνώστα, ἐὰν ἦδη ζωγραφίσω ἐπίσκοπον κρατούμενον ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ χρυσοῦ, μὴ νομίτῃς ὅτι κατατάσσω εἰς τὴν αὐτὴν βλαθμίδα τοῦ φιλοδόξου Ἀλδινγάρ πάντας, ὅσοι ἔφερον τὴν μίτραν τοῦ ἀγίου Κουθβέρτου. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν προγόνων ἡ μίτρα αὕτη ἔστεψε ἀνθρώπους, ὧν αἱ ἀρεταὶ συνεψήφισον διπλάσιως τὰ σφάλματα τῶν προκατόχων.

II

Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν βιά-

ναυσον ἐποχῆν, καθ' ἣν συμβαίνει τὸ δράμα τοῦτο καὶ συγχρόνως νὰ κανόνισω τὴν λύραν μου κατὰ τὸ ἀρμόζον, διὰ νὰ περιγράψω τὴν ἐπισημότητα τῆς συνελεύσεως τῶν ἐπισκόπων καὶ τὴν σοβαρὰν τάξιν τῶν σταυρῶν καὶ τῶν λειτουργῶν τῶν μοναχῶν Τερατώδεις τόμοι μετὰ ἀλλοίωσιν πόρπην, σπανιώτατα ἐκφυλλισθέντες ὑπὸ ἐπιμελοῦς χειρὸς, ἐξηπλοῦντο ἐπὶ ἀναλογίων πλουσίως γεγλυμμένων καὶ ἠΰξανον τὴν πομπὴν τοῦ θεάματος. Ὁ γωνιώδης θόλος ἦτον ἐστολισμένος μετὰ πλῆθὺν σταυρῶν καὶ σημαιῶν, σχηματιζόντων ἀληθῆ λαβύρινθον εὐγενῶν οἰκοσήμεων καὶ εὐφῶν συμβόλων. Ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν σημαῶν τούτων τῆς ἐκκλησίας ὑψοῦτο ἡ σκιά καὶ ὁ θρόνος, ἐν ᾧ ἔδρευεν ὁ Ἀλδινγάρ, καὶ οὐδέποτε ἱεράρχης κατέλαβε μεγαλοπρεπέστερον τὴν ἔδραν τοῦ ἀγίου Κουθβέρτου. Οἱ προσετώτες καὶ οἱ διάκονοι καθήμενοι κατώτερον κατὰ τὴν ἀρμόζουσαν τάξιν ἐσημαίοντο ὅσοι παρατεταμένως γραμμᾶς. Ὁ Βκαστος ἔμενον ἀκίνητος καὶ σιωπηλὸς ὡς ἀγαλμα ἐν τῇ δρύνῃ αὐτοῦ θήκῃ οὔτε κεφαλῇ, οὔτε χεῖρες, οὔτε πόδες ἐκινουόντο, οὐδεμίαν πνοὴν ἐτέρρατε τὰς μακρὰς κόμας καὶ τοὺς σεβασμίους πώγωνας, μόνον αἱ κινήσεις τῶν σκυθρωπῶν αὐτῶν ὀφθαλμῶν ἐδείκνυσαν ὅτι οἱ μοναχοὶ δὲν ἦσαν ἐκ μαρμάρου.

III

Ὁ ἱεράρχης ἐτοιμάζετο νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἕκαστος τῶν μοναχῶν προσέχων ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους· ἀλλὰ πρὶν ἢ φωνῇ αὐτοῦ ἀντηγήσῃ, ἰδοὺ ἐγείρονται ἐκτὸς θόρου μέγας καὶ φωναὶ ἐκπληξέως καὶ φόβου, ὅμοιαι μετὰ ἐκείνας, αἰτίνες εἰς ὁδοὺς πολυανθρώπου δηλοῦσι τὴν ἐκρηξίν πυρκαϊᾶς, θεάματος παρασύροντος ἅμα καὶ καταπληθύνοντος τὸν ὄχλον. Πρὶν παύσῃ ὁ θόρουος χεῖρ γίγαντος διέσεισε τὴν δρύνῃ θύραν καὶ τοὺς σιδηροὺς μοχλοὺς μετὰ τοσαύτης ἰσχύος, ὥστε ὁ σίδηρος καὶ ἡ δρὺς ὑπεχώρησαν. Οἱ μακροὶ μοχλοὶ ἐθραύσθησαν, ἐβράβησαν δὲ οἱ στρόφιγγες καὶ πρὶν οἱ μοναχοὶ δυνήθωσι νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ἀγγέλους καὶ ἀγίους πρὸς βοήθειαν, Ἀρόλδος ὁ ἀνίκητος ἐφάνη ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης αἰθούσας.

IV

«Χαίρετε, κύριοί μου, ἀνέκραξε· χαίρετε ἄμφω καὶ σταυροί! Χαίρε, ὦ μίτρα τοῦ κρόβα καὶ σὺ ὦ σκούρα τοῦ ψάλτου! Βλέπετε τὸν κόμητα Ἀρόλδον, τὸν υἱὸν τοῦ γέροντος Βιτικινὸ, ὅστις ἔρχεται ν' ἀπαίτησιν τὰ κτήματα τὰ ἀποκτηθέντα ὑπὸ τῶν προγόνων αὐτοῦ.» Ὁ ἱεράρχης μὴ θέλων νὰ παραχωρήσῃ τι, ἀλλὰ καὶ μὴ τολμῶν ν' ἀρνηθῇ, ἔστρεψε περὶ τὴν αἶθουσαν βλέμμα περιφοβόν· οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι πάντες ἐπεθύμουν νὰ εὐρίσκωνται μάλλον ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν, καὶ ἂν ἔπρεπε νὰ νηστεύσωσι διὰ τοῦτο ὀλόκληρον ἐβδομάδα. Τέλος ὁ Ἀλδινγάρ ἠγέρθη καὶ ἀπήντησε· «Ζητεῖς χάριν, ἦν δὲν θὰ δυνήθῃς ν' ἀποκτήσῃς» διότι ἡ ἐκκλησία δὲν διδὲι κτήματα εἰς εἰδωλολάτρην ἀνούμενον τὸ βέπτισμα. Ὁ πατήρ σου ὡς φρόνιμος ἀθροῦπος μετεχειρίσθη τὰ πλοῦτη αὐτοῦ διὰ νὰ ἰθρύτῃ ἐκκλησίαν, ἐν ἧ οἱ ψάλται διὰ τῶν ὕμνων καὶ τῶν προσευχῶν, προετοίμασαν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τὸν οὐρανόν· τὰ δὲ κτήματα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ἄλλοτε παρ' ἡμῶν ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧτις τὰ παρεχώρησε πάλιν εἰς τὸν Ἀντώνιον Κόνουερ καὶ εἰς τὸν Ἀλβέρικον Βέρε, ὑποχρεωμένους νὰ φέρωσι τὴν ἱεράν σημαίαν τοῦ ἀγίου Κουθβέρτου, ὅταν οἱ λησταὶ τοῦ βορρᾶ ἔλθωσι νὰ λεηλατήσωσι τὰς ὄχθας τοῦ Βήρου. Μὴ τάρρατε λοιπὸν τὴν συνέλευσιν ἡμῶν διὰ τῶν ἀπαιτήσεων καὶ τῶν ὕβρεων σου, ἀλλ' ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ ὑπομονῆς ἀναχώρησον ὅπως ἤλθες.»

V

Ὁ ἄγιος εἰδωλολάτρης ἐκάγχασε θορυβῶδως. «Μπα! ἀνέκραξεν· ὁ Κόνουερς καθὼς καὶ ὁ Βέρε ἀπηλλάγησαν τῆς φροντίδος τῶν κτημάτων αὐτῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας σας· ἦδη ζητοῦσι μόνον ἐξ ποδῶν γῆν εἰς τὸ ἀγιαστήριόν σας, ἀσπίδα ἐκ μαρμάρου καὶ θώρακα ἐκ μολύβδου. Ἐ! Ἐ! Γουάρ, τὰς ἀποδείξεις μου!» Ταῦτα λέγων ῥίπτει ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κεφαλὴν καὶ χεῖρα νεωστὶ ἀποκοπέσας ἀπὸ τοῦ κορμοῦ. Οἱ μοναχοὶ ἐβράβησαν ἐκ τοῦ τρόμου. Οἱ μοναχοὶ ἐβράβησαν ἐκ τοῦ τρόμου, ἀναγνωρίζοντες εἰς τὸν παγωμένον ἐκείνον ὀφθαλμὸν, εἰς τοὺς συνεσπασμένους χαρακτῆρας, εἰς τὴν φατὴν κόμην, τὸν ὁ-

φθαλμόν, τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰς τρίχας τοῦ Ἀντωνίου Κόνουερ; ἔπειτα ἐπὶ τῆς χειρὸς ταύτης ἀνεγνώρισαν ἀρχαίαν οὐλήν, ἣν ἔφερον ὁ Ἀλβέρικος Βέρε. Εἰς τὴν θέαν ταύτην πάντες οἱ μοναχοὶ μέχρις ἐνὸς ὠχρίασαν καὶ ἤρχισαν τὰς δεήσεις.

VI

Ὁ φόβος αὐτῶν προεκάλεσε τὸ μειδιάμα του Ἀρόλδου. «Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ χεὶρ, ἣτις ἔμελλε νὰ φέρῃ τὴν σημαίαν σας; Αὐτὴ τῶνόντι εἶναι ἡ κεφαλὴ, ἣτις ἔμελλε νὰ καλυφθῇ μὲ περικεφαλαίαν προστασιζομένη τὴν ἐκκλησίαν; Τοιοῦτοι λοιπὸν πρόμαχοι ἤξιουν ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν Ἀρόλδον, τὸν φέροντα τὸ βαρὺ αὐτὸ ῥόπαλον; Εὐρετε λοιπὸν καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τοῦ Βήρου καὶ Τίνου; ἰπποτὴν ἄξιον νὰ μεταχειρισθῇ τὸν σωρὸν τοῦτον ὄπλων; δόσατε εἰς αὐτὸν πάντα τὰ κτήματά μου, καὶ τότε θὰ εἶπω ὅτι ὑπὸ τὸ ῥάσσον τοῦ μοναχοῦ δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ εὐφυΐα τις;» καὶ οὕτω λαλῶν, ἔπαλλε τὸ ὄπλον αὐτοῦ τὸ πλήρες στιγματῶν αἰματηρῶν καὶ φρικωδῶν λειψάνων, περιέστρεψεν αὐτὸ οὕτως, ὥστε ἐπροκάλεσε συριγμὸν ἀντηχήσαντα ἐπὶ τῶν θόλων. ἔπειτα κατέβριψεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως Ὀσρίκου, ὅστις ἐθραύσθη εἰς πολλὰ τεμάχια. «Πῶς εὐρίσκετε τὴν μουσικὴν αὐτήν; προσέθετε. Νομίζετε ὅτι ἡ χεὶρ, ἣτις πάλαι τοιοῦτον ῥόπαλον, θ' ἀφίση εὐκόλως νὰ τὴν ἀπογυμνώσωσι; Δὲν ἀπαντᾷτε λοιπὸν; . . . Σὰς δίδω καιρὸν πρὸς σκέψιν, καὶ εἴθε ὁ ἅγιος Κουθβέρτος νὰ σὰς ἐμπνεύσῃ, ἐὰν ἦναι ἀληθῶς ἅγιος. Ἐχετε προησμίαν τὴν ὄσον, ὅσος ἀπαιτεῖτε χρόνος, διὰ νὰ βαδίσητε δέκα βήματα εἰς τὸ μοναστήριόν σας, διὰ νὰ κρούσετε δέκα κτυπήματα εἰς τοὺς κώδωνας; ἐπανέρχομαι πάλιν, σεβαστοὶ πατέρες!»

VII

Ἀναχωρεῖ καὶ παταγεῖ ὀπισθεν αὐτοῦ ἡ δρυὴν θύρα, καὶ ὁ κρότος τῶν βηματῶν αὐτοῦ θνήσκει μακρὰν ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Τότε ὁ ἱεράρχης ἀνεγείρει τὴν κεφαλὴν, ἣν εἶχε κλίνει ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐφαίνοντο πεπλανημένοι ὡσεὶ τοῦ μάγου, ὅτε ἐξαφανίζεται τὸ φάσμα, τὸ ὁποῖον ἐπεκαλέσατο. Ἐκεῖνα τοῦ ἁγίου Κουθ-

βέρτου, εἶπε. Γνωμοδοτήσατε, διότι οὐδέποτε ἀρχηγὸς ἐκκλησίας εἶχε περισσοτέραν ἀνάγκην συμβουλῶν. Ἐὰν ὁ βασιλεὺς τῶν δαιμόνων περιεδύετο ἀνθρωπίνην μορφήν, ἰδοὺ ὁποῖαν γλώσσαν, ὁποῖον μειδιάμα, ὁποῖα βλέμματα θὰ εἶχε καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει ἰπποτῆς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν κτημάτων ἡμῶν, ὁ τολμῶν νὰ καταπολεμήσῃ τὸ κακὸν τοῦτο πνεῦμα. Ὑπαγορεύσατέ με λοιπὸν, τί πρέπει ν' ἀπαντήσω; πάντα παραχώρησις εἶναι δειλία, πάντα ἀρνησις εἶναι θάνατος.»

VIII

Ὁ τροφοδότης Βινσῶφ εἶχεν ἀντλήσει θάρρος ἐκ γεύματος θηρευτικῆς κρέμας καὶ οἴνου τῆς Μονεμβασίας; αὐτὸς πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγον. «ἄς ἀναβάλωμεν διὰ τὴν αὔριον τὴν ἀπάντησιν τοῦ συλλόγου, εἶπεν ἄς παρασκευάσωμεν ἑορτὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ὁ οἶνος ἄς χυθῇ κυματηδόν; ἐὰν ἦναι θνητὸς, πίνῃ οἶνον; ἐὰν πίνῃ οἶνον, τὸν ἐκυριεύσαμεν; αἱ ἀλύσσεις καὶ τὸ δεσμοτήριον ἔστρωσαν ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν! » Τοῦ Βινσῶφ τὸ πρόσωπον ἐμειδία. . . Μὴ ἐμπιστεύσεσθε, φίλοι μου, εἰς τοιοῦτον πρόσωπον. Ὁ Βινσῶφ ἐκέκωνεν εὐχαρίστως φιαλῆν οἴνου, ἠγάπα τὴν τράπεζαν καὶ τοὺς εὐθύμους λόγους. . . πιστεύσατέ μοι, οὐδέποτε βάρδος ἠγάπησεν ὡς ἐγὼ τὸ ἐκλεκτὸν τεμάχιον τοῦ θηράματος καὶ τὸν στίλβοντα ζωμὸν τῆς σταφυλῆς, ἀλλ' ἀντὶ νὰ καθήσω ἀπέναντι τοῦ Βινσῶφ καὶ νὰ τὸν βλέπω πληροῦντα τὸ ποτήριόν μου καὶ ν' ἀκούω τὰς ἀστείότητας αὐτοῦ καὶ τοὺς γέλωτας διὰ τὰς ἰδικὰς μου ἀστείότητας, καὶ ἂν ἡ δορκὰς ἦτο ἐκ τοῦ Βηρπάρκ, καὶ ὁ οἶνος Βουρδιγαλλικὸς, θὰ ἐπροτίμων κάλλιον νὰ γευθῶ μόνος μετὰ τοῦ αὐστηροῦ ἐρημίτου, τρώγων μόνον κρίθινον γλύκισμα καὶ πίνων ὕδωρ τοῦ Τίνου.»

IX

Μετ' αὐτὸν ἐγνωμοδότησεν ὁ Βαλθαῖν. Ἐνασχολούμενος εἰς τὴν ἱατρικὴν, ἐγνώριζεν οὗτος πάντα τὰ φυτὰ, ἅτινα ἀναπτύσσονται ὁ ἥλιος καὶ ἡ δρόσος, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐκεῖνα, ὧν ὁ χυμὸς ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Ὁ ποιμὴν ὅστις ἐβλεπεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν ὠχρὰν λάμπιν τῆς σελήνης, δρέποντα τὰ ἐπίφοβα χόρτα ἐπὶ

τῶν βράχων καὶ κατὰ μῆκος τῶν ῥυακῶν, ὑπελάμβανεν ἐκ τοῦ λιγνοῦ αὐτοῦ σχῆματος καὶ τοῦ μυστηριώδους βαδίσματος, ὡς ἓνα τῶν κατοίκων ἐκεῖνων τοῦ τάφου, οἱ ἄλλοι ἐπανέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν ζώτων. «Βινσῶφ, εἶπε. Ὁ οἶνος ἔχει ἰσχύνην, αἱ ἀλύσσεις εἰσὶ βαρεῖαι, καὶ ὁ πύργος ἀσφαλῆς, καὶ ὅμως τρεῖς σταγόνες ἐκ τοῦ φιαλιδίου τούτου, ἰσχυρότεραι τοῦ πύργου καὶ τῶν σιδήρων καὶ τοῦ οἴνου, θὰ ἐπεμπον τὸν Ἀρόλδον εἰς τὴν μελαντέραν, στενωτέραν καὶ βαθυτέραν ὑπόγειον φυλακὴν. Ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔστω ζῶον κακοποιῶν, καὶ ὁ τάφος ἔστω τάφος εἰδωλολάτρου.» Ὡ φίλοι μου, σκληρὰ ἀσθένεια με ἐκράτησεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν κλίνην. Ἐπιώρας πολλὰς κατεσκόπευα τὴν ἀφίξιν τοῦ ἱατροῦ, ὡσεὶ ἡ παρουσία του μόνη εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀποδιώξῃ τοὺς πόνους μου. Ἡ προήρχοντο ἐκ μαντείου ἐμέτρων τὰ βήματα αὐτοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεμακρύνετο τῆς αἰθούσης μου, καὶ ἠύχμην δι' αὐτὸν τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν δὲν ἤκουον πλέον τὸν κρότον τῶν βηματῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ ἐπροτίμων ν' ἀποθάνω μάλλον, ἂνευ τῆς βοήθειας τῆς ἱατρικῆς, ἢ νὰ ἴδω πλησίον τῆς κλίνης μου ἓνα Βαλθαῖν.

X

«Ἐὰν ζῆλος ἐνθερμος προσέφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας τοιοῦτου εἶδους, ἡ ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ σιωπήσῃ καὶ νὰ συγχωρήσῃ, ἐπανελάθεν ὁ ἱεράρχης μετὰ φωνῆς ἀσταθοῦς; ἀλλ' οὐδέποτε δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ ἐκ προοιμίου τοιαῦτα ἔργα. . . Ἀνσέλμω Ζαρῶβ, σὺ δὲς γνώμην; σὺ, ὅστις φέρεις ἐπὶ τοῦ μετώπου σου τὴν σφραγίδα τῆς φρονήσεως, καὶ ἀφιεροῖς ἡμέρας καὶ νύκτας εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μυστικῶν ἐπισημῶν; οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ πάπαι αὐτοὶ δύναται νὰ ὑπερφηφάνωνται, διότι ἀκούουσι τὰς συμβουλὰς σου.»

XI

Ὁ ἠγούμενος Ἀνσέλμω ἀπήντησεν. «Ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ ν' ἀναβάλωμεν ὅ,τι δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῶμεν σαφῶς; καὶ πρὶν παραχωρήσωμεν τὴν χάριν, ἣτις μᾶς ζητεῖται, ὁμολογήσῃς, ὅτι σὲ ἐπιβάλλουσι δοκιμασίαν ἀξίαν σου.»

λοσιαῖον ὡς αὐτός; ἄς ἴδωμεν πῶς τὰ τόσον σταθερὰ καὶ τόσον ἡχηρὰ βήματα αὐτοῦ θὰ τὸν ὀδηγήσωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ σκότους, τοῦ κινδύνου καὶ τῆς φρίκης. Δὲν δύναται, δὲν θὰ θελήσῃ ν' ἀντιτείνῃ κατ' ἀποφάσεως, ἣτις θὰ τὸν ἐπιβάλλῃ ἔργον δόλων ἰπποτικόν. Καὶ ἂν ὁ γενναῖος Γουὺ αὐτός καὶ σὺ Βέβυ; ὁ ἰσχυρὸς ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ζωὴν, τὰ δάση ἡμῶν δύναται ἐπιμακρὸν νὰ ἐνασχολήσωσιν αὐτοὺς εἰς ἐπικινδύνους ἐπιχειρήσεις, ὁ πύργος τῶν ἐπτὰ ἀσπίδων. . . — Φρόνιμε Ἀνσέλμω, ἀρκεῖ ἢ διέκοψεν ὁ ἱεράρχης. Τὰ βήματα τοῦ εἰδωλολάτρου ἀντήχησαν πλησίον τῆς θύρας. Ὁ Ἀρόλδος κεκαλυμμένος μὲ τὸ δέριμα τῆς ἄρκτου καὶ φέρων τὸ ῥόπαλον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὤμου, ἀναφαίνεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν σιωπηλῶν μοναχῶν. Τὸ στόμα αὐτοῦ ἀφρίζει καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἀστράπτουσιν; ἡ ὄργη αὐτοῦ ἐρεθισθεῖσα ἐκ τῆς βραδύτητος ἦτο ἐτοιμὴ νὰ ἐκραγῇ. «Ἐπίσκοπε τοῦ ἁγίου Κουθβέρτου, ἀνέκραξε; θὰ εἰσακούσης τὴν αἴτησίν μου, ἢ πρέπει νὰ ὑποστηρίξω αὐτὴν διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου;

XII

— Γενναῖε Ἀρόλδε! ἀπήντησεν ὁ ἱεράρχης μετὰ φωνῆς τρεμούσης. Δὲν δύναμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν αἴτησίν σου, πρὶν λάβωμεν νέας ἀποδείξεις τῆς ἰσχύος καὶ τῆς τόλμης σου. Δὲν ἀμφιβάλωμεν περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ τοιοῦτος εἶναι ὁ νόμος. — Μήπως ἀξίους, κύρ-ἐπίσκοπε, νὰ γίνῃ θεάτρον ὁ υἱὸς τοῦ Βιτικίνδ εἰς τὰς κουκούλας σας καὶ εἰς τὰς κουρευμένας κεφαλὰς σας; Ἐπὶ τέλους, τί ἀπαιτεῖς παρ' αὐτοῦ; Θέλεις ν' ἀποσιτάσῃ ἀπὸ τοῦ τάφου τὸ μολύβδινον φέρετρον τοῦ ἁγίου Κουθβέρτου, νὰ τὸ ἀνεγείρῃ διὰ βραχίονος ἰσχυροῦ καὶ νὰ τὸ ἀνατινάξῃ ἀπὸ τῆς μιάς μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας τοῦ νάρθηκος ὡς λίθον ὑπὸ τῆς σφενδόνης ῥιπτόμενον; — Δὲν ἀπαιτοῦμεν τοιαύτην δοκιμὴν, ἀντέταξεν ὁ τροφοδότης. Ἐν τῷ μέσῳ εὐθύμου συμποσίου, ἐνῶ ὁ οἶνος στίλβει ἐπὶ χρυσῶν κυπέλων, οἱ αἰοῖδοί μας θὰ σὲ ἐκθέσωσι τὸ καθήκον, τὸ ὁποῖον ἔχεις νὰ ἐκπληρώσῃς; καὶ σὺ αὐτός, γενναῖε Ἀρόλδε, ἀκούων τὰ ἄγματά των θὰ ὁμολογήσῃς, ὅτι σὲ ἐπιβάλλουσι δοκιμασίαν ἀξίαν σου.»

XIII

Οἱ συμπόται παρεδίδοντο εἰς θορυβώδη εὐθυμίαν καὶ τὰ ποτήρια συνεκρούοντο εὐφροσύνως· ἀλλ' ἡ φωνὴ τοῦ αἰοῖδου Οὐγού Μενεβίλλ, ἠκούετο ἐν τῷ μέσῳ καὶ ὁ Ἀρόλδος ἐπρόσεχεν εἰς αὐτόν. Καὶ κατὰ τὰς στιγμάς, καθ' ἃς ἡ μανία αὐτοῦ ἦτο ἐτοιμὴ νὰ ἐκραγῆ, πάλιν ἡ ὀρμητικὴ καὶ ὑπερφόβος ἐκείνη ψυχὴ ὑπετάσσετο εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀρμονίας· διὰ τοῦτο οἱ μεγάλοι μαῦροι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ προσηλοῦντο διηνεκῶς· ἐπὶ τοῦ αἰοῖδου, διὰ τοῦτο πολλακίς διήρχετο ἐνώπιον αὐτοῦ τὸ ποτήριον, χωρὶς νὰ τὸ θέξῃσι τὰ χεῖλη του. Τὰ θαυμάσια τὰ ὅποια ἔφαλλον ὁ Μενεβίλλ προσεῖλκυον αὐτὸν περισσώτερον τοῦ οἴνου καὶ τῆς εὐθυμίας τοῦ συμποσίου· καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἠδύνατο νὰ κατηγορήσῃ τὸν Βινσῶφ ὅτι εἰς μάτην προσέφερε τὰ πλοῦτη τοῦ αἰῶνος.

XIV

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΑΣΠΙΔΩΝ.

Ὁ ἱερεὺς τῶν Κελτῶν, ὁ δρυΐδης Ὑρίων εἶχεν ἐπτά κόρας, πάσας ἐπιτηδείας μαγίσσας, δυνάμενας νὰ κατοβιδάσωσι τὴν σελήνην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἦσαν τόσον ὠραῖαι καὶ τόσον ἠδωραῖοι οὗτων κατεστῆθαι διάσημοι, ὥστε ἐπὶ τὰς βασιλεῖς ἰσχυροὶ τὰς ἐξήχουν εἰς γάμον.

Ὁ Μασδὸρ καὶ ὁ Ῥύς ἦλθον ἐκ τοῦ Ποβύ· καὶ τῆς χώρας τῆς Οὐαλλίας· ἡ κόμη αὐτῶν ἦτο ἀτακτος, αἱ χεῖρες αὐτῶν ὁμοιάζον τοῦς ὀφθαλμοὺς τοῦ γυπὸς. Ὁ Ἐβεν ἔφθασεν ἐκ τῆς Στράτ Γλῶδης· ὁ Ἐβεν ἦτο χαλός. Ὁ Δὐν-Ἄλδος ἦλθεν ἐκ τῆς Γαλλοβέης καὶ εἶχεν ἐρυθρὸν τὸν πώγωνα.

Ὁ Λῶτ ὁ βασιλεὺς τοῦ Λῶδων ἦτο κυφὸς ἐκ γενετῆς. Ὁ Δὐν-Μίλλ ἐκ τῆς Κουμβρίας οὐδέποτε ἀπέκτινεν ἓνα ὀδόντα. Ἄλλ' ὁ Ἀδὸλφος Βανθρούγγος, ὁ κληρονόμος τοῦ βασιλέως τῆς Νορθουμπερλάνδης ἦτο γενναῖος καὶ ἀξιαγάπητος, νέος καὶ ὠραῖος.

Αἱ ἀδελφαὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συμβιβασθῶσιν· ἐκάστη ἀπῆται οὕζουον τὸν Ἀδὸλφον, τὸν ἀξιαγάπητον καὶ γενναῖον πρίγγιπα· ἡ ζηλοτυπία ἐγέννησε τὸ μῖσος καὶ τὸ μῖσος ἐμελλε νὰ ἐπιφέρῃ πληγὰς, ὅτε αἰφνιδίως ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἄδου ἐφάνη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν.

Ἐπεσκέθη εἰς τὰς κόρας τοῦ δρυΐδου νὰ ἐκκαταλείψῃ πάσας. Ἐπεσκέθησαν εἰς τὸν Σατανᾶν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς πάντα. Εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ὁ Σατανᾶς ἔδωκεν ἡλακίτην καὶ ἄτρακτον. «Ἀκούσατε ἡδὴ εἰς τί χρησιμεύει τὸ

γότερον τοῦ-ο» εἶπε τότε ὁ ἐξόριστος τῶν οὐρανῶν.

«Θὰ κλώσετε μὲ τὰς ἀτρακτοὺς ταύτας τὴν ὄραν τοῦ μεσουκινήτου, καὶ αἱ ἐπὶ ἀτρακτοὶ θὰ παραγάγωσιν ἐπτά πύργους· ἐν τῇ περιφέρειᾷ αὐτῶν θὰ ὑποκύψῃ τὸ καλὸν, θὰ θριαμβεύσῃ τὸ κακὸν καὶ ἐκάστη ἐξ ὑμῶν θὰ ἀπονήσῃ ἐκεῖνον, ὃν ἀγαπᾷ.»

Ἐπὶ τὴν ὄραν λάμψιν τῆς σελήνης ἦλθον καὶ ἐκάθησαν ἐπὶ τῆς γλῶσσης καὶ ἔφαλλον ἄτρακτα, μὴ δυνάμενα νὰ ἐπαναληφθῶσι. Καὶ καθῶσον ἔκλωθον τὸ μαῦρον μαλλίον τῆς ἡλακίτης, ὕγρανον τὴν κλωστὴν μὲ τὸ αἶμα τῶν φλεβῶν αὐτῶν.

Ἐνῶ αἱ ἀτρακτοὶ στρέφονται ἑλαφρῶς ὑπὸ τὰς ψυχρὰς ἀκτίνας τῆς νυκτός, ὁ πύργος φαίνεται ὡς ὀπτασία ἐν ὄνερῳ, οἱ ἐπὶ πύργοι ἀνοψοῦνται ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὡς ὀμίχλη. Ἐπὶ τὰ ὄχυράματα προαιπίζουσιν αὐτοὺς· ἐπὶ τὰ χάνδακες περιστοιχίζουσιν αὐτοὺς.

Εἰς τὸν ἐπίφοδον τοῦτον πύργον ἐπτά βασιλεῖς ἐνουμφεύθησαν, ἀλλ' οἱ ἐξ ἀπέθανον πρὶν τῆς πρωίας· αἱ ἐπτά κόραι περιστοιχίζουσι τὴν κλίνην τοῦ πρίγγιπος τῆς Νορθουμπερλάνδης, ἔχουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις πυρός καὶ κρατοῦσαι ἐγχειρίδια καθημαγμένα.

Ἐθανατώταμεν ἐξ βασιλικὸς μνηστῆρας, τῷ λέγουσιν· ὁ πρίγγιψ Ἀδὸλφος ἐκέρδησεν ἐξ ὠραίας βασιλείας· αἱ ἐξ χῆραι θὰ λάδωται αὐτὸν ὡς οὕζουον, ἢ ἡ κλίνη τῆς ἐβδόμης θὰ καθαιμαχθῆ ὡς αἱ τῶν ἄλλων.

Εὐτυχῶς διὰ τὸν Ἀδὸλφον τὴν ἐσπέραν τοῦ γάμου τοῦ ἐξωμολογηθῆ, πρὶν ὀδηγηθῆ εἰς τὴν νυμφικὴν κλίνην. Ὁρμησεν ἐκτός τῆς κλίνης καὶ σύρων τὸ μακρὸν εἶφος· ἐφῶνευσε τὰς ἐπτά κόρας τοῦ Ὑρίωνος.

Ὁ Ἀδὸλφος ἔβαλε καὶ ἐμύχλευσε τὰς θύρας τοῦ πύργου καὶ ἐκέρματεν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν στέμμα καὶ ἀσπίδα. Ἐπειτα διευθύνθη εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Δοῦν-Στάμ, ὅπου ἀπέθανεν ἐνδεδυμένος τὸ μοναστικὸν ἔνδυμα.

Τὰ πλοῦτη ἐπὶ τὰς μοναρχίαν εἰσὶ σεσωρευμένα ἐν τῷ πύργῳ τούτῳ· οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες φυλάττωσιν αὐτὰ μετὰ τῶν πτηνῶν τῆς νυκτός καὶ τῶν ἐρπετῶν· Ἐκεῖνος ὅστις δυνήθῃ νὰ ἀναπαυθῆ ἐντός ἐνός τῶν θαλάμων τούτων ἀπὸ τῆς ἐσπέρας μέχρι τῆς πρωίας, θὰ γίνῃ κύριος τοῦ θησαυροῦ.

Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐκθηλύεται καθῶσον ὁ κόσμος γηράσκει· δὲν ὑπάρχει εἰς πᾶσαν τὴν νῆσον τῆς Βρετανίας μαχητῆς τόσον γενναῖος καὶ τόσον συνετὸς, δὲ νὰ κερδίσῃ τοὺς θησαυροὺς τῶν ἐπτά βασιλείων.

Αἱ ἄγονοι κορυφαὶ τοῦ Χεβιῶτ θὰ καλυφθῶσι μᾶλλον ὑπὸ τῆς κυματιζούσης γλῶσσης, πρὶν ἢ οἱ τολμηροὶ πολεμισταὶ τῆς Σκωτίας ἐγκαταλείψωσι τὴν Νορθουμπερλάνδην, καὶ οἱ σκληροὶ βράχοι τοῦ Βάμβρου θ' ἀναλύσωσι μᾶλλον ὑπὸ τὰς ἀκτίνας, πρὶν ἢ τολμηθῶσι καὶ τελέσωσι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο.

XV

«Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ δοκιμὴ, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ὑποστῶ; ἠρώτησεν ὁ ὑπερήφανος Ἀρόλδος. Πρόκειται νὰ διέλθω βράχου ἢ το ὄγκος γυμνοῦ λίθου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου μόνον νεαρὰ συμῆδα, ἦτις ἐσπεφεν αὐτὸ διὰ τῶν κεκλιμένων κλάδων τῆς, ἐβύθισε τὰς ρίζας αὐτῆς εἰς τὰς φαγάδας τῶν ἐσχισμένων αὐτοῦ πλευρῶν· ὁ βραχὸς καὶ τὸ δενδρύλιον ἀπησχόλησαν τὴν σκεψὶν τοῦ Γουνάρ. Ὁ ῥεμβασμὸς τῷ ἀπέσπασεν ἐν δάκρυ, καὶ μετὰ δειλῆς φωνῆς ἀπύθυνε τὴν ἐρώτησιν ταύτην πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ· αἱ εἰκόνα ἠδύνατο βράδος νὰ εὕρη εἰς τὸν ἀναίσθητον τοῦτον βράχον καὶ τὸ φύλλωμα τὸ ὅποιον τὸν στέρει;— Ὁ γρανίτης οὗτος, εἶπεν ὁ Ἀρόλδος, κεῖται ἐκεῖ ὡς περικεφαλαία γενναίου πολεμιστοῦ φονεθέντος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ τὸ μαραινόμενον τοῦτο φύλλωμα κυματίζει ἐπ' αὐτῆς ὡς λόφος, ὃν ὁ ἰππότης ἔλαβε παρὰ τῆς ἐρωμένης του.

ΑΣΜΑ ΗΕΜΗΤΟΝ.

I

Ὁ φρόνιμος ἐκεῖνος αὐλικὸς πρίγγιπος δανοῦ, ὅστις τοσοῦτον ἐνέδιδεν εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ κυρίου του, ὥστε ἐκάλει τὸ νέφος· φάλαιναν ἢ λάρον, ὁ αὐλικὸς ἐκεῖνος ἔλεγεν ἐν μέρει καὶ ἄκων ἀλήθειαν, διότι ἡ φαντασία ποικίλει κατὰ βούλησιν τὸ παραπέτασμα τῆς φύσεως. Αἱ πορφυρῆ χροαὶ τῆς ἐσπέρας, αἱ ὠχρότεραι χροαὶ τοῦ λυκαυγούς, τὰ πέθιμα χρώματα τοῦ νέφους τοῦ κυφοροῦντος τὸν κεραυνὸν, αἱ ἀργυραὶ ἀντανακλάσεις τῆς χειμερινῆς ὀμίχλης, πάντα ταῦτα εἶναι τύποι εἰκόνας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ τολμηρὰ γραφίς τῆς φαντασίας, συγγέουσα τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ θειρον, ἀναγράφει τὰ καθ' ἕκαστα πλουσίων εἰκόνων.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀκίνητοι ὄγκοι, οὗς παροισιάζουσιν ἡ γῆ καὶ οἱ βράχοι, ὑπόκεινται εἰς τὴν δύναμιν τῆς μαγείας· καὶ τὸ πυξίδιον τοῦ ζωγράφου δὲν συνίσταται μόνον ἐξ ἀερῶδων χρωμάτων, δι' ὧν στολιζέται τὸ φεῦγον ρυάκιον, ὁ ἀπειρος οὐρανός, ἡ διαβατικὴ ἀκτίς, ἡ ταχεῖα ἀστραπή· ἐπὶ τῆς γῆς καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ αἰθέρος ἀνεγείρει ἀνάκτορα καὶ περιφέρει τὸ ἄρμα αὐτῆς. Οὐδέποτε ὀφθαλμὸς θεωρεῖ θέαμα μαγικόν, χωρὶς νὰ ἀναμιχθῆ ἐν μέρει καὶ ἡ φανταστικὴ θεὰ.

II

Ὁ Ἀρόλδος ἐβάδιζεν ἀτραπὸν ἀγρίαν, σπεύδων νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ τόλμημα, τὸ ἀναγγεληθὲν ὑπὸ τοῦ ἐλεγεῖου τοῦ αἰοῖδου. Ὁ Γουνάρ, φίλος ἀφοσιωμένος, πιστὸς σύν-

τροφος, ἠκολούθει τὰ βήματα τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Ἀπίντησαν καθ' ὄδον τμήμα γραβίου, ἀποσπασθέντος ἀπὸ τοῦ πλοσίου βράχου ἢ το ὄγκος γυμνοῦ λίθου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου μόνον νεαρὰ συμῆδα, ἦτις ἐσπεφεν αὐτὸ διὰ τῶν κεκλιμένων κλάδων τῆς, ἐβύθισε τὰς ρίζας αὐτῆς εἰς τὰς φαγάδας τῶν ἐσχισμένων αὐτοῦ πλευρῶν· ὁ βραχὸς καὶ τὸ δενδρύλιον ἀπησχόλησαν τὴν σκεψὶν τοῦ Γουνάρ. Ὁ ῥεμβασμὸς τῷ ἀπέσπασεν ἐν δάκρυ, καὶ μετὰ δειλῆς φωνῆς ἀπύθυνε τὴν ἐρώτησιν ταύτην πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ· αἱ εἰκόνα ἠδύνατο βράδος νὰ εὕρη εἰς τὸν ἀναίσθητον τοῦτον βράχον καὶ τὸ φύλλωμα τὸ ὅποιον τὸν στέρει;— Ὁ γρανίτης οὗτος, εἶπεν ὁ Ἀρόλδος, κεῖται ἐκεῖ ὡς περικεφαλαία γενναίου πολεμιστοῦ φονεθέντος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ τὸ μαραινόμενον τοῦτο φύλλωμα κυματίζει ἐπ' αὐτῆς ὡς λόφος, ὃν ὁ ἰππότης ἔλαβε παρὰ τῆς ἐρωμένης του.

— Ὡ! ὄχι, ἀντέταξεν ὁ ἀκόλουθος· εἶναι εἰκὼν ἔρωτος ἀτυχοῦς ταιλαπύρου νεάνιδος, ἦτις συνεχώνευσε τὴν εἰμαρμένην αὐτῆς μετὰ τῆς τύχης ἀδαμάστου ἡρώος, καὶ ἦτις προσεκολλήθη εἰς καρδίαν ἀδυνατούσαν ν' ἀγαπήσῃ ἢ γλυκεῖα δρόσος τοῦ οὐρανοῦ τρέφει μόνη τὸ θνήσκον στέλεχος, ἀλλ' ἡ καίουσα ὄρη τοῦ κερανοῦ θὰ θραύσῃ συγχρόνως καὶ δένδρον καὶ βράχον· τοιαύτη εἶναι ἡ τύχη τῆς ἐγκαταλειμμένης ἐρωμένης, παραμυθεται διὰ τῶν δαιρῶν αὐτῆς καὶ καταφεύγει εἰς τὸν θάνατον.

III

— Παιδίον! Δὲν δύναμαι νὰ ἐνοήσω τὰς ἰδιοτροπίας, ἐπανελάβεν ὁ ἰππότης· φαίνεται φεύγων τὰ βλέμματα τῶν γυναικῶν, καὶ ὅμως ὀμιλεῖς περὶ ἔρωτος· ὅτε ὁ πόλεμος ἀναπτύσσει τὴν μανίαν αὐτοῦ, σὲ βλέπω πολλακίς παραμερίζοντα σὲ, τὸν ὁποῖον κακὸς ἀστὴρ κατεδίκασε ν' ἀκολουθήσῃ κύριον, οὕτινος πᾶσα ἡ μέριμνα καὶ πᾶσα ἡ ἠδὴ ἀναφέρεται εἰς αἱματηρὰ παιδιά· καὶ ὅμως, μολοντί ἀσθενῆ, σὲ ἀγαπᾷ· οὐδὲν οὐδέποτε θὰ μᾶς ἀποχωρήσῃ καὶ ὁ Ἀρόλδος θὰ παραδώσῃ τὸν κόσμον ὅλον εἰς τὰς φλόγας, ἀλλὰ δὲν θ' ἀφίσῃ ἀτιμώρητον ἐκεῖνον, ὅστις ἐξυβρίζει τὸν Γουνάρ.»

IV

Ὁ ἀκόλουθος εὐγνωμονῶν δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἤγειρε τοὺς ὠραίους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἤνωσε τὰς χεῖρας ὡσεὶ ἐσκέπτειτο. « Δόξα τῷ Θεῷ! οἱ κόποι μου, οἱ μόχθοι μου ὑπεραντημεῖσθαι! » Μετ' ὄλγον, φαινόμενος πάλιν εὐθυμὸς προσεπάθει νὰ συναψῆ συνομιλίαν· οἱ λόγοι αὐτοῦ ζωογονούμενοι ἐγένοντο ἀνεπαισθήτως μαλακοὶ καὶ εὐκαμπτοὶ· ἔρρεον γλυκεῖς ὡς σταγόνες σχηματιζόμεναι ὑπὸ τῆς ἀναλυμένης χιόνης, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ὀμίλια αὐτοῦ ἐγένετο ἀληθῆς ὀμίλια.

V

« Φεῦ! ἔψαλλεν· μολονότι δὲν δύναμαι ν' ἀκολουθῶ τὸν ὀρητικὸν Ἀρόλδον ἐν τῷ μέσῳ τῶν πεδίων τῆς καταστροφῆς, τίς ἄλλος πιστότερος τοῦ Γουνάρ θαυμάζει μεθ' ὑπερφηφαιίας τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ ἡρώως; Ἀντι τῆς μεγαλοπρεποῦς κλίνης τῶν ἀνακτόρων, ὁ Γουνάρ προτιμᾷ τὸ δῆμα τῶν περᾶτων τοῦ δάσου, ἐπὶ τῶν ὁποίων κοιμᾶται πλησίον τοῦ Ἀρόλδου εἰς τοὺς βράχους, εἰς τὰς πεδιάδας, ἢ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς χλόης. »

VI

« Σιωπή! εἶπεν ὁ Ἀρόλδος μετὰ τόνου ἐν ᾧ ἡ ἐκπληξὶς ἀνεμειγνύετο μετὰ τινος φόβου· σιωπή! δὲν εἴμεθα μόνοι ἐδῶ· βλέπω τὸ φάσμα τοῦ ἀναχωρητοῦ προσεγγίζον βραδέως· ἀναγνωρίζω αὐτὸ ἐκ τῆς κορδύλλης, ἐκ τῆς βακτηρίας, ἐκ τοῦ μανδύου, ὡς ἐκείνου, ὅστις δις ἤδη ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μου· ἤδη παρατήρησον αὐτὸν καλῶς, Γουνάρ! σταματᾷ πλησίον τοῦ δένδρου, τοῦ συντετριμμένου κατὰ τὸ ἡμισυ ὑπὸ τοῦ κεραινοῦ· τὸν βλέπεις τώρα; ... Δὲν ἠδυνήθης νὰ τὸν ἴδῃς, ὅτε εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Γαλιλαίας ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μου κατὰ πρῶτον... δὲν ἠδυνήθης νὰ τὸν ἴδῃς, ὅτε ἐνεφανίσθη πάλιν μεταξὺ τῶν βράχων τῆς Κεφαλληνίας πρὸ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης τρικυμίας... Ἦδη τὸν βλέπεις; ... Δὲν βλέπω τίποτε, ἀπήντησεν ὁ ἀκόλουθος τε παραγμένος ἐκ τοῦ φόβου· καὶ τῶν ὀφθαλμῶν οὐδὲν φαίνεται, οὐδὲν ἐκτό· τῆς σκιάς τῶν τε θραυσμένων κλάδων τῆς δρυός, τῆς πιπτούσης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Οἱ κλάδοι ταρασσονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ ἡ εὐκίνητος σκιά δ-

μοιάζει τὴν μαύρην καὶ κυματίζουσαν ἐσθῆτα ἀναχωρητοῦ »

VII

Ὁ Ἀρόλδος ἐθεώρει τὴν γηραιὴν δρῦν μετὰ τὸσαύτης προσηλώσεως, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐφαίνοντο ἐξεληθόντες τῆς τροχιάς τῶν ἐπὶ τέλους εἶπε μετὰ φωνῆς σταθερᾶς· « ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ μαῦρον τοῦτο φάντασμα, οὐδὲ ὁ οὐρανός, οὐδὲ ὁ ἄδης θὰ ἀκούσῃ ὅτι ὁ Ἀρόλδος ὑπεχώρησεν ἐνώπιον τῶν σκιῶν τῶν φασμάτων αὐτῶν. Θὰ ὀμιλήσω εἰς τὸ ὄραμα τοῦτο, μολονότι ἡ φωνὴ αὐτοῦ διεγείρει ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὴν παράδοξον ἐκείνην ταράχην, ἣτις εἰς τὰς χυδαῖας ψυχὰς καλεῖται φόβος· ἀλλὰ θὰ νικήσω τὴν ἀδυναμίαν αὐτήν. » Ἐπροχώρησεν ὀλίγον πρὸς τὴν θέσιν, ὅπου ἡ δρῦς ἔρριπτε τὴν σκιάν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ σταυρῶν τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ εὐρέος αὐτοῦ στήθους, ἀλάλει, ἀκούω», ἀνέκραξε.

VIII

Φωνὴ σοβαρὰ ἀπήντησεν. « Ἀνθρώπε ἐχῶν τὴν θελήσιν ἀδάμαστον, συνειθισμένον ν' ἀκολουθῆς μετὰ μανιώδους ἐπιμονῆς πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμῆς! καρδιά σκληρὰ καὶ κωφὴ εἰς τὴν μετάνοιαν! ἕως πότε θὰ παρᾶττης τὸν ὕπνον τῶν θανόντων; Εἰς πᾶν βῆμα ἐπὶ τῆς ὀλεθρίας ὁδοῦ σου ἀνεγείρεις τὴν κόνιν ἀποθανόντος καὶ οἱ δαίμονες τοῦ φόνου καὶ τῆς ἐκδικήσεως ῥηγνύουσι φωνὰς θριάμβου θεωροῦντες τὴν πορείαν σου. Ἡ ὥρα αὐτὴ ἀνήκει εἰς σὲ ἀκόμη· ἀκούσον καὶ στρέψον ὀπίσω, διότι ἡ ζωὴ εἶναι βραχεία καὶ ἡ κρίσις ἐγγίζει »

IX

Ἡ φωνὴ εἰσήγησεν. Ὁ πολεμιστὴς τοῦ βορρᾶ ἀπήντησε κυματίζων μεταξὺ τῆς ὑπερφηφαιίας καὶ τοῦ τρόμου. « Διὰ τί κατηγορεῖς τὸν λύκον, διότι διαρπαρίζει τὸ ποίμνιον, διὰ τί ὑβρίζει τὸν βράχον, διότι εἶναι σκληρός; Αὐτὰ ὁμοιάζω τὸ αἷμα τῶν προγόνων μου ῥεῖ πεπυρακτωμένον εἰς τὰς φλέβας μου. Εἶπε με λοιπὸν, εἰς τὰ πένθημα βασιλεία, εἰς τὴν κατοικίαν τῶν φασμάτων ἐλησμονήθη ἡ φήμη τοῦ Ἑρρίκου; Ἐλησμονήθησαν λοιπὸν τὴν μνήμην Βιτικίνδ τοῦ καταστροφῆς, πολεμιστοῦ ὅστις ἀνεδείχθη παντοῦ ὅπου ἠδύνατο νὰ κερδίσῃ δόξαν ἢ

λεῖαν καὶ οὐτινος αἱ γαλῆραι οὐδέποτε ἐγκατέλειψαν παράλιον, δίχως νὰ διασπείρωσι τὸν θάνατον καὶ τὴν πυρκαϊάν; Ἦτο πατήρ μου. Καταγόμενος ἀπὸ τοῦ σκληροῦ καὶ ἀμειλίχτου ἐκείνου πειρατοῦ, εἶναι δυνατὸν νὰ ἦμαι γλυκὺς καὶ φιλόφρων; Ἄναχωρησὼν λοιπὸν, καὶ μὴ ἐρχεται τοῦ λοιποῦ νὰ μοὶ προσάπτης τὰ νομιζόμενα ἐγκλήματα μου. Εἶμαι υἱὸς τοῦ Βιτικίνδ· μένω τοιοῦτος, ὅποιον μ' ἐπλασεν ὁ Βιτικίνδ. »

X

Τὸ φάσμα ἐστῆνάζε... τὸ ὄρος ἐκλονίσθη· ὁ νεβρός καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐρρίγησαν· τὰ σπαρτὰ καὶ αἱ ἐρεῖκαι ἐταράχθησαν ὑπὸ κυματισμοῦ αἰφνιδίου, ὡσεὶ διήρητο θυέλλα. « Δέγεις ἀλήθειαν, ἐπανελάβε τὸ φάσμα, ἀλλὰ μὴ κατηγορεῖς τὸν δυστυχῆ πατέρα σου, διότι (ὅπως σὺ) ἀπὸ τῆς κοινῆς τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς ἀσέβειας. Φιλάργυρος καὶ σκληρός, παρέδωκεν εἰς τὴν μάχαιραν καὶ τὸ πῦρ ναοῦ καὶ πόλεις· ἐχυσεν τὸ αἷμα ὡς ὕδωρ καὶ ἐπὶ εἴκοσι χωρῶν τὸ ξίφος αὐτοῦ διήλθεν ὅμοιον μετὰ τὸ καταστροφῆς ἀγγέλου· ἐπραξεν ὅλα τὰ ἐγκλήματα, τὰ ὅποια δύναται νὰ φαντασθῆ μαινομένη φαντασία· ἀναμφιβόλως ἐπραξε τὰ πάντα... Ἐπραξε τὰ πάντα, ἀλλὰ μετενόησε! Ἴσως εἶναι μία καὶ ἐκ τῶν τιμωριῶν αὐτῆ, τὸ νὰ βλέπῃ τὸν ἀπόγονον αὐτοῦ ἀκολουθοῦντα τὸ κακὸν παράδειγμα, τὸ ὅποιον παρ' ἐκείνου ἔλαβεν· ἀλλὰ σὺ, ὅτε αἰσθανθῆς ὅτι ἡ θυέλλα τῆς μανίας σου εἶναι ἐτοιμὴ νὰ ἐκραγῆ, προσπάθησε νὰ νικήσῃς αὐτὴν σὺ αὐτός· ὦ τέκνον μου, ἐξεγείρου· ἐάν ἐνδῶσης εἰς τὴν ὄργην σου κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἣν μέλλεις νὰ ὑποστῆς, ἡ θύρα τῆς μετάνοίας θὰ κλεισθῇ διὰ παντός! »

« Ἐχάθη, εἶπεν ὁ Ἀρόλδος κρατῶν πάντοτε τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πρὸς αὐτοῦ· δὲν βλέπω πλέον ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ ἢ τὴν σκιάν τῆς γηραιᾶς δρυός, ἀπῆλθε τὸ ἐν ἧ γεννᾶται. Λημπρὰ, ἀγνή καὶ εἰλικρινὴς ἐν τῷ ὠραίῳ μνηστῆρι, ἡ χαρὰ κατεκαρδίαν μου, ὁμοία μετὰ νυκτερικὸν ὄραμα, ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ὁποῦ μάτην παλαίωμεν. Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας μου εἶναι ταχεῖς ὡς

XI

τὰ βήματα φορβάδος· κρῶς ἰδρῶς ῥεῖ ἀπὸ τοῦ μετώπου μου... Γουνάρ, δός μοι τὸ φιαλίδιον τὸ ὅποιον ὁ μοναχὸς ἐκείνος μᾶς ἔδωκε, λέγων ὅτι τρεῖς σταγόνες ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ὕγρου ἠδύναντο ν' ἀνακαλέσωσι νεκρὸν ἀπὸ τοῦ τάφου. Πρῶτον ἤδη ὁ Ἀρόλδος ἀναγνωρίζει τὴν δύναμιν τῆς ἰατρικῆς, καὶ πρῶτην φοράν ἤδη διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸ θάψος ἔχει ἀνάγκην χυμῶν φυτοῦ. »

Ὁ ἀκόλουθος παρουσίασε τὴν φιάλην· ὁ Βαλβαῖν ἐπλήρωσεν αὐτὴν χυμοῦ ἐξ ἀγρίων ῥιζῶν ἃς ἀπεσταλάξε καὶ ὠν τὸ ἀποτελεσματικὸν τοσοῦτον τρομερὸν, ὥστε μία σταγὼν ἐπέφερε παραφροσίνην καὶ δύο σταγόνες θάνατον. Ὁ Ἀρόλδος ἔλαβε τὸ φιαλίδιον, ἀλλὰ δὲν ἔπιε· διότι ἄσματα, κραυγαὶ χαρᾶς καὶ ἤχος ὀργάνων ἀντήχησαν ἐπὶ τοῦ λόφου. Συνῳδία γάμου ἐπροχώρει εὐθύμως πρὸς τὴν πεδιάδα. Αἱ φωναὶ, τὰ τύμπανα καὶ οἱ αὐλοὶ ἀδιακόπως ἀντήχουν καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἠκούετο ἡ ἐπιπόδός. « Ἔσο εὐτυχῆς, ἀξίερατος Μετελίλλ. »

XII

Ἀπὸ τοῦ λόφου ὁ Ἀρόλδος ἠδύνατο νὰ παρατηρῆ, χωρὶς νὰ παρατηρᾶται, τὴν συνῳδίαν ἐκείνην ἣν ὠδήγει ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἁρμονία. Ἦτο συγκεχυμένον πλήθος χωρικών, τῶν μὲν ἐφιππιῶν, τῶν δὲ πεζῶν καὶ ἄλλων ὀδηγούντων τὰ βήματα αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ βυθμοῦ τοῦ ἐπιθαλαμίου ἄσματος. Εἰς τὸ τέλος ἐκάστης στροφῆς πάντες ἐβῶν ἐν χορῷ τὴν ἐπιπόδον· ἡ ἡχώ τῶν βράχων καὶ τῶν λόφων ἐπαναλαμβάναν αὐτὴν προσθέτουσα τὴν ἀγρίαν ἁρμονίαν, ἣτις γεννᾶται ὡσεὶ ἀπ' ἐαυτῆς ἐκ τῶν ἠχηρῶν σπηλαίων καὶ τῶν κοιλοτήτων τῶν πεδιάδων.

XIII

Ἡ χαρὰ ἐμέθευε πάσας τὰς κεφαλὰς καὶ ἐν τούτοις ἀπαρτίζετο ἐκ λίαν διαφόρων στοιχείων· δότι, ὅπως τὸ πῦρ δύναται νὰ τραφῆ καὶ ἐκ τῶν ἀγνοτέρων οὐσιῶν καὶ ἐκ τῶν χονδροειδεστέρων ξύλων, οὕτως ὀρητικὴ ἢ ἥρεμος, λεπτὴ ἢ θορυβώδης ἡ εὐθυμία λαμβάνει τὰ χρώματα τῆς ψυχῆς ἐν ἧ γεννᾶται. Λημπρὰ, ἀγνή καὶ εἰλικρινὴς ἐν τῷ ὠραίῳ μνηστῆρι, ἡ χαρὰ κατεκαρδίαν μου, ὁμοία μετὰ νυκτερικὸν ὄραμα, ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ὁποῦ μάτην παλαίωμεν. Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας μου εἶναι ταχεῖς ὡς

το διά μέσου τῶν δακρύων, ὁμοία μὲ κάλυκα ἀνθους βρεχόμενον ὑπὸ τῆς δρόσου. Ὁ Βούλφ-Στάνε διὰ τοῦ σκυθρωποῦ αὐτοῦ μειδιήματος ἀπεδείκνυεν ἐγωϊστικὴν ἱκανοποίησιν φιλαργυρίας· τὸ βλέμμα τῆς Ζούτας ἐξέφραζεν ἐκδίκησιν καὶ κακίαν κορροσθεΐσαν. Ἡ μάγισσα γνωρίζουσα ὅτι ὁ Ἀρόλδος περιεπλάκη εἰς τολμηρὰν ἐπιχείρησιν, ἐθεώρει αὐτὸν ὡς ἀποθανόντα, διότι αὐτὴν ταύτην τὴν προΐαν ὁ δαίμων αὐτῆς τὴν εἶχεν εἰπεῖ. «Ἐὰν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, οἱ μνηστῆρες γίνωσι σύζυγοι, ὁ πολεμιστὴς τοῦ βορρᾶ οὐδεμίαν πλέον θὰ ἔχη ἰσχὺν ἐπὶ τοῦ Γουλιέλμου καὶ τῆς Μετελίλλ.» Καὶ ἡ Ζούτα πλήρης χαρᾶς ἀπήντησε. «Πρέπει λοιπὸν ὁ Ἀρόλδος νὰ ἀπέθανεν· εἴθε ἡ ψυχὴ αὐτοῦ νὰ στερηθῇ ἡσυχίας! Εἴθε ὁ μανδραγόρας καὶ τὸ κώνειον νὰ βλαστήσωσιν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ! Εἴθε ὁ μακρὸς αὐτοῦ ὕπνος νὰ ταράττεται ὑπὸ φοβερῶν ὀνείρων, καὶ ἔτι φοβερωτέρα νὰ ἀνατεῖλῃ ἡ ἡμέρα τῆς δευτέρας παρουσίας.»

XIV

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ διάφορα αἰσθήματα τὰ ὁποῖα συνεχωνεύοντο εἰς μίαν κραυγὴν εὐθυμίας. Ἀλλὰ, ὅτε ἡ χαρὰ φθᾶσιν τὸ ὑπερτατον αὐτῆς ὄριον, ἡ συμφορὰ καὶ ἡ θλίψις, λέγει ὁ σοφός, εἰσὶ πλησίον ἡμῶν. Τότε, ἄς φοβούμεθα τὸ ῥίγος τοῦ τρόμου καὶ τοὺς ἀπίστους κινδύνους. Τὰς πλεκτάνας αὐτῶν ἀπαντῶμεν εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὰς πλήρεις ἀνθέων... Διὰ τοῦτο ἡ συνοδία τοῦ γάμου συνήτησε τὸν φοβερὸν Ἀρόλδον. Ὁ γίγας ἵστατο ἀκίνητος ἐπὶ τῆς κορυφῆς βράχου, αἰσθανόμενος ὅτι μανία καταλαμβάνει τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ· αἴφνης ἔρρηξε φωνὴν, ἥτις ἔπεσεν ὡς καταδικηθὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν διερχομένων ἐνώπιον αὐτοῦ. Τὰ προσεχῆ θύματα τῆς μανίας του δὲν ἠδύναντο νὰ ἴδωσι τὴν αἱματηρὰν λάμπην τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς σπασμωδικὰς συστολὰς τῶν χαρακτῆρων καὶ τὰ χεῖλη τὰ καλυπτόμενα ὑπὸ ἀφρῶν, ὡς τὰ τοῦ ἀγρίου σὺς τοῦ κατατρυχομένου ὑπὸ κυνῶν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους εἶδον πάντες... καὶ ἰδόντες ἐπροσπάθησαν νὰ φύγωσιν· εἶδον φοβερὸν τεμάχιον βράχου, τὸ ὁποῖον ὁ ἰσχυρὸς αὐτοῦ βραχίον ἀ-

πέσπασεν ἀπὸ τὰ πλευρὰ τοῦ βράχου καὶ ἔπαλλεν εἰς τοὺς ἀέρας.

XV

Ἐπροσπάθησαν νὰ φύγωσιν· μόνον δύο ἐξ αὐτῶν παρεσκευάζοντο νὰ πολεμήσωσιν· Ὁ λόρδος Γουλιέλμος οὐδὲ πρὸς στιγμὴν διστάζει ν' ἀναλάβῃ τὸ ξίφος, καὶ ὁ Βούλφ-Στάνε σείει τὸ ἐπίφοβον αὐτοῦ τόξον· ἀλλὰ πρὶν θέσῃ τὸ βέλος ἐπὶ τῆς μεταξίνης χορδῆς, τὸ τρίμμα τοῦ γρανίτου ὠθούμενον ὡσεὶ ὑπὸ στομίῳ ἰφαιστείου ἐπέταξεν εἰς τὸ διάστημα. Ἐπιπίπτει ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Οὐτλάβου καὶ πάραυτα πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο ἄνθρωπος καὶ εἶχεν ἀνθρωπίνην μορφήν, πᾶν ὅ,τι ἐκέκτο ζῶν, κίνησιν, ἐλευθέραν θέλησιν καὶ δύναμιν ἐκλογῆς μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ, τὸ πᾶν ἐξέλιπε· ἡ ψυχὴ ἀνῆλθε νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεων αὐτῆς. Τί μένει ἐκ τοῦ Βούλφ-Στάνε; Ἴδαστε ὑπὸ τὸν βράχον αὐτὸν, ἴδαστε σχεδὸν τεθαμμένον ὑπὸ αἱματηρῶν ἐρόβωρον ὄγκων ἄμορφον καὶ ἐρυθρὸν ὄπτεον καὶ σαρκῶν τετριμμένων.

XVI

Ὅπως ἀπὸ τοῦ στήθους τῶν νεφῶν ὁ αἰτὸς ὄρμα πρὸς τὴν πεδιάδα, οὕτως ὁ Ἀρόλδος καταβαίνει εἰς τρία πηδῆματα ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ βράχου. Ἡ συνοδία διαλύεται κραυγάζουσα ὡς ἀγέλη πτηνῶν τεταραγμένων. Μόνος ὁ μνηστῆρ περιμένει τὸν ἐχθρὸν μὲ βῆμα σταθερὸν· οὕτως ὁ εὐγενὴς ἰεραξ ἐπιχειρεῖ, ἀλλὰ ματαίως, ν' ἀντιπαραταχθῇ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀέρων. Τὸ βαρὺ ῥόπαλον τοῦ δανοῦ ἱππότητος θραύει τὸ ξίφος τοῦ λόρδου Γουλιέλμου· τὰ τρίμματα τῆς στιλοῦσης λεπίδος εἰσὶ διεσκορπισμένα ἐπὶ τῆς ἄμμου· ὁ Γουλιέλμος αὐτὸς ἀνετραπῆ. Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ! Σὺ μόνος δύνασαι, θίγων καρδίαν ἀναίσθητον, νὰ σώσῃς τὸν σύζυγον τῆς Μετελίλλ· ἄλλως ἡ ὥρα τοῦ ἡμεναίου αὐτοῦ ἔσται ἡ ὥρα τοῦ θανάτου.

XVII

Ὁ Ἀρόλδος εἶναι πλήρης μανίας· ὁ θάνατος πλανᾶται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ· τὸ μέτωπον συμπτύσσεται, οἱ ὀδόντες τρίζουσιν, αἱ χεῖρες συσπῶνται, τὰ χεῖλη εἰσὶν ὠχρὰ ἐκ τοῦ ἀφροῦ. Ὁ φοβερός αὐτοῦ βραχίον ἐγείρεται, ἵνα καταπέσῃ. Ἀλλὰ, ἐνῶ ἔπαλλε τὸ ῥόπαλον αὐτοῦ, ὁ Γουνάρ ὤρ-

μισε διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πληγὴν, ἐναγκαλιζεται τὰ γόνατα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ λέγει. «Χάρις! χάρις! Φεῖσθητι αὐτοῦ! ὦ! Ἐνθυμήθητι τὴν φοβερὰν προφητείαν, ἣν σοὶ ἔδωκε τὸ φάσμα· ἡ προλεχθεῖσα κρίσις ἐπῆλθε. Συγχώρητον τέλος πάντων, ἢ ἀπελπίσθητι περὶ σοῦ.» Οἱ λόγοι οὗτοι κρατοῦσι τὴν λύσσαν τοῦ πολεμιστοῦ, ἀλλ' ὁ βραχίον αὐτοῦ μένει πάντοτε ὑψωμένος καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὁμοιάζει τὸν θάνατον, ὅταν περιμένῃ τὸ σύνθημα. Ὁ ἀκόλουθος ἐξακολουθεῖ παρακαλῶν. «ὦ! λέγει, ἄς δώσῃ ἡ χεὶρ σου τὸ σημεῖον τῆς σωτηρίας! πρόφερε τοὺς ἁγίους λόγους· ἀντίστη εἰς τὸν κακὸν δαίμονά σου, ἄλλως θὰ σὲ παρασύρῃ διὰ παντός! » Ὁ Ἀρόλδος ὑποχωρεῖ εἰς τὴν παράκλησιν ταύτην· δίδει τὸ ἱερὸν σημεῖον· καὶ πάραυτα ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ἀναλαμβάνει λάμπην ἀνθρωπίνην· τὸ μέτωπόν του καθαρίζεται, καὶ τὸ φοβερὸν ῥόπαλον ἐπαναπίπτει ἡπίως παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ· στρέφεται· ἀπομακρύνεται. Πολλάκις ἐν τούτοις, ὡς συμπότης ἐγκαταλιπὼν τὴν τράπεζαν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ συμποσίου, ὁ Ἀρόλδος στρέφει καὶ βλέπει ὁπισθεν, ὡσεὶ μετενοεῖ, διότι ἐγκατέλειψε τὴν λαίαν αὐτοῦ... Ἀλλ' ἐφάνη ἐπιεικὴς ὁ μῦθος τοῦ Βιτικίνδ· ἐπροχώρησεν ἐν ἔτημα πρὸς τοὺς οὐρανοὺς.

XVIII

Ὁ πολεμιστὴς τοῦ βορρᾶ ὑπεχώρησεν· ἀλλ' ὁ θάνατος ἔμεινε μετ' αὐτὸν καὶ ζητεῖ θῆμα. Ὁ Γουλιέλμος μένει πάντοτε ἐξηλωμένος κατὰ γῆς· πλησίον αὐτοῦ ἡ Μετελίλλ φαίνεται ἐτοιμὴ νὰ ἐκπνεύσῃ. Ζητοῦσιν ἀρώματα· ζητοῦσι μύρα· εὐρίσκουσι φιάλην πλουσίας ἐστολισμένην. Ἀλλ' ἡ Ζούτα θέλει νὰ δοκιμάσῃ αὐτὴ τὸ ὕγρον τὸ ὁποῖον περιέχει, πρὶν μεταχειρισθῶσιν αὐτὸ τὰ ἀγαπητὰ εἰς αὐτὴν ὄντα! ὦ Βαλχαίν! τὸ ποτόν σου δὲν ἀπωλέσθη· μόλις ἡ μάγισσα ἔπει τρεῖς σταγόνας καὶ ἐβόησε φωνὴν κλαυθυμρᾶν. Ἐκ τῆς φωνῆς ταύτης πάντα τὰ ἀπαίσια ὠϊωνῶν ὄρνεα ἐξηγέρθησαν εἰς τὰ πέριξ. Ἀντήχησεν ὁ κρωγμὸς τοῦ κόρακος· ὁ κορακίας ἐστέναξεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δρόυς. Ὁ αἰγῶλιος ὄρμα ἀπὸ τοῦ δάσους καὶ ἵπταται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν πεδιάδα. Ἐκ τῆς φοβερᾶς ταύτης κραυγῆς

τὰ ἀρπακτικὰ ζῶα ἀπεσπᾶσθησαν ὁμοίως ἀπὸ τοῦ ὕπνου. Ἐκ τοῦ μέσου τῶν σπάρτων καὶ τῶν ἐρείκων, τῶν δασῶν καὶ τῆς πεδιάδος, ἡ ἀλώπηξ καὶ ὁ λιμώττων λύκος ἀπήντησαν (διότι τότε ὑπῆρχον λύκοι ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Χεβιώτ)· αἱ δύσηχοι φωναὶ ἐπαναλαμβάνονται ἀπὸ ὄρους εἰς ὄρος· καὶ ὅτε ἡ τελευταία ἡχώ ἔπαυσε ν' ἀντηχῆ, ἔπαυσε νὰ ζῆ καὶ ἡ ἄτιμος μάγισσα.

XIX

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ θανάτου, ἥτις ἐσκίασε τὴν ἡμέραν τοῦ ἡμεναίου σας, γενναῖε Γουλιέλμε, ἀξιέβραστος Μετελίλλ! ἀλλὰ πολλάκις ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φαίνεται ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐν μέσῳ δίσκου ὁμιχλώδους καὶ ἐρυθροῦ· ἀλλὰ βραδύτερον ἐλέπομεν τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν, ἐνδεδυμένον τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ στολήν νὰ διατρέχῃ τὴν ἀκτινοβόλον αὐτοῦ πορείαν· οὕτως, ὅτε τὸ ἐθωνιὸν νέφος διελύθη, οἱ δύο σύζυγοι ἀπήλαυσαν λαμπρᾶς ἡμέρας, ἣν ἔστεψεν ἑσπέρα γαληνιαία καὶ ἡρεμος.

ΑΣΜΑ ΕΚΤΟΝ.

I

Ἐλπίζω ὅτι ἡ διήγησις τοῦ αἰοῦ δὲν θὰ ἐμπνεύσῃ ποτὲ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μεσημβρίας τῆς νήσου ἡμῶν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔλθωσιν ἐπὶ ἀμάξης ἰδίας ἢ ἀγοραίας πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ πύργου τῶν Ἐπτὰ Ἀσπίδων. Ἡ κατάστασις, εἰς ἣν θὰ εὕρωσι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, δὲν εἶναι ἐπιτηδεῖα νὰ βεβαιώσῃ τὴν διήγησιν τοῦ Μενεβίλλ· δὲν φαίνονται ἐπὶ τῶν ἀγρίων ἐρείκων ἄλλοι πύργοι, ἢ ἐκεῖνοι οὐδ' ἰδέσθαι δύναται νὰ κτίσῃ καὶ ἐκτὸς χάνδακος, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ὁποίου θάλλουσι θύσανοι τινες χλόης, οὐδὲν ἔχον τῶν προϋπαρξάντων εἰς τοὺς τόπους τούτους μένει.

Ἐν τούτοις σοβαροὶ συγγραφεῖς, δαπανῶντες πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀξιολογοῦν μέρος τοῦ πολυτίμου αὐτῶν βίου, ἀνήγειραν τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν χωρῶν τούτων ἀποδεικνύοντες διὰ σοφῶν θεωριῶν, ὅτι

φρουρίον ἀνηγέρθη ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, διὰ τὴν ἐμποδίσει τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σκώτων. Ἡδυνάμην ἢ ἀναφέρω ἐπὶ τῶν ζήτημάτων τούτων τὸν Οὐτιγινῶν, τὸν Χόρσλεϋ, τὸν Κάμβδεν, ἀλλὰ προτιμῶ νὰ παραδεχθῶ τὰς ἤττον σοφὰς λύσεις τῶν κατόικων τῶν ἐξοχῶν ἡμῶν, οἵτινες, ὅταν ἡ καταγωγὴ οἰκοδομήματος χάνεται εἰς τὸ σκότος τῶν χρόνων, ἀναφέρουσι τὴν καταγωγὴν ταύτην εἰς τὸν δαίμονα τοῦ κακοῦ, ἐκλέγοντες λίαν προθύμως τὸν διάβολον ὡς τὸν μέγαν αὐτῶν ἀρχιτέκτονα.

II

Λέγω λοιπὸν, ὅτι ἐπὶ τῶν πύργων τῶν κτισθέντων ὑπὸ τοῦ δαίμονος προσηλώθησαν τὰ βλέμματα τοῦ Ἀρόλδου, κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ δρόσος πίπτει ἐπὶ τῶν ἀνθῶν τῶν ἐρείκων, καθ' ἣν αἱ τελευταῖαι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐφώτιζον τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων καὶ ἐχρύσουν τὰς ἐπάλξεις τῶν ἀρχαίων πύργων. Διὰ τῆς ζωῆς ἐκείνης λάμψεως ὁ ἱππότης ἠδυνήθη νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἐπτὰ ἀσπίδας, αἵτινες ἐξετείνοντο ὑπερῆφανως ἀνωθεν τῶν θυρῶν καὶ ἀνεγνώρισε εἰς τὰ ἐμβλήματα αὐτῶν σημεῖα τολμῆς.

Ὁ μονάρχης τοῦ Νόρθ-Ουάλες ἔφερον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος αὐτοῦ λύκον. Ὁ Ρὺ; Πόβυς Λάντ ἔφερον ἔλαφον κεκλιμένην. Τὸ ἐμβλημα τοῦ Στράτ-Γλίδη ἦτο λέμβος ἐξοκέλλουσα τὸ τοῦ Δὸν-Ἀλδου Γαλλοβέσσις ἱππος κακλάζων κλόνος σίτου ἐμαρτῆρει τὴν γονιμότητα τῆς χώρας τοῦ Λοδῶν ἐγγειρίδιον ἦτο ἐξωγραφημένον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Δούν Μάλλ' τέλος τὸ τοῦ Ἀρόλδου Νορθουπερλανδ παρουσιάζε βράχον πληττιόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ φέροντα εἰς τὴν κορυφὴν σταυρὸν. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ οἰκόσημα τὰ ἐξωγραφημένα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἀσπίδων, τῶν ἐφαρμένων ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ σχεδὸν συντετριμμένων.

III

Ἀφοῦ ἐξετάσεν αὐτὰς ὁ κόμης Ἀρόλδος διευθύνθη πρὸς τὴν κυρίαν θύραν τοῦ πύργου. Οἱ βραεὶς μοχλοὶ, οἵτινες ἐκλείον αὐτὴν κατεφαγώθησαν ὑπὸ τῆς σκωρίας καὶ ὅμως οὐδεὶς ἱππότης ἕως τότε ἐπεχείρησε νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς εὐχερούς ταύτης εἰσόδου ἰσχυρότεροι φυλάκων ὠπλισμένων, μάλ-

λον ἀκατάβλητοι τῶν σιδηρίων μοχλῶν καὶ τῶν ἀλύσεων, ὁ τρόμος καὶ ἡ φρίκη ἴσταντο ἐπὶ τοῦ κατωφλίου. Ἡ δὲ δεισιδαιμονία συνίθροζεν ὡς προμάχου; ὑπερφῶ ὄντα καὶ ἔθετεν ὡς φραγμοὺς μαύρας μαγείας.

Φραγμοὶ ἀνίσχυροι! Ἡ θύρα, ἥτις μόλις ἴστατο, ὑποχωρεῖ ὑπὸ τὸν ἰσχυρὸν βραχίονα τοῦ Ἀρόλδου καὶ πίπτει εἰς τὰ ἐντὸς. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ἀνεμος τῆς ἐσπέρας ὀλισθαίνει ἐπὶ τῆς σειρᾶς τῶν ἀρχαίων ἀσπίδων καὶ παράγει ἤχον ὅμοιον στεναγμοῦ ἔπειτα σιωπῇ βαθεῖα. Πᾶς ὁ ἀκούων τοιοῦτους ἤχους εἰς τοιοῦτον μέρος, ἤθελεν αἰσθῆθῃ τὸ αἶμα τῶν φλεβῶν αὐτοῦ συρροῦν πρὸς τὴν καρδίαν. Ὁ ὑπερήφανος Ἀρόλδος ἤσθάνη μόνον τὴν συγκίνησιν ἐκείνην, ἥτις ἐγεννήτο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν προσέγγισιν ποιομένου κινδύνου, συγκίνησιν ἥτις οὐδὲν κοινὸν εἶχε πρὸς τὸν φόβον.

IV

Ἐν τούτοις ὁ Ἀρόλδος καὶ ὁ ἀϊόλουθος αὐτοῦ οὐδὲν παρετήρησαν ἐν τῷ φρουρίῳ, δυνάμενον νὰ διεγείρῃ τοὺς φόβους αὐτῶν. Αἱ αἰθυσαι καὶ αἱ αἰλαὶ ἠνοίγοντο ἐνώπιον αὐτῶν θλιθερῆ καὶ μονήρεις. Οἱ ἐπτὰ πύργοι ἀνυψοῦντο ἐπιβλητικοὶ καὶ ὀγκώδεις. Ἐπισκεπτόμενοι τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, εὗρον εἰς ἕκαστον αἰθουσαν ἄξιαν διαμονῆς βασιλέως καὶ πλοῦσιον τῆς αἰθούσης δωμάτιον πλουσίως ἐστολισμένον καὶ εὐπρεπῶς διατεθειμένον διὰ τὴν ἀνάπαυσιν μονάρχου.

Ὡστε γὰμοι ἐωρτάσθησαν ἄλλοτε εἰς τοὺς τόπους τούτους, ὑπῆρχον τράπεζαι ἐστρωμέναι εἰς ἕκαστην τῶν μεγαλοπρεπῶν αἰθουσῶν καὶ ὅμως δύο αἰῶνες παρῆλλον, νομιζῶ, ἀπὸ τῆς ἀπαισίας ἐκείνης ἐορτῆς. Μόνον αἱ φιάλαι, αἱ προηγεῖες, τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ποτήρια ἀπόλεσαν τὴν λάμψιν αὐτῶν. Θρόνος ἐχρυσωμένος ὑψοῦτο φέρον ἀνωθεν σκιάδα καὶ ἐπ' αὐτοῦ πλούσια ὑφάσματα τεμάχια ταπήτων ἐστόλιζον εἰσέτι τοὺς τοίχους, ἀλλὰ τὰ ἄλλοτε τὸσον ὠραῖα ὑφάσματα, ἥδη ἐφαίνοντο λεπτὰ ὡς ἰστός ἀράχνης.

V

Εἰς ἕκαστον οἶκον ἡ κλίνη ὅμοια με φέρετρον περιεκυκλούτο ὑπὸ πενήμου πορφυ-

ροῦ παραπετάσματος καὶ ἐπὶ ἐκάστης κλίνης ἐφαίνοντο δυσεῖδη ὄστᾶ, λεῖψανα ἐγκαταλειμμένα μονάρχου ἰσχυροῦ. Περὶ αὐτὰς ἦσαν δεσμοσπιτυμένα αἱ ἐνδυμασίαι τῶν παρελθόντων ἐκείνων χρόνων ἐνδύματα πλήρη κεντημάτων, ἀλυσιδὲς με πολυτίμους λίθους, δικτῆματα χρυσᾶ ὅμοια με ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔφερον τότε οἱ μονάρχαι. Καὶ ἐν τῷ μεσῷ ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλοῦτου, ὅποια χλευῆ! ἡ κεφαλή τοῦ κυρίου, ἀνευ σαρκῶν καὶ πλήρης κόπωσης, ἐφαίνετο γελῶτα καὶ τρίζουσα τοὺς ὀδόντας.

Νευρακωμένοι ἐκ τῶν ἡδονῶν, βρυκαλιζόμενοι ὑπὸ τῶν ὄνειρων τῆς εὐτυχίας, ἐκαμῆθησαν, ἐνῶ με βῆμα ἔλαφρον καὶ λαθραῖον αἱ μνηστὰι αὐτῶν ἐφαίνοντο πλαγῶμεναι περὶ τὴν κλίνην, ἵνα προστατεύωσι τὸν ὑπὸν αὐτῶν ἀλλὰ πρὶν τῆς πρωίας τὸ σπυδρον βάδισμα τοῦ φόβου διεδέχθη τὰ δειλὰ βήματα. Τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ εἰσὶ στενωῶ ἀναμειγμένα εἰς τὸ εὐθραστον ὕφασμα τῆς ζωῆς καὶ μέχρις οὗ ἡ ψαλλίς τῆς μοίρας διασχίση τὸ ὕφασμα τοῦτο, δὲν δυνάμεθα ἢ ἀποχωρίσωμεν αὐτὰ, οὐδὲ δυνάμεθα ἐκ τῆς παρουσίας ὥρας νὰ κρίνωμεν τὴν ἐπομένην. (Ἐπεταί τὸ τέλος).

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

EIS

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΝ ΣΟΥΤΣΟΝ

ΥΠΟ

Σ. Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ.

I

Malheur à l' enfant de la terre
Qui, dans ce monde injuste et vain,
Porte en son âme solitaire
Un rayon de l'Esprit divin.

V. Hugo.

Τὸ ἄνθος μαραινέται,
Τὸ φύλλον ξηραίνεται,
Ὁ κόσμος περῶν,
Καὶ μόνος ὁ θάνατος.
Ἐπλάσθη ἀθάνατος.
Αὐτὸς δὲν γερᾶ...

Τοὺς στίχους τούτους ἐχάραξαν αἱ νεκραὶ καὶ ἐσταυρωμένα αὐτὰ χεῖρες, τοὺς παλ-

μοὺς τούτους ἀνέδωκαν τὰ ἐσθεσμένα αὐτὰ στήθη, τὰ μέλη αὐτὰ ἀπήγγειλαν τὰ πεφυγμένα ὑπὸ τῶν στεναγμῶν αὐτὰ χεῖλη. Πόσου; ἄλλοις βαθεῖς καὶ ὠραῖους βρυθασμοὺς, πόσου; ἄλλους ζῶντας καὶ πυρῶδεις τῆς καρδίας σπαραγμοὺς, πόσην ἄλλην ἠδύπνου καὶ ὑψίφρονος ποίησιν κατέλιπεν ὁ πισθὲν του ὁ καταδύων ἥδη οὗτος νεκρὸς! Ὡ, πρὶν ἀκόμη τὰ μαῦρα χρώματα σκεπάσσει τὸ πτώμα τοῦτο, πρὶν ἀκόμη τῆς γῆς; τὸ εὐρὺ στέφανον ὑφαρπάσῃ, ὡς ὑπὸ ἀπεραντον τάφου πλάκα, τὸ σῶμα τοῦ ποιητοῦ, ἀφρέτέ με νὰ ἴδω ἔτι αὐτὸν, προσηλώσωμεν ὅλοι μίαν ἔτι φορὰν τὸ πανύστατον βλέμμα. Μίαν ἔτι στιγμὴν καὶ ὁ ἥλιος δὲν θέλει φωτίσῃ πλέον τὸ πρόσωπον τοῦ Σούτσου, μίαν ἔτι στιγμὴν καὶ οὐδέποτε πλέον ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπινοι θέλουσι συναπαντήσῃ ἐν τῇ γῆ αὐτὸν, μίαν ἔτι στιγμὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ὁδοιπόρου σβύνει, ἐκλείπει, βυθίζεται ὑπὸ τὴν γῆν, ὡς διάπτων ἀστὴρ εἰς τῆς νυκτός τὸν ἀχανῆ ὀρίζοντα.

II

Ὁ νεκρὸς οὗτος εἶναι ἐκεῖνος... Σήμερον ὑπὸ τὸν διπλοῦν χειμῶνα τῆς πενίας καὶ τοῦ γήρατος, ἡ ὑπερήφανος δρῦς συνετριβῆ καὶ κατάκειται ᾧδε βαρεῖα, ἀφυλλος, ξηρά. Ἄλλοτε ὅμως, ἄλλοτε ὅτε τὴν νεότητα ἐκράτει εἰς τὰ στήθη καὶ ἐγγὺς τὴν ἐλπίδα ὡς στέμμα ἀδαμάντινον, ἦνθε ἡ βασιλείος δρῦς, καὶ φύλλα ἀνέδειξε, καὶ καρποὺς ἀπέφερε, καὶ διέγεεν εὐωδίαν καὶ ποίησιν, καὶ κατεβρῆραινεν δρόσον καὶ δάκρυα, καὶ κατήρχετο εἰς τοὺς περῶντας; πλησίον του ἡ σκιά καὶ ἡ ἐλεημοσύνη. Ὡ, ἦτο οὗτος ποτὲ, ἦτο τότε, ὅτε τὸν Ὁδοιπόρον συνρησθάνετο, καὶ τὸν Ἡλιον διήνοιγεν εἰς τὰς καρδίας, καὶ τὸν Μεσσίαν ἐκήρυσσεν εἰς τὰς ψυχὰς, ἦτο τότε τὸ ἐκβλάστημα τῶν ἡγεμόνων, ὁ ἀδελφός, ὁ ποιητής, ὁ Παναγιώτης Σούτσος. Ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡ ζωὴ του ἦτο τότε ὡς σύννεφον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ στήθος ἠδύναντο νὰ πίπτωσι καὶ τὰ δάκρυα ὡσεὶ βροχὴ ὑπὲρ τῶν ἀτυχοῦντων καὶ ἅμα κατὰ τῶν τυραννοῦντων οἱ κεραυνοὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ ζωὴ του ἦτο τότε ὡς ἥλιος, διότι αἱ μεγάλαι καρδίαι, φωτίζουσαι τοὺς ἀρχοντας καὶ ἅμα ἐλεοῦσαι τοὺς πένητας, ὁμοιάζουσι

τὸν ὠραῖον ἐκεῖ ἐπάνω θεὸν τῶν Ἰνδῶν, ὃς
στις δίδει ἐπίσης τὰς ἀκτῖνάς του καὶ εἰς
τὰ κρυστάλλινα τῶν βασιλέων παράθουρα,
καὶ εἰς τοῦ ἀγρότου τὴν ἐλώδη καλύδην.

Ἦτο τότε εἰς ὄλα πλοῦσιος. Καὶ ἐδω-
ρεῖτο ἡγεμονικῶς τὰς ποιήσεις του εἰς πᾶ-
σαν καρδίαν ἀνθρώπινον, τὰς παρηγορίας
του εὐέλπιδας εἰς ὀλόκληρον ἔθνος, τὴν
στοργὴν του χιλιόκρουνον εἰς στήθη ἀδελ-
φοῦ καὶ συγγενῶν, τὸν χρυσὸν του εἰς πάντα
πτωχόν, εἰς πάντα δυσδαίμονα ὀδοιπόρον
τοῦ βίου. Ὡ, μὴ ζητήσετε τὸν Ὁμηρον,
τὸν Μίλτωνα, τὸν Τάσσον, τὸν Λαμαρτίνον,
τοὺς Σούτσους, ν' ἀποθάνωσιν ἐν χρυσαῖς
κλίμαις καὶ ἐν πλοῦτῳ. Καὶ ἂν Κροῖσοι
γεννηθῶσι, θ' ἀποθάνωσιν ἐν ψιβάθῳ. Ἐχου-
σιν οὗτοι ἀνοικτὸν τοῖς πᾶσι τὸ θυλάκιόν
των, ὡς ἔχουσιν ἀνοικτὴν τὴν ψυχὴν των
ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος· μένουσιν οὗτοι
πένητες πάντοτε, διότι ἀποπνεύουσιν ἀληθῆ
ἐλεημοσύνην φύσει ὡς διαχέει ἀπλῶς τὸ
ἄνθος τὸ μύρον του, καὶ ὁμοιάζουσιν οἱ
ποιηταὶ πρῶτοι τὴν κηρίνην λαμπάδα, ἥτις
ἀπλῶς τοὺς ἄλλους φωτίζουσα, αὐτὴ
σκληρῶς καίεται καὶ ἀναλίσκεται. . . Ἰ-
δατέ τον νομίζεις, ὅτι καὶ νεκρὸς, μετὰ
ἤρεμα αὐτὰ χεῖλη, μετὰ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑ-
πώχρον μορφήν, μετὰ τὰς ἐσταυρωμένας αὐ-
τὰς χεῖρας, ὑποψιθυρίζει προσευχάς, δέεται
ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης ἐνώπιον ὄλου
τοῦ οὐρανοῦ!

III

Ἦτο τοιοῦτος. Εἶχεν εὐρεσίαν διάνοιαν,
εἶχε μεγάλα αἰσθήματα, ὡς εἶχεν ἀχανῆ
τὴν φαντασίαν· οὕτω ὠνειροπόλει καὶ τὴν
Ἑλλάδα ἀπέραντον, ὠνειροπόλει τὸν ἐλ-
ληνισμὸν αὐτοκράτορα ἐστεμμένον τὴν Ἑ-
πτάλοπον. Καὶ τὸ ὠραῖον αὐτὸ ὄνειρον ἐ-
πλάνα μαγεῦνον τὴν ζωὴν του, καὶ οἱ ἀτέρ-
μονες οὗτοι πῶθοι κατέτηκον τὸν βίον του,
καὶ μετὰ τὴν ἐμμουσον τῆς καρδίας του
ἀνίαν καὶ διαπαλν, καὶ μετὰ τὸσον βαθύ
καὶ ἀγωνιώδες φιλανθρωπίας αἰσθημα, καὶ
μετὰ τὸσας περιπετείας τῆς ζωῆς του спа-
ρακτικῶς, ἔζη ἔτι, ὑπέφερεν ἔτι εἰς τὰ στήθη
του τὴν ζωὴν, ὡς ὁ Ἄτλας τὸν οὐρανόν,
καὶ ἔβαινε βραδύς πρὸς τὸν τάφον, ὡσανεὶ
ἐλυπεῖτο νὰ ἀφίση τὴν γοητίδα τῆς Ἑλλά-
δος του φύσιν, καὶ ἀνέβαλλε νὰ ἀποθάνῃ,

ὡσανεὶ περιμένων ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν,
μὴ τοι ἴδῃ ἐκκινεῖν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἑλ-
λῆσποντον τὸ αἰσχύλειον ὄνειρόν του, καὶ
ἔβαινε βραδύς πρὸς τὸν τάφον, ὡσανεὶ στρέ-
φον ἔτι τὸ βλέμμα, μήπως ἴδῃ ἐπανατέλ-
λουσαν τὴν ἑλληνίδα σημαίαν, ἐκεῖ ὅπου τὸ
πρῶτον ἐνητένισε τὸ φῶς, εἰς τοῦ Βοσπόρου
τὴν δίδυμον ὄχθην, ἐκεῖ ὅπου ἔβλεπε τὰ
ἀνάκτορά του αὐτῶς, ὁ ἔκπτωτος ἤδη ἡγε-
μῶν τῆς ζωῆς, τοῦ πλοῦτου, τῆς εὐκλείας
καὶ τῆς ποιήσεως. Ἄλλ' ἡ Ἑλλάς ἐκοι-
μᾶτο, ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἠχώ τῶν εὐχῶν του
καγχασμοῦς, ἡ Ἑλλάς διετελεῖ παιδίον ἔτι
φιλόνηικον καὶ ἀφρονεῖν· καὶ αὐτὸν ἐδίωκε
τῆς δυστυχίας τὸ φάσμα, ὡς τὸν Ὁρέστην
αἱ Ἐρινύες, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἐσώ-
ρευε τὰς χιόνας του τῆς ζωῆς ὁ χειμῶν· καὶ
ὅτε τέλος εἶδε τὴν Κρήτην σβεννυμένην,
τελευταίαν τῶν πανελληνίων ἐλπίδων ἀνα-
λαμπήν, καὶ εἶδεν ἔμφροβος νὰ νυκτώσῃ ἐν
τῇ Ἑλλάδι, ἔκλινε πρὸς τὴν γῆν ὁ ἀδελ-
φὸς τῶν γιγάντων τοῦ Ἀγῶνος, ὁ λυρωδὸς
τοῦ Βλαχάθα καὶ τοῦ Καραϊτσάκη, ὁ ἀ-
πηυδημένος παλαιστής πολιτικῆς ἀνοσίου,
ἔκλινε πρὸς τὴν γῆν, καὶ φέρων ἤδη λευ-
κὴν τὴν κεφαλὴν του ὡς τὴν καρδίαν του
ἀγνήν καὶ ἑλληνόφρονα, ἐνηγκαλίσθη ὑπό-
δακρυς εἰς τὴν σκιάν τοῦ θανάτου ὁ ἀδελ-
φὸς τὸν ἀδελφόν, ὁ Ὀδοιπόρος τὸν
Περίπλανώμενον!

IV

Δύο ἀληθεῖς ἀδελφοί, δυὰς ἀληθῶν ποιη-
τῶν, δύο ἀληθεῖς Ἑλληνας, ἀποθνήσκουσιν
ἐν ψάθῃ καὶ σπαραγμῷ ψυχῆς, ἐδῶ, σήμε-
ρον, εἰς τῶν Μουσῶν τὸ λίκνον, ὑπὸ τοσοῦ-
τον φῶς χριστιανισμοῦ, ἀποθνήσκουσιν οὕτω
οἱ λευκότεριχες ἀγωνισταί, οἱ παλαισταί τῆς
γραφίδος καὶ τοῦ ξίφους, οἱ ἀνακτῆσάμενοι
καὶ παραδόντες εἰς τοὺς ἀγερώχως σήμερον
ἀμαξοδρομοῦντας εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθη-
νῶν, φωνὴν ἑλληνίδα, ὀλόκληρον Κράτος.
Ἀπονεκροῦνται ἐν τῇ γῇ των ξένοι καὶ πέ-
νητες, ὅπως τὰ δειλαῖα ἐκεῖνα ὄντα, ἕτινα
οἱ ἄνθρωποι λατρεύουσι καὶ πλουτίζουσιν
ἐν πλήρει καλλονῇ αὐτῶν καὶ νεότητι, λα-
κτίζουσι δὲ καὶ ἀποστρέφονται γηράσαντα
καὶ ἐκτριβέντα! Εἶναι βάρβαρον.

Οὔτε εἶναι ἐναγές. Εἰς τὴν Δανίαν αὐτὴν,
τὴν γῆν τῶν Γόθων καὶ τῶν Βανδάλων,

τὸν Ἰωάννην Χριστιανὸν Ἄνδερσεν, υἱὸν
σανδαλοποιῦ, πενέστατον ἀλλὰ μεγαλο-
νούστατον ποιητὴν, οἱ βασιλεῖς Φρειδερίκος
ΣΙ' καὶ Χριστιανὸς Η'. οὐ μόνον ἐν φιλο-
μούσῳ ἀμίλλη ἐσπευσαν νὰ συνδράμωσι με-
γεναίας συντάξεις, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοῦ
νὰ συμβιώσιν ἤχοντο, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐν-
ταῖς συναναστροφαῖς αὐτῶν συνέχαιρον, καὶ
ἐν τῇ αὐτῇ παρεκλήθητο τραπέζῃ τῆς Δα-
νίας οἱ βασιλεῖς καὶ τοῦ σανδαλοποιῦ ὁ
υἱός. Τίς ὅμως ἐτίμα τὸν ἄλλον πλειό-
τερον;

Ἐὰν σήμερον ἀπὸ τῶν βασιλέων τὰ στέμ-
ματα ἀπαλειφεται τὸ ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ, ὡς βέ-
βηλος ἀπάτη, ὑπάρχει ὅμως ἐπὶ τοῦ μετώ-
που ἄλλων ἀκλονήτων βασιλέων γράμμασι
γεγραμμένον πυρίνος ὑπὸ τῶν οὐρανίων Ἐ-
κείνου δακτύλων ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ἀνεξίτηλον,
καὶ ἐνώπιον τῶν ἐμπνευσμένων Δαυὶδ τῆς
γῆς κλίνωμεν ὄλοι οἱ εὐρύπτοι ἡμεῖς θνη-
τοὶ τὸ γόνυ! . . .

V

Ἄλλ' ἔστω δὲν θέλω νὰ κινήσω τὸν ἔ-
λεον πλέον οὐδαμῶς. Εἶναι πολὺ ἀργά.
Θέλω ὅμως νὰ ἀντλήσω ἀπὸ τοῦ νεκροῦ
τοῦτου ἐλπίδα καὶ θάρρος, θέλω νὰ ἀν-
τλήσω ἀπὸ τοῦ θανάτου ζωὴν.

Πόσον εἶναι φωτεινός, πόσον παρήγορος
εἶναι διὰ τοὺς ἐπιζῶντας καὶ ὁ θάνατος αὐ-
τὸς τῆς μεγαλοφυΐας! Ὅταν βλέπω νὰ ἀ-
ποθνήσκωσι μικραὶ καρδίαι καὶ πνεύματα
χαμαιζήλα, εἰς τετυφωμένους καὶ μητρα-
λοίας πολιτικὸς ἀνὴρ, εἰς ἀνελετήμων καὶ
τυμφογέρων βαθύπλουτος, εἰς ἀνάλητος
καὶ κενὸς μονάρχης, λέγω: Πρὸς τί ἡ ἀθα-
νασία τοῖς ἀνθρώποις, διατὶ τὸ ἐρπετόν
τοῦτο νὰ ἐπανατεῖλῃ ἐν τῇ ἀθανάτῳ ζωῇ;
Ὁ ἀνίλεως, ὁ προδότης, ὁ αἰμοσταγῆς,
μετὰ θάνατον βραβεῖον δὲν ἀναμένει βε-
βαίως· τιμωρίαν οὐτε, διότι ὁ Θεὸς δὲν θά
ἦναι τόσον κατὰ τῶν μικρῶν πλασμάτων
ἢ τοῦ ἀνθρώπου καρδία χύνη ἐν δάκρυ, ἀλλ'
ἡ φωτεινὴ ψυχὴ μου σὲ χαιρετίζει, χειρο-
κροτεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὴν διὰ τοῦ θανάτου
ἀμειβομένην ζωὴν τῆς μάρτυρος ἐδῶ κάτω
ἀρετῆς. Εἶχες ἐν σεαυτῷ τὴν ἀκτίνα τοῦ
Θεοῦ ἐκείνην, ἥτις ἤρκει καὶ μόνη νὰ μετα-
βάλλῃ τὴν ζωὴν σου ἐπὶ τῆς γῆς εἰς Προμη-
μῶν ἐκπνέη ἡ τάλαινα ἀρετὴ, ὡ, τότε δὲν
θά εἶπες ὅτι ὁ Πλάτων, ὅτι ὁ Βύρων, ὅτι
ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οἱ Μάρτυρες τοῦ Εὐαγ-

γαλίου ἐκλείπεται μετὰ τοῦ σώματός των,
ὅτι ἀπατριμίζεται εἰς τοῦ θανάτου τὸ ψυ-
χὸς ἡ ψυχὴ τούτων ἡ ἀγία, καὶ ὁ δαιμό-
νιος ἐκείνων νοῦς, ὅχι· τότε ὁ θάνατος ἀτό-
μων τοιούτων εἶναι εἰς τοὺς μένοντας ὀ-
πίσω ἐλπίς, τότε βλέπετε ὅτι, ἐὰν ὑπὸ
τὴν νύκτα ἀφανίζεται ὁ ἥλιος, δὲν σβύνε-
ται ὅμως. Τότε βλέπετε ὅτι ὁ ἀνθρώπινος
καὶ μεμαραμμένος οὗτος βόμβυξ, ὅστις ἐ-
δωρήσατο εἰς τὸν κόσμον τόσα διανοίας
καὶ καρδίας χρυσᾶ νάματα, τόσα πολυ-
τιμα μετὰ τῆς νήματα, δὲν ἐκλείπει ἐν τῷ
τάφῳ αὐτῷ, ὅχι· ἐὰν τὸ σῶμα εἰς κόνιν
ὑπὸ τὸ μνήμα ἐφύθη, ἡ ψυχὴ του θὰ ἐπα-
νατεῖλῃ εἰς καλλιπτερυγα χρυσαλλίδα τυ-
θιζομένην εἰς τὸ ἀνεσπερον φῶς τοῦ Ὁντος.
Ναί, ἡ μεγαλοφυΐα θνήσκουσα εἶναι τὸ
γλυκύτερον τεκμήριον ἄλλης ἀληθοῦς ζωῆς,
ἡ εὐγλωττοτέρα παραμυθία εἰς τὴν κυμαι-
νομένην ἐν τῷ πελάγει ἐδῶ τῆς ἀμφιβο-
λίας ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ βαθεῖς κύκλω ἡμῶν οὗτοι λάκκοι, τὰ
χαίνοντα ταῦτα μνήματα, εἶναι ὄμματα
τῆς γῆς ἐν ἔρωτι καθορῶντα τὸν οὐρανόν.
Ἐκαστος ὡδε σκοτεινὸς τάφος ἀντανακλᾷ,
ἀντιστοιχεῖ εἰς ἓνα φωταυγῆ ἐπάνω ἀστέρῳ.
Ἐν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν μνήμα καὶ ἐν ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ ἄστρον, εἶναι ἀδελφαὶ καὶ πανύσταται
κοιτίδες τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ
ἀνθρώπου.

VI

Ὡ Παναγιώτη Σούτσε, εὐδοῦ. Εἰς τὸν
λιμένα, εἰς ὃν ἤδη κατάγεσαι, θὰ ἀνα-
παυθῇ τοῦ Ὀδοιπόρου τὸ βῆμα, θὰ
γαληνιασῇ ἡ καρδία τοῦ Ἀγνώστου,
θὰ πληρωθῇ ἡ μυχία ἐλπίς καὶ ὁ ἅγιος
πόθος τοῦ ποιητοῦ εἰς τοῦ Ἀθανάτου τοὺς
κόλπους. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σου ἡ πτωχὴ
τοῦ ἀνθρώπου καρδία χύνη ἐν δάκρυ, ἀλλ'
ἡ φωτεινὴ ψυχὴ μου σὲ χαιρετίζει, χειρο-
κροτεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὴν διὰ τοῦ θανάτου
ἀμειβομένην ζωὴν τῆς μάρτυρος ἐδῶ κάτω
ἀρετῆς. Εἶχες ἐν σεαυτῷ τὴν ἀκτίνα τοῦ
Θεοῦ ἐκείνην, ἥτις ἤρκει καὶ μόνη νὰ μετα-
βάλλῃ τὴν ζωὴν σου ἐπὶ τῆς γῆς εἰς Προμη-
θεᾶ ἐπὶ τοῦ Καυκάσου, καὶ ὁ θάνατος σου
με φαίνεται ἤδη Ἡρακλῆς εὐεργέτης, λύων
σε ἀπὸ τῶν φίλων τῆς ζωῆς δεσμῶν, καὶ

ἐλευθερῶν σε ἀπὸ τοῦ βίμφορς τῆς Δυστυχίας.

Ἦ Παναγιώτη Σούτσε, εὐδοῦ· καὶ ἂν ἦδη ὁ παγετώδης θάνατος ἐνηγκαλίσθη καὶ κατέχη τὸ σῶμά σου, μένουσιν ὅμως εἰς ἡμᾶς αἱ ποιήσεις σου, ἡ εὐώδης καρδία σου, ὡς ἔμεινεν ἡ καρδία τοῦ Βύρωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ποτε νεαρός τις Ἕλληνας, γαλούχημα τῆς αἰμύλου γλώσσης τῆς Μούσης σου, καθήμενος ὑπὸ φθινοπώρου πλάτανον, εἰδωλολάτρης τὴν μνήμην σου εὐλογῶν, τοιαῦτα θὰ ἐπαναλέγη ἔμμελῃ καὶ ἡδύπνοα ἔπη, ὡς ὑπέμελλες σὺ χρυσοκόμης εἰκοσαετῆς νεανίας:

«Εἰς τὴν ὁδὸν κ' εἰς τὴν οἰκὴν ὁπότεν ἀποθάνω
 « Πλατάνου ὅστις γέραςε,
 « Τὰ κόκκαλά μου θάψατε καὶ γράψατε ἐπάνω:
 « Ο ΟΔΩΠΟΡΟΣ ΠΕΡΑΣΕ.»

ΕΡΡΙΚΟΣ Η' καὶ ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΣΤ'.

Αἱ βασιλείαι Ἑρρίκου τοῦ Η' καὶ Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ' θέλουσι μείνει σημεῖα μέναι ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἔνεκα τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως τῶν διαμαρτυρουμένων ἐν Ἀγγλίᾳ.

«Τὸ ἀπροσάσαν τὴν Ἀγγλίαν ἐκ τῆς Ῥώμης σχίσμα, λέγει ἱστορικός τις, δὲν ὑπῆρξεν ἐν πρώτοις ἔργον τῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ μᾶλλον γέννημα πάθους ἀσυγγνώστου καὶ ὑπερφηνοῦ ὀρμῆς. Ἡ αὐλὴ τῆς Ῥώμης, ἧτις ἔσχεν ἐπὶ τοῦ κράτους τῆς Ἀγγλίας μεγαλιτέραν τὴν ἐπιρροὴν ἢ ἀλλαγῆς σου, ἐξίσταται καὶ ἀγανακτεῖ ὅτι εὗρεν ἐκεῖ ἀντίστασιν... Καὶ ναὶ μὲν σχίσμα ἀπλῶς ἦτο κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὁ κλονισμὸς ὁ μέλλων νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐντελῆ ἀποχωρισμὸν ἐδόθη ἤδη, ἀδύνατον δὲ ἦτο νὰ προληφθῇ βασιλευούσης μετὰ ταῦτα τῆς Μαρίας.»

Ἑρρίκος ὁ Η' βασιλεύων ἐν ἔτει 1509 κατ' ἀρχάς ἀπεδοκίμαζε τὸν Λούθηρον,

ὥστε ἤξιώθη παρὰ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Ι' τοῦ τίτλου ἀπρόμαχος τῆς πίστεως· ἀλλ' ὁ ἔρω· αὐτοῦ διὰ τὴν Ἄνναν τὴν Βοληνίαν, κυρίαν τῆς τιμῆς τῆς βασιλείας Αἰκατερίνης, ὀλεθρίως αὐτὸν παρέσυρεν εἰς τὸ σχίσμα.

Αἰτήσας παρὰ Κλημεντίου τοῦ Η' διαζύγιον, ὅπερ δὲν παρεχωρήθη αὐτῷ κυρίως ἔνεκα τῆς ἐπιρροῆς τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Β' ἀνεψιῦ τῆς ἐξ Ἀραγῶνος Αἰκατερίνης, ἀπεφάσιον ἀμέσως ν' ἀποστείῃ τὸν ζυγὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ὅθεν τὸ 1533 ἐνομφεῦθη Ἄνναν τὴν Βοληνίαν, ἀφοῦ διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἐπικρατείας Θωμᾶ Κρόμβελλ ἐξητήματο τὴν γνώμην τῶν περιωυνοτέρων πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης, ὧν τὰς ψήφους ἠγόρασεν ἀδρά τῇ πληρωμῇ.

Ὁ Πάπας βεβαίως ἐξέδωκεν ἀφορισμὸν κατὰ τοῦ αὐτοῦ τοιοῦτου ἀνοσίου γάμου, συνεπέα τοῦ ὁποῦ ἡ Αἰκατερίνη καθίστατο σύζυγος ἀπαρνηθεῖσα. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὗτος, αὐτοκρατορικὸς καὶ πλήρης ὀργῆς, ὅπως ὁ Σαίξπηρ τόσον καλῶς τὸν ζωγραφίζει, ἀνεκνήρυξεν ἀμέσως τῇ συγκατανεύσει τοῦ ἱερατείου καὶ τῆς Ἀγγλικῆς βουλῆς· ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησίας· ἀντικαθιστῶν ὅμως ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ τὸν Πάπαν, δὲν ἔσχε τὴν ἰδέαν ν' ἀποβάλλῃ τὴν καθολικὴν πίστιν. Ἀλλ' ὅτε ἀπερρίφθη ὁ τῆς ὑπεροχῆς ὄρκος, δὲν ἀπῆτει ὁ βασιλεὺς Ἑρρίκος ἀπὸ τοῦς ὑπηκόους του, καὶ ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ σπράγιδουφύλακος Θωμᾶ Μήρου καὶ τοῦ φίλου του Φίσχερ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ῥόστεστερ, δύο τῶν τιμιωτέρων καὶ μᾶλλον τιμωμένων προσώπων τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐποχῆς ἐπέμφθησαν εἰς τὰ βασιανιστήρια καὶ ἡ βουλὴ δὲ τότε πιστῆ εἰς τὰς παρακινήσεις ἢ μᾶλλον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως ἐξέδωκε ψήφισμα δι' οὗ, καταργούσα τὰς μονὰς, ἀπέδιδεν εἰς τὴν βασιλείαν τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν. Ἐκτοτε πλέον ἢ μεταρρυθμίσεις μετὰ θάρρους ἀνεκνήρυξεν, ἀπέμεινον δὲ μόνον ἡ διοργανώσεις καὶ ἡ διάδοσις αὐτῆς.

Ἑρρίκος ὁ Η' δὲν ἔσχε τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ ἀναπτύξῃ αὐτὴν πλειότερον,

ἄλλως τε διειτρεῖ εἰσέτι καὶ προλήψει τινὰς, δύσκολον δὲ ἦτο ὁ πρῶτον πρόμαχος τῆς πίστεως νὰ γίνῃ ἀμέσως καταστροφεὺς αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ Καλθινισμὸς λεληθότως προώδευε παρὰ τῷ λαῷ, ἐντελεῖ δὲ θράμβον ἀπέκτισεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ'.

Ἑρρίκος ὁ ὄγδοος ἀπέθανε τῇ 31 Ἰανουαρίου 1547. Τέσσαρες ἡμέρας, ἀφ' οὗτου παρέδωκε τὸ πνεῦμα, ὅτε πλέον οἱ ὑπουργοὶ τοῦ μακαρίτου βασιλέως ἔλαβον πᾶσαν πρόνοιαν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, Ἐδουάρδος ὁ ΣΤ' ἀνεκνήρυξεν βασιλεὺς ὑπὸ τοῦς τίτλους βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, πρόμαχος τῆς πίστεως, καὶ ἀνώτατος ἐπιγῆς ἄρχων τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Ἰρλανδικῆς ἐκκλησίας.

Ἐδουάρδος ὁ ΣΤ' εἰσερχόμενος ἐν Λονδίῳ καὶ χαιρετῶν τὸν ζητωκραυγάζοντα λαόν, δὲν προέβλεπεν οὐδὲν ὅμοιον πρόσωπον ἔμελλε νὰ παραστήσῃ. Ἦτο παιδίον εἰσέτι· εὐκόλως ἔμελλον ἄλλοι αὐτὸ νὰ καθοδηγῶσι καὶ νὰ τῷ ἐμπνεύσωσι ἀπολύτως τὰς ἰδέας τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ἀνγλικὸς ἔτι ὄντος τοῦ πρίγγιπος, οἱ εὐνοοῦμενοὶ τοῦ Σόμερσετ καὶ Δούδλεϋ μετέτρεψαν τὴν μέγρι τοῦδ' ὡς ἱεραρχίαν καὶ ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν θεωρουμένην θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσειν εἰς δόγμα καὶ πίστιν. Ἡ Βουλὴ διὰ νομοσχεδίου καθήρυξε τὴν ἀγαμίαν τῶν ἱερέων καὶ τὰς τελετὰς τοῦ καθολικοῦ θρησκευματος, πρὸ δὲ διέταξε τὴν εἰς τὴν καθομιλουμένην χρῆσιν τῆς Βίβλου καὶ τὴν κατάργησι τῶν εἰκόνων. Οἱ λαϊκοὶ εἶχον τὴν ἀδειαν νὰ μεταλαμβάνωσι καὶ κατὰ τὰ δύο δόγματα, νέον δὲ λειτουργικὸν ἐψηφίσθη.

Μετὰ τὸν θάνατον Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ' Μαρίας ἡ Τυδορὶς, ἔνθερμος καθολικῆ, ἀνηγορεύθη βασίλισσα, μολοντί ὁ Δούδλεϋ ἐφημέριος ἀπεπειράθη νὰ παραχωρήτῃ τὸν θρόνον εἰς τὴν Αἰαίδην Ἰωάνναν Γρέϋ δις ἐγγονὴν τοῦ Ἑρρίκου Ηου. Ἡ Μαρίας ἦτο καρπὸς τῶν γάμων τοῦ Ἑρρίκου μετὰ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Ἀραγῶνος, ὅθεν ὁ Δούδλεϋ προσεπάθησε ν' ἀφαιρέσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου δικαιώματα αὐτῆς διὰ ψήφισματος τῆς Βουλῆς, τοῦθ' ὅπερ ἐπίσης ἐνήργησε καὶ

διὰ τὴν Ἐλισάβετ τὴν θυγατέρα Ἄννας τῆς Βοληνίας, ἀνακνήρυττων καὶ τὰς δύο αἰεμίτους.

Ἡ βασιλεία Μαρίας τῆς Τυδορίδος φέρει χαρακτηριστὰ αἱματηρὰς ἀντιδράσεως. Ὁ ἀγγλικανὸς θεολόγος Κράμμερ, ὅστις ὑπέκινησε τὰ ἐπὶ τῆς παρελθούσης βασιλείας διάφορα ληφθέντα μέτρα καὶ ἄλλας ἐκατοντάδας μεταρρυθμίσεων, ὑπεβλήθη εἰς βασανιστήρια. Συνεδέθησαν ἐκ νέου πᾶσαι αἱ μετὰ τῆς Ῥώμης διακοπεῖσαι σχέσεις, πρέσβυς τοῦ Πάπα καὶ πάλιν ἦλθεν ἐν τῇ αὐλῇ, ἡ δὲ βασίλισσα ὑπανδρεύθη Φίλιππον τὸν υἱὸν τοῦ Καρόλου τοῦ Β'· ἀλλ' ἐπειδὴ ἠθέλησεν οὕτω διὰ τῆς βίας νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν καθολικὴν πίστιν, νομίμως οὐκ ἐδέχθη τὰ βίβια μέσα ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ταύτης, ὁ λαὸς ἐδείξεν ἀπέχθειαν πρὸς δόγμα τοιοῦτον, πολλῷ δὲ μᾶλλον προσεβλήθη βλέπων τὴν ἐνωσιν τῆς βασιλείας τοῦ μετα πρίγγιπος ξένου. Τῷ 1558 ἡ Μαρίας Τυδορὶς ἀπέθανε μισομένη ὑπὸ τῶν ὑπηκόων της. Δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι Μαρίας ἡ Τυδορὶς ἀναλαβούσα τὴν περιστολὴν τῆς προόδου τῆς μεταρρυθμίσεως, ἐξήναψε μᾶλλον αὐτὴν δι' ἀσυνετοῦ ζήλου, οὕτω δὲ, ὅτε πέντε ἔτη μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτῆς ἀπέβιασεν, ἐγκατέλειπε διάδοχον ἐπίρρονον, τὴν Ἐλισάβετ, ἧτις μετ' ἐπιμελείας ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Ἑρρίκου Ηου καὶ τοῦ Κράμμερ, καὶ ἧτις πλερέστατα ἐπέτυχε.

«Ὅς ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τοῦς ὑπερβολικοὺς ἐπαίνους, οὗς ὁ Σαίξπηρ θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ Κράμμερ ἐν εἰδεί προφητείας, ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καντεβουρίας ἀναγγέλλει εἰς τὸν βασιλέα Ἑρρίκον τὸν Ηον τὴν γέννησιν τῆς Ἐλισάβετ. «Συγχωρήσατέ μοι, Μεγαλειότατε νὰ ὀμιλήσω, διότι εἶνε θεῖα τοῦτο εἰς ἐμὲ ἐντολή... ἡ βασιλόπαις αὕτη (ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶεν ἐσκέῖ ἐπ' αὐτὴν) μολοντί ἐν τῷ λίκνῳ εἰσέτι, ὑπόσχεται εἰς τὸ ἔθνος μυριάδας μυριάδων εὐλογιῶν, ἃς ὁ χρόνος μέλλει νὰ ὠρμαῖσῃ... Θέλει ἀποκαταστή τὸ πρότυπον παντὸς συγχρόνου πρίγγιπος καὶ πάντων τῶν ἀπογόνων αὐτῆς... Ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἀληθείας θ' αὐξήτῃ, θεῖαι δὲ εἰς οὐρανοῦ ἰδέαι τοῦ πνεύματος της θὰ ὦ-

σιν ἢ τροφή. Ὡς στάχεις ἀνεμόπληκτοι οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς θά τρέμουν, κλίνοντες κεφαλὴν τεθλιμμένην. Τὸ καλὸν μετ' αὐτῆς θά αὐξάνῃ καὶ ἐνόσω θά βασιλεύῃ, ἕκαστος ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπὸ τὴν ἀναδενδράδα θά γένηται τῶν καρπῶν, οὐ; ἐφύτευσε καὶ εἰς τοὺς γείτονας θά ψάλλῃ εἰρήνης ἄγματα. Ὁ Θεὸς θά καταστῆ γνωστός καὶ θά δοξασθῆ. ὦ; ἐπιθυμεῖ! . . . Τὰ τέκνα τῶν τέκνων μας θά εὐλογῶσιν αὐτόν, ἀπολαμβάνοντα τῶν ἀγαθῶν πάντων, ὅσα εἶπον.»

Τι ἄρα γε ἐσήμαινε ὁ διθύραμβος οὗτος, καθ' ἣν ἐποχὴν ἔγραψεν ὁ Σαίξπηρ; Εἶνε ναι μὲν ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ συμπατριῶται τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ἤθελον νὰ δοξάζωσι τὴν ἐνδοξον βασιλισσαν, τὴν ἐπιτηδείαν πολιτικὴν, τὴν ἐνεργητικὴν προστάτριαν τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ βεβαιότερον εἶνε ὅτι πρὸ πάντων ἐθαύμαζον τὴν Ἐλισάβετ διότι ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς μεταρρυθμίσεως, ἡ θυγάτηρ Ἑρρίκου τοῦ Που καὶ ἡ ἀδελφὴ Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ'.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Ι Ο Ν Η.

Μετὰ πέντε ἐτῶν διακοπὴν εἶδε τέλος πάντων ἐφέτος τὸ θέατρον Ἀθηνῶν Ἰταλικὸν μελοδράμα. Λάβροι ἐξανέστησαν κατ' αὐτοῦ οἱ τῶν πατριῶν ἐθίμων ζηλωταὶ καὶ ἐκραύγασαν—ἵνα ἀκουσθῶσι. — Διαφθεῖρει τὸ Ἰταλικὸν θέατρον ἔκραςον· διατί; ἕνεκα τῆς μουσικῆς; πλὴν ἡ μουσικὴ ἄλλοτε ἡ μέρωσι τὰ θηρία, τῶρα δ' εἶναι φόβος μὴ διαφθεῖρῃ τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλῆν. πρωτεύουσας; ἕνεκα τῶν ὑποθέσεων τῶν δράματων του; πλὴν πάντα ταῦτα τὰ δράματα τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον ὅπερ ἠθικοποιεῖ παρέλαβε καὶ μετέφρασε καὶ παρέστησεν ἐπανειλημμένως. Καὶ οὕτως εἶδομεν τὴν Traviata ἐν τῇ Κυρία μὲ τὰς Καμελιὰς, τοὺς Masnadieri ἐν τοῖς Ἀρσιαῖς, τὸ Campanello ἐν τῷ Κώδωνι καὶ οὕτως εἶδομεν

τὴν Λουκρητίαν Βοργιαν, τὸν Ἐργάνην, τὴν Μαρίαν Τυδορίδα. Ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῦτα εἶδομεν ἐν τοῖς φημισθεῖσι πρωτοτύποις δράμασι τοῦ Ἑλλῆν. θεάτρου ὄργια ἀπρεπῆ, ἠκούσαμεν ἐν τῷ Λαγείῳ τῶν Φιλάρχαιῶν, τῷ Κούτρα, τοῖς Τρισὶ Δεκαεῦσι τὰς αἰσχρολογίας τῶν καπηλείων.

Καὶ τὴν 3 Νοεμβρίου ἤρχισε τὸ Ἰταλικὸν θέατρον διὰ τοῦ μελοδράματος ΙΟΝΗ τοῦ μουσικοῦ Ἑρρίκου Πετρέλλα. Ἄγνωστα ὅμως ἦσαν εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινὸν καὶ τοῦ μελοδράματος ἡ μουσικὴ καὶ τοῦ μουσικοῦ τὸ ὄνομα. Τοῦτο μόνον ἐγνώριζον οἱ πλεῖστοι ὅτι τὸ μελοδράμα ἐξήχθη ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Ἀγγλοῦ Boulwer αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Πομπηίας, γνωστοῦ καταστάτος ἡμῖν διὰ τῆς γλαφυρᾶς μεταφράσεως τοῦ Γεωργίου Ζαλοκώστα. — Ἀνυπόμονοι ὄθεν οἱ πάντες περιέμενον τὴν πρώτην παράστασιν, καὶ ἀθρόον τὸ πλῆθος κατέλαβε τὸ θέατρον. — Ἡ ὀρχήστρα ἔπαιξε τὴν εἰσαγωγὴν . . . ἤρθῃ ἡ αὐλαία . . . ἡ μία πράξις διεδέχετο τὴν ἄλλην . . . ἐτελείωσε τὸ μελοδράμα καὶ πάντες ἐμειναν ἐνθουσιῶντες διὰ τὸ ὕψος, διὰ τὴν λεπτότητα τῆς μουσικῆς. Νὰ ἀποδείξωμεν τοῦτο διὰ πολλῶν κρίνομεν ἀνωφελεῖς, περιοριζόμεθα δὲ νὰ διαλάβωμεν ἐν ὀλίγοις τὴν τῆς Ἰόνης ὑπόθεσιν.

Ἡ Ἰόνη εἶδεν εἰς τὸν ἐν Νεαπόλει ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς τὸν Γλαῦκον.

Ἡ γλώσσα τῶν βλεμμάτων ἐλάλησεν.

Ἠγαπήθησαν.

Εἰς τοῦ οὐρανοῦ τῆς Παρθενότης τὸ γλαυκὸν χρῶμα, ἀνεῦρον τὴν διαύγειαν τοῦ Ἀττικοῦ οὐρανοῦ, ὃν πρῶτον εἶχον ἰδεῖ ἀνοιγόμενοι οἱ ὀφθαλμοὶ των.

Παρήλθε καιρὸς. Ὁ Γλαῦκος ἀνεχώρησεν εἰς τὰς Ἀθήνας· ἐπανῆλθεν εἰς Νεάπολιν, ἀνεζήτησε τὴν Ἰόνην . . . εἰς μάτην. Ἄπελπις ἀπῆλθεν εἰς Πομπηίαν. Ἐκεῖ τὴν ἀνεῦρε . . .

Καὶ ὁ ἔρωσ των ἦτο ἀγνός καὶ μέγας.

Ἡ Ἰόνη εἶχεν ἐπίτροπον ἐν Πομπηίᾳ τὸν Ἀρβάκην, ἱερέα τῆς Ἰσιδος, ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ ὄχλου τιμώμενον ὡς σοφόν, βίαιον ὅμως καὶ μοχθηρὸν, ὅστις ἔτρεφε μυστικὸν πρὸς τὴν Ἰόνην ἐγκάρδιον ἔρωτα—ἂν ἔρωσ δύναται νὰ

κληθῆ τὸ εἰς τοιαῦτα στήθη βλαστάνον αἰσθημα. — Οὗτος μανθάνει ὅτι ἡ Ἰόνη ἡγάπα τὸν Γλαῦκον προσπαθεῖ διὰ παντοίων διὰ βολῶν νὰ τὸν ἐκμηδενίσῃ· εἰς μάτην. Τί νὰ πράξῃ; συνεννοηθεῖς μετὰ τοῦ Βούρβου καὶ πῆλου τινός καὶ πρῶην μονομάχου, ἀποφασίζει νὰ δηλητηριάσῃ τὸν Γλαῦκον πρὸς τοῦτο δὲ μεταχειρίζονται πρῶτορον μέσον. Ὁ Βούρβος δὴλον ὅτι εἶχε δούλην τινὰ Θετταλίδα τὴν Νηδίαν, ἣν ἐλευθερώσας ὁ Γλαῦκος εἶχε προσενέγκει δῶρον τῇ Ἰόνῃ ἢ δυστυχῆς αὕτη ἡγάπα τὸν Γλαῦκον χωρὶς φεῦ! νὰ ἔχη οὐδεμίαν ἐλπίδα ἀνταποδώσεως. Ὁ Βούρβος ἐκμεταλλεύεται τὸν ἔρωτα τῆς Νηδίας καὶ δίδει πρὸς αὐτὴν φίλτρον τι, ὅπερ θά κάμῃ τὸν Γλαῦκον νὰ τὴν ἀγαπήσῃ ἐμμανῶς. Ἡ ἀθῶα νεανὺς πείθεται καὶ μίξασα οἶνω τὸ ὑπ' αὐτῆς νομιζόμενον φίλτρον, ὅπερ ὅμως ἀληθῶς ἦν δηλητήριο, τὸ δίδει ἐν συμποσίῳ πρὸς τὸν Γλαῦκον. Οὗτος ὅμως ὑπὸ μέθησ ἤδη κατεχόμενος δὲν ἔπιεν ἢ ὀλίγας σταγόνας, αἰσιν φρενῶν, ἧς διαρκούσης ἀπηνήθη τὴν Ἰόνην. Ὁ ἐκεῖ παρατυγχάνων Ἀρβάκης διαβάλλει ἐκ νέου πρὸς τὴν Ἰόνην τὸν Γλαῦκον, τοῦ ὁποῖου τῇ δεικνύει τὴν ἀπιστίαν, συγχρόνως δὲ συμβουλεύει αὐτὴν ὅπως ἐλθούσα εἰς τὴν οἰκίαν του μάθῃ παρὰ τῆς Ἰσιδος τὴν τύχην αὐτῆς. Ἡ Ἰόνη μεταβαίνει παρὰ τῷ Ἀρβάκῃ διὰ μυρίων τετρακοσίων προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐξαπατήσῃ. τέλος δ' ὁμολογεῖ πρὸς αὐτὴν τὸν ἔρωτά του. Ἡ Ἰόνη ἀνθίσταται, ὁ Ἀρβάκης ἐπιμένει, πλὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπιφαίνεται ὁ Γλαῦκος μετὰ τῶν ἐταίρων του. Ὁ Ἀρβάκης ἀπειλεῖ ὅτι θά φονεύσῃ τὴν Ἰόνην· ὁ Γλαῦκος ὀργισθεὶς ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ Ἀρβάκη . . . πλὴν συλλαμβάνεται καὶ ἀπάγεται πρὸς τὸν πραιτόρα. Τὸ ἔγκλημα ἦτο φρικτὸν, ἦτο ἀνοσιούργημα . . . Καὶ ὁ Γλαῦκος κατεδικάσθη νὰ παλαίσῃ μετὰ τῶν θηρίων κατὰ τοὺς προσεχεῖς τοῦ ἀμφιθέατρο ἀγῶνας.

Ἐπέστη ἡ ἀποφράς ἡμέρα· ὁ Γλαῦκος ὀδηγεῖται εἰς τὸ ἀμφιθέατρον . . . Ἀύονται ἤδη τὰ δεσμά τοῦ λέοντος . . . εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐφορμήσῃ . . . ὅτε ἡ Νηδία παρουσιάζεται εἰς τὸν πραιτόρα, διηγείται πρὸς

αὐτὸν τὴν ἀθωότητα τοῦ Γλαῦκου καὶ ἐκθέτει τὰς δολοπλοκίας τοῦ Ἀρβάκη. — Τὸ πλῆθος ζητεῖ νὰ δοθῇ χάρις εἰς τὸν Γλαῦκον καὶ νὰ βιβθῇ εἰς τὰ θηρία ὁ Ἀρβάκης. — Δεινὸς σεισμὸς συνταράσσει κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν Πομπηίαν . . . Τὸ πλῆθος ἐντρομον φεύγει . . . ὁ Γλαῦκος σώζεται, ἐπανευρίσκει τὴν Ἰόνην καὶ φεύγει μετ' αὐτῆς, πλὴν ἡ Νηδία θάπτεται ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς Πομπηίας, ἀφοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην στιγμὴν ἐξωμολογήθη πρὸς τὸν Γλαῦκον τὸν ἔρωτά της.

Τοιαύτη ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος· εἶναι ἀληθὲς ὅτι διαφέρει κατὰ πολλὰ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Boulwer, ἀλλ', ὡς ὁ ἴδιος συγγραφεὺς αὐτοῦ Ἰωάννης Peruzzini λέγει ἐν τῷ προλόγῳ αὐτοῦ, ἦτο ἀδύνατον εἰς τότῳ στενὸν χώρον νὰ συμπυκνωθῶσι τὰ ὡραία ἐπεισόδια καὶ αἱ διάφοροι σκηναὶ τῶν *Τελευταίων ἡμερῶν τῆς Πομπηίας*. Ἰδόμεν νῦν πῶς διεξάγεται ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐν τῷ δράματι. Καὶ ἴσως μὲν τινες νομίσωσι τοῦτο περιαιτολογίαν καθότι συνήθως τὰ libretto λεγόμενα τῶν μελοδραμάτων δὲν εἶναι μέγα τι καὶ οὐδεὶς προσέχει εἰς αὐτὰ ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν μουσικὴν· ἀλλ' ὁ Κύριος Peruzzini συνέταξε τὸ libretto αὐτοῦ μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ ἐν ταῖς ὀλίγαις σελίσιν αὐτοῦ εὑρεται ἀληθὲς ποιήσις (1).

Ἀίρομενον τοῦ παραπετάσματος ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸ καπηλεῖον τοῦ Βούρβου. Εἶναι ὄρθρος βαθύς· εἴθεν κἀκεῖθεν φαίνονται διεσκορπισμένοι ἀμφορεῖς καὶ τὰ pallia τῶν νεαρῶν πατρικίων· δεξιὰ οἱ μονομάχοι πίνουσι καὶ γελῶσιν, ἀριστερὰ νέοι πατρικοί μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Γλαῦκος, ὁ Σαλλούστιος, ὁ Κλαύδιος παῖζουσι κύβους· ὁ Γλαῦκος εἶναι μελαγχολικός, συλλογίζεται τὴν Ἰόνην καὶ αἰωνίως χάνει, ἀλλὰ κατὰ τὸν Σαλλούστιον,

(1). Ἐπιθυμοῦντες νὰ καταδείξωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ Ἰλισσοῦ τὸ κάλλος τῆς ποιήσεως τῆς Ἰόνης, συγχρόνως δὲ νὰ καταστήσωμεν κοινὰ παρὰ πᾶσι τὰ ὡραιότερα τοῦ μελοδράματος ἄγματα, παρεκαλέσαμεν, ὅπως μεταφράσῃ τινὰ τούτων, τὸν ἀγαθὸν φίλον I. Καμπούρογλου, ὅστις διὰ γλαφυρᾶς καὶ πιστῆς μεταφράσεως ἀπέδωκε τὰ μέτρα, τὴν χάριν καὶ τὴν ἀφέλειαν τοῦ Ἰταλικῆ πρωτοτύπου.

Chi perde in gioco vince in amor.

Πλὴν ἡ εὐθυμία ἀρχίζει νὰ καταλαμβάνη πάντας· ὁ Γλαῦκος τότε ἀνίσταται κατὰ μέρος τὴν μελαγχολίαν προτείνει πλήρη οἴνου τὸν ἀμφορέα καὶ μέλπει τὴν ἐξῆς πρόποσιν.

Δάφνας, βύτρες κόψατέ μοι
μ' ἀνθή ἀπὸ τὸν λειμῶνα
στέφανον συμπλέξατέ μοι
ν' ἀναβῶ τὸν Ἐλικῶνα.
Εἰς τὸν Βάκχον τὰ πρωτεῖα,
Δόξα, ὕμνοι τῇ Παρίᾳ
— Κόρυθας, ἔγχρη, μάχας ἄς ψάλλῃ
ἄς ψάλλῃ θάλακας ὁ μωρός·
ὄπλα μου εἶναι· γυνή, φιάλη.
Πίπτει μεθύων· ὄχι νεκρός!
Ὅταν πρὸς μάχην τὸν ἀμφορέα
εἰς χεῖρας σφίξω, ὦ! δὲν φθονῶ
οὔτε τὸ σκίπτρον εἰς βασιλέα.
τὰ πάθη ὅλα τὰ λησμονῶ.
Χρυσῶν ἡ πείνα σεπτὴ ἐκλήθη.
ἐγὼ τὸν οἶνον σεπτὸν καλῶ.
εἶναι θυγάτηρ αὐτοῦ ἡ λήθη·
διψῶν ἂν κλαίω, πίνων γελῶ.
— Ζέσον μίθης ἔχω θεῖαν·
κίρη, ἥτις μὲ μαγεύεις
μὲ τὴν χεῖρά σου τὴν λείαν
πρόσελθε νὰ μὲ θωπήσῃς.
Δὸς τὰ δάκρυα νὰ πῶ
τῶν ὀμμάτων σου τῶν δύο. —
Θέλω τὴν κόμην σου νὰ φιλήσω,
ὥσπερ ζεφύρου λεπτὴ πνοή.
Δέχθητι· μάλλον θὰ σ' ἐκτιμήσω.
Φίλει· ὁ ἔρωσ εἶναι ζωή.

Αἴφνης ἀκούονται φωναὶ καὶ ἡ Νηδία ὀρμαίνει εἰς τὴν σκηνὴν παρακολουθουμένη ἀπὸ τὸν Βούρβον, ὅστις κρατεῖ ὑψωμένον τὸ βούνευρον ὅπως τὴν δειρῆ. Ὁ Γλαῦκος τὸν ἀποτρέπει· ἐπειδὴ δ' ὁ Βούρβος ἐπιμένει καθότι εἶναι κτήματός σου, τὴν ἀγοράζει ἀντιτεσσαράκοντα σεστερτίων καὶ τὴν ἀποστέλλει δῶρον πρὸς τὴν Ἴονην. Ἀπέρχονται οἱ πατρίκιοι, ἀπέρχονται οἱ μονομάχοι καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς μένει μόνος ὁ Βούρβος· μετ' ὁ λίγον καταφθάνει καὶ ὁ Ἀρβάκης ὅστις συσκέπτεται μετ' αὐτοῦ πῶς νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὸν ἀντίζηλον τοῦ Γλαυκῶν. — Γνωρίζεις, τῷ λέγει, τὴν Μάγισσαν ἣτις κατοικεῖ ἐν σπηλαίῳ ἀπρσίτῳ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βεσουβίου; ἐκεῖ μετὰβα καὶ ζήτησον ἐξ ὀνόματός μου τὸ σύνθημα δηλητηρίου πῶς ὁμοῦ νὰ τὸ δώσωμεν πρὸς τὸν Γλαῦκον; — Ἡ Νηδία, λέγει ὁ Βούρβος,

ἀγαπᾷ τὸν Γλαῦκον· ἠξέυρεις ὅτι τὴν ἐπόλησα πρὸς αὐτόν· δύναμαι λοιπὸν νὰ τὴν πείσω ὅτι εἶναι φίλτρον, ὅπερ πινόμενον θὰ καταστήσῃ τὸν Γλαῦκον ἐμμανῆ πρὸς αὐτήν. Ἡ σκηνὴ ἐπὶ τούτοις μεταβάλλεται καὶ παριστᾷ ἡμῖν τὸ οἶκμα τῆς Ἴονης· παρουσιάζεται αὐτῇ, μονολογεῖ περὶ τοῦ Γλαυκῶν καὶ ἐκφράζει τὸν πρὸς αὐτὸν ἔρωτά της διὰ τῶν ἐξῆς ποιητικωτάτων στροφῶν:

Ἀνατολῆς μοὶ φαίνεται
φῶς τὸ μεδίαμά του
καὶ τῶν ἀστέρων σύμβολα
τὰ μαύρα ὄμματα του·
Τὸ κύμα ἂν ψιθυρίζῃ
ἐκεῖνος μὲ λαλεῖ·
ἢ αὐρὰ πού δροσίζει
μοὶ τὸν ἀναπολεῖ.

Αἴφνης παρουσιάζεται ὁ Ἀρβάκης, ὅστις λέγει πρὸς αὐτὴν ὅτι ἐνόησε ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Γλαῦκον, καὶ διαβάλλων αὐτὸν διηγείται ἐκτενωρῶς τὰ ὄργια καὶ τὴν ἀκολασίαν αὐτοῦ καὶ τέλος προσθέτει ὅτι πρὸ ὀλίγου ἠγόρασε δούλην τινὰ ἣν ἀγαπᾷ ἐμμανῶς. . . . Ἐπὶ τούτοις καταφθάνει ἡ Νηδία μετ' ἐπιστολῆς τοῦ Γλαυκῶν, ἐν ἣ οὗτος ἐκτιθέμενος τὰ αἰσθηματά του δωρεὴ πρὸς αὐτὴν τὴν Νηδίαν. Ὁ Ἀρβάκης κατῆσχυμένος ἀποχωρεῖ καὶ τὸ παραπέτασμα πίπτει.

Αἰρομένου τοῦ παραπετάσματος ἐν τῇ β'· πράξει, ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸν κῆπον τῆς οἰκίας τῆς Ἴονης· πῆδαξ κομψὸς ἀναρρίπτει ὕδωρ καὶ ἀγάλματα ἐρώτων κοσμοῦσι τὰς γωνίας· πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ φαίνονται τὰ οἰκήματα τῆς Ἴονης περωτισμένα. — Ἡ Νηδία μελαγχολικῆ ἐρεῖδεται ἐπὶ τινος λίθου, ἐνῶ ἐνδοθεν ὁ Γλαῦκος μετὰ τῶν φίλων του συμποσιάζοντες παρὰ τῇ Ἴονῃ μελποῦσι τὰ ἐξῆς:

Ἐκ τῆς εὐχῆς λύρας σου
ὁ ἔρωσ ἀποπνέει·
Ὡ νέα Μούσα, τῆς Σαπφούς
ὁ οἶστρος σὲ ἐμπνέει.
Δέχθητι βόδα, ἴα· —
ὡς τὴν Ἴονην ἐντελὲς
δὲν ἔχ' ἡ Πομπηζία
ἀνθος περικαλλέει.

Ἡ δυστυχὴς Νηδία ἀκούουσα ταῦτα καταβάλλεται· καταφθάνει ὁ Βούρβος ὅστις ἀποκαλύπτων αὐτῇ τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας της τῇ προτείνει τὸ φίλτρον ἢ Νη-

δίκα ἔνθους τὸ λαμβάνει καὶ σπεύδει ἐντός· πλὴν ὁ Γλαῦκος, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἔξωθεν ἐπιβλέπων Βούρβος, δὲν ἐβρόφησεν ὅλον τὸ φίλτρον. Μετ' οὐ πολὺ ἐξέρχεται ἐπὶ σκηνῆς ὁ ἄλλος ὁ Γλαῦκος παρακολουθούμενος ὑπὸ τῆς Ἴονης· τὸ δηλητήριον ἤρκεσε νὰ ἐπεπέγη αὐτῷ ἀπλῆν ἐκστασιν φρενῶν· ληρεῖ καὶ ἐν τῷ παραλοισμῷ του παριστᾷ εἰς τὴν Ἴονην τὰ κάλλη τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐξῆς:

Εἰς τὰς Ἰλιστεῖους θάλλει
ὄχθας πάντοτε ἡ φύσις·
εἰς τὸ κύμα του τὰ κάλλη,
φίλη, σοὺ θὰ κατοπτρίσῃς·
Σπεύσον· αὐρ' ἐκεῖ εὐώδεις
τὴν μορφήν σου θὰ θωπεύουν
καὶ φωνὰς μυστηριώδεις
ἢ καρδία θ' ἀντηχῇ.
Ὅθεν θὰ σὲ ζηλεύουν,
τῆς ψυχῆς μου, ὦ ψυχῆ.

Ἡ Ἴονη φοβουμένη ἐπικαλεῖται βοήθειαν· σπεύδουσιν οἱ συμποσιάζοντες ἑταῖροι, αἱ δούλαι τῆς Ἴονης, ἡ Νηδία· ὁ Γλαῦκος ἐν τῷ παραλοισμῷ του ἐξομολογεῖται ἔρωτα πρὸς τὴν Νηδίαν καὶ τὰς ἄλλας τῆς Ἴονης δούλας. Ὁ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰσελθὼν Ἀρβάκης, — Ἰδοὺ τίνα ἠγάπας, λέγει πρὸς τὴν Ἴονην. — Τί νὰ πράξω; ἔρωτᾷ αὐτήν. — Ἐλθέ μετὰ μίαν ὥραν νὰ συμβῶν λευθῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τὴν Ἰσιδα, θὰ σοὶ ἀποκαλύψῃ τὰ πάντα. — Καὶ οὕτω πίπτει τὸ παραπέτασμα, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου πίπτει καὶ ὁ Γλαῦκος ἐξηνητημένος.

Ἡ γ'· πράξις παριστᾷ τὴν ἀγορὰν τῆς Πομπηζίας. Μακρόθεν φαίνεται ὁ Βεσουβίος, ἀριστερὰ ἡ οἰκία τοῦ Ἀρβάκη καὶ παρ' αὐτὴν τῆς Ἰσιδος ὁ ναός. Ὁμιλος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἔθεν κἀκείθεν πωλοῦσιν ἰχθῦς, καρπούς, ἄνθη. . . καὶ ψάλλουσιν εὐθυμὸν χορόν. Αἴφνης ἀκούεται σεισμός, πρῶτος προάγγελος τῆς μελλούσης καταστροφῆς· ἔντρομοι διασκορπίζονται οἱ πωληταὶ καταλείποντες κενὴν τὴν σκηνὴν. Ἀπὸ τῆς οἰκίας του κατέρχεται ὁ Ἀρβάκης· μονολογεῖ περὶ τῆς παρελθούσης δόξης του. . . Ἡ τύχη προώριζεν αὐτῷ τὸν θρόνον τοῦ Νίνου, πλὴν φεῦ!

Μὲ στέμμα Αἰγυπτιακὸν
ἢ Ῥώμη ἐκοσμήθη·
ἐπὶ τῶν πυραμίδων μας

ὁ ἀέτος ἐστήθη.
Ἄλλ' ἂν ἡ δίνη τῶν ἐτῶν
διέλυσε τὸ στέμμα,
θὰ σβύσω εἰς τὸ αἶμα
ἐλευθερίας φῶς.
Πόλις, πολίται, πίπτουσι·
δὲν πίπτει ὁ σοφός.

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα πλησιάζει καθ' ἣν ἡ Ἴονη θὰ μεταβῇ παρ' αὐτῷ· ἀπέρχεται ἵνα προτομᾶσῃ τὰ πάντα. Αὐτοῦ ἀπελθόντος, ἡ Νηδία μετὰ τῆς Ἴονης ἐμφανίζονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἡ Ἴονη ἐμβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀρβάκη, ἡ Νηδία φεύγει ὅπως γνωστοποιήσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν ἐκ τοῦ παραλοισμοῦ του ἐπανερχόμενον Γλαῦκον.

Ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται· πρὸ ἡμῶν παρουσιάζεται τοῦ Ἀρβάκη ἡ οἰκία κίονες ἀλλοκότου μορφῆς· ὑποεαστάζουσι τὸν θόλον· ἀριστερὰ τὸ ἀγάλμα τῆς Ἰσιδος, εἰς τὸ βάθος παραπέτασμα Αἰγυπτιακὸν κλείει τὴν σκηνήν. Ὁ Ἀρβάκης περιμένει καὶ ἰδοὺ ἡ Ἴονη καταφθάνει καὶ μένει ἐκθαμβος πρὸ τῆς πολυτελείας τοῦ οἴκου· ἐν τούτοις ἡ σκηνὴ σκοτιέται καὶ ἐνῶ τὸ ἀγάλμα τῆς θεᾶς ἐμφυχούται καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἀναρρίπτονται φλόγες· πρασινωπαί, ἀκούονται ὑπόγειοι φωναί. Συγχρόνως καταπίπτει τὸ παραπέτασμα τοῦ βίθους καὶ παριστᾷ πρὸ ἡμῶν χαριέντα ναὸν ἐν κήπῳ χλοερῷ κεκοσμημένῳ ὡς διέορτήν. — Θέλεις νὰ ἐρωτήσῃς τὴν θεάν περὶ τοῦ μέλλοντός σου; ἰδὲ — Καὶ ὁ ναός ἀνοίγεται καὶ ὑπὸ τὴν ἀνταύγειαν ζωηροῦ φωτός φαίνονται δύο φάσματα· ὧν τὸ μὲν προσομοιάζει τῇ Ἴονῃ, τὸ δὲ τῷ Ἀρβάκῃ. Ὁ Ἀρβάκης τότε ἐκμυστηρεῖται πρὸς αὐτὴν τὸν ἔρωτά του καὶ σπεύδει νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ. . . Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐπιφαίνεται ὁ Γλαῦκος μετὰ τῶν ἑταίρων του ὀδηγηθεὶς ὑπὸ τῆς Νηδίας. Τί θέλεις; ἔρωτᾷ ὁ Ἀρβάκης προσκαλὼν ἐντοσούτῳ τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἰσιδος καὶ τοὺς δούλους του. — Τὴν μνηστῆν μου, ἀναβοᾷ ὁ Γλαῦκος ὁρμῶν νὰ τὴν λάβῃ. — Ἐν βῆμα ἂν προχωρήσῃς τὴν φωνεῖται, λέγει ὁ Ἀρβάκης. — Ἀλλὰ πρῶτον θὰ φωνεῖται σὺ, προσθέτει ὁ Γλαῦκος· καὶ ἀνασπάσας ἐγγερίδιον ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐμποδίζεται ὑπὸ τῶν ἑταίρων. — Ἀνάθεμα, ἀνάθεμα, βοῶσιν οἱ ἱερεῖς τῆς Ἰσιδος, οἵτινες καὶ ἀπάγουσι τὸν Γλαῦκον.

Ἡ δ' πράξις ἀποκαλύπτει ἡμῖν τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἀμφιθέατρου τῆς Πομπηίας· εἰς τὸ βῆθος φαίνεται ὁ λιμὴν ἄνδρες τοῦ λαοῦ τῆς Πομπηίας καὶ τῶν περιχώρων μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Βουρβός συνδιαλέγονται, ὅτε ἀκούεται μακρόθεν πένθιμον ἐμψατήριον καὶ μετ' ὀλίγον εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν ὁ Γλαῦκος περιστοιχοῦμενος ἀπὸ φύλακας, ῥαβδούχους· καὶ τοὺς φέροντας τὰς σημαίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ μετὰ γράμματα S. P. Q. R. (Senatus populus que Romanus)· παρ' αὐτῷ εἶναι δύο ἱερεῖς. Πρὶν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον ὁ Γλαῦκος λέγει ὀλίγας λέξεις... δὲν τὸν λυκεῖ ὁ θάνατος, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν δὲν βλέπει τὴν Ἰόνην, διακρύπτει ὅτι ἀποθνήσκει ἀθῶος, ἀναθετὴ τὴν ἐκδίκησίν του εἰς τὸν λαόν καὶ ἐπιλέγει διὰ τῶν ἐξῆς:

Ἰόνη, τῆς καρδίας μου ἐλπίς καὶ τέρψις μόνη, δὲν δειλιῶ τὸν θάνατον, ἀλλ' ἄλλο, ἄλλο πόνοι μεθ' ἑσέως· μένεις ἄστεγος τοῦ Γλαύκου πτεροῦ· θά τρέμεις· κ' εἰς τοὺς κόλπους του οὐδεὶς θά σέ θερμαίῃ.

Ἄλλὰ παρηγορήθητι, τὸν Γλαῦκον μὴ λησιμόνει· καὶ πάλιν μᾶς ἐνόησι μαζὺ ὁ οὐρανός. Τὸν ἀσπασμόν μου δέχθητι, εἴν' ὁ ὑστερινός.

Μεθ' ὃ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. Συγχρόνως ἡ Νηδία μετὰ τοῦ Σαλλουστίου σπεύδουσιν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ὅπως ἀποκαλύψωσιν εἰς τὸν πραιτορα τὴν ἀλήθειαν καὶ σώσωσι τὸν Γλαῦκον ἢ Νηδίαν θά διηγηθῆ ὅτι ὁ Ἀρβᾶκς ἐπεχείρησε νὰ δηλητηριάσῃ τὸν Γλαῦκον, ὁ Σαλλουστίος θά ἐξεγείρῃ τὸν λαόν. Ἡ Ἰόνη ἀπελπίς καὶ ἐλευσινή σπεύδει καὶ αὐτὴ πρὸς τὸ ἀμφιθέατρον, ὅπως τὸν ἴδῃ τὸ τελευταῖον... Πρὸ αὐτῆ ἐμφανίζεται ὁ Ἀρβᾶκς.—Δύναμαι νὰ τὸν σώσω, λέγει πρὸς αὐτὴν, εἰάν γίνῃς σύζυγός μου.—Ποτέ, ἀνακράζει ἡ Ἰόνη.—Ἐλθέ λοιπὸν νὰ τὸν ἴδῃς κατασπαρattόμενον, ἀναφωνεῖ ὁ Ἀρβᾶκς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ἐνῶ συγχρόνως αἱ σάλπιγγες ἤχουσι τὴν ἑναρξίν τοῦ ἀγῶνος. Ἡ δυστυχὴς Ἰόνη μένει λιπόθυμος, ὅταν τὴν ἐξεγείρωσιν αἱ ἀπὸ τοῦ

ἀμφιθέατρου κραυγαί — Χάρις τῷ Γλαύκῳ — θάνατος τῷ Ἀρβᾶκῃ... Συγχρόνως σεισμός σφοδρὸς σείει τὴν γῆν... ἔντρομοι φεύγουσιν ἀπὸ τοῦ ἀμφιθέατρου ἀναμιξέ μονομάχοι καὶ πατρίκοι, δούλοι καὶ κύριοι... Ἡ Ἰόνη ἀναζητεῖ τὸν Γλαῦκόν της... ἰδοὺ αὐτὸς συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν Νηδίαν καὶ τὸν Σαλλουστίον... ὦ! ὑψίστη στιγμή! ἐσώθη! Καὶ τίς τὸν ἔσωσεν; ἡ Νηδία... Οἱ σεισμοὶ ἐν τούτοις διαδέχονται ἀλλήλους... μαῦραι καὶ ζοφώδεις ἀναθυμιάσεις καλύπτουσι τὴν ἀτμόσφαιραν... ἐκ διαλειμμάτων ἄνδρες καὶ γυναῖκες πάσης ἡλικίας διατρέχουσι τὴν σκηνὴν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν πολυτίμητα σκευὴ καὶ ἀντικείμενα... Φύγωμεν, λέγει ὁ Γλαῦκος... σωθῶμεν εἰς τὴν θάλασσαν... ἐλθέ Νηδία μεθ' ἡμῶν... ὅτι ἐπανίδης τὴν Ἑλλάδα.—Σκληρὰ εἰμαρμένη με κατέχει ἐδῶ, ἀναφωνεῖ ἡ Νηδία.—Ἐλθέ, λέγει ἡ Ἰόνη, θά σ' ἀγαπῶ ὡς ἀδελφὴν... Νέος σεισμός διαταράσσει ἐν τούτοις τὴν φύσιν, αἱ οἰκίαι ἀρχάνται νὰ κρημνίζωνται, ἡ λάβα πλημμυρεῖ τὰς ἀδούς... —Ἐλθέ, θέλεις νὰ μᾶς καταστρέψῃς; — Ὅχι, σεις φύγετε, ἐγὼ μένω... Γλαῦκε σέ ἠγάπων... συγχώρει με Ἰόνη... ἡ Πομπηία ἔσται ὁ τάφος μου... Καὶ ἐξαφανίζεται εἰς τὰ σκοτῆ...

Καιρὸν δὲν εἶχον νὰ συλλυπηθῶσι τὴν φίλην των... Ἡ λάβα καταλαμβάνει τὰ πάντα... ὁ Βεσούδιος ἀναφαίνεται φαβερὸς καὶ πορφυρόχρους... τὰ πάντα κρημνίζονται... σκότος κατέχει τὴν φύσιν, διακοπτόμενον ἀπὸ ἐρυθρὰς μαρμαρυγᾶς... ἡ θάλασσα ἀφρίζει... ὁ Γλαῦκος καὶ ἡ Ἰόνη φεύγουσιν... ὁ λαὸς ἀπελπίς ψάλλει τὰ ἐξῆς:

Ζέουσαι τρέχουσιν — αἱ λαβ' ἐν βίαι· κτήρια ῥήγνυνται — τεμένη θεῖα.

ὦ! θά χαθῶμεν — λίμνη εὐρεῖα ἡ Πομπηία — εἶναι φλογῶν.

Ναί! εἰς τὴν θάλασσαν — πάντες βιβθῶμεν, Πατρίς μας, βίβθητι — σὺ μεθ' ἡμῶν.

Καὶ τὸ παραπέτασμα πίπτει ἐν μέσῳ γενικῆς καταστροφῆς.

ΜΙΧΑΗΛ Π. ΔΑΜΠΡΟΣ.

ΟΙ ΔΥΟ ΖΩΓΡΑΦΟΙ.

Δύο ζωγράφοι ἐξωγράφουν τοὺς τοίχους μεγαλοπρεποῦς τινὸς μητροπολιτικοῦ Ναοῦ. Ἀμφότεροι ἴσταντο ἐπὶ σανιδώματος κατασκευασμένου ἐπὶ τούτῳ, περίπου τεσσαράκοντα πόδας ἄνωθεν τοῦ ἐδάφους. Ὁ μὲν αὐτῶν ἦτο τεσοῦτῳ προσεκτικὸς εἰς τὸ ἔργον του, ὥστε ἦτο διόλου βεβουλισμένος, καὶ ἐν θαυμασμῷ τινι ἀπεμακρύνετο τῆς εἰκόνας, θεωρῶν αὐτὴν μετὰ μεγάλης τέρψεως. Λησιμονήσας ποῦ ἦτο, ἐξηκολούθει ὀπισθοχωρῶν καὶ κριτικῶς παρατηρῶν τὸ ἔργον του, μέχρις οὗ προσήγγισεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς σανίδος ἐφ' ἣς ἴστατο.

Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν ὁ σύντροφός του στραφεῖς αἰφνιδίως, ἀνατριχίτων ἐκ φρίκης θεωρεῖ τὸν ἐπικείμενον αὐτῷ κίνδυνον· ἄλλην μίαν στιγμὴν, καὶ ὁ ἐνθουσιαστής μας ἤθελε πέσει ἐκ τοῦ σανιδώματος. Ἐὰν τῷ ὠμίλει, ἦτο βέβαιος θάνατος· εἰάν ἐσιώπα, ἡ ἐκφυγὴ ἦτο ἀδύνατος. Αἰφνης δ' ἀνακτῆσας τὴν ἐτοιμότητα τοῦ νοῦ του, καὶ λαβῶν χρωστῆρα ἐμπλεων χρώματος, ἐβρίψεν αὐτὸν κατὰ τοῦ τοίχου, ῥυπώσας τὴν περικαλλῆ εἰκόνα δι' ἀμορφωτάτων κηλίδων.

Ὁ ζωγράφος προχωρεῖ τρέχων, καὶ στρέφεται πρὸς τὸν φίλον με ἐπιπλήξεις πλήρεις ὀργῆς· ἀλλ' ἐκπλαγῆς ἐπὶ τῇ ἀγρότητι τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἴσταται καὶ ἀκροᾶται τὴν διήγησιν τοῦ κινδύνου ὃν διέτρεξε, θεωρῶν μετ' ἀνατριχιάσεως τὸ διάστημα ὅπερ διεχώριζεν αὐτὸν τοῦ ἐδάφους, καὶ μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης νύλογησε τὴν χεῖρα τὴν περισώσασαν αὐτόν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, ἡμεῖς ἐνόητε βυθίζομεθα εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ κόσμου τούτου, καὶ θεωροῦντες αὐτάς ὀπισθοχωροῦμεν, χωρὶς νὰ αισθανώμεθα τὸν κίνδυνον ἡμῶν, ὅτε ὁ Παντοδύναμος, ἐν ἐλέει, ἐξαλείφωσιν τὰς ὠραίας ταύτας εἰκόνας ἔλκει ἡμᾶς, καθ' ἣν στιγμὴν κατ' αὐτοῦ παραπονοῦμεθα, εἰς τὰς ἀνοικτάς καὶ πλήρεις συμπαθείας ἀγίας Αὐτοῦ ἀγκάλας.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικῶ).

Δ. Ι. ΚΟΜΠΟΘΕΚΡΑΣ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΙΣΟΤΗΤΟΣ.

Ὁ πρὸ ἐνὸς ἡδὴ αἰῶνος ἀπαθανῶν Δελφίνος τῆς Γαλλίας ἦτο ἐπίδοξος κληρονόμος τῆς Γαλλικῆς βασιλείας, υἱὸς τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ'. καὶ πατὴρ τοῦ ΙΣΤ', θέλων νὰ δώσῃ εἰς τοὺς υἱοὺς του ἀπὸ τῆς τρυφερωτάτης τῶν ἡλικίας διδασκαλίαν δραστηκὴν ἅμα καὶ ἐκφραστικὴν περὶ τῆς παρὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν μεγιστάνων ὀφειλομένης μετριοπροσύνης, διέταξε νὰ φέρωσι τὸ βιβλίον τῆς ἐγγραφῆς τῶν βαπτίσεων τῆς ἐνορίας εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον βαπτισθῆ τὰ τέκνα του, διὰ νὰ τὸ ἐπιδείξῃ εἰς αὐτά. Βλέπετε, τοῖς εἶπε, τὰ ὀνόματά σας ἀτάκτως καὶ ἄνευ διαστολῆς ἐγγεγραμμένα εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅπου προηγούνται καὶ ἔπονται ἐκάστοτε πλήθος ἄλλων ὀνομάτων ταπεινῶν καὶ ἀσήμων, καθὼς συνέβη νὰ γεννηθῆτε πρότερον ἢ ὑστερον τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος ἰδιώτου. Ὡς ἄνθρωποι λοιπὸν εὐρίσκεσθε συγκεχυμένοι μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· ἐπίσης δὲ καὶ ὡς Χριστιανοί. Τοῦτο σὰς ἀποδεικνύει ὅτι κατ' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς κυριωτάτας ἰδιότητάς σας εἶναι πάντες οἱ ἄλλοι ὅμοιοι καὶ ἰσότημοι σας. Τὸ δὲ νὰ ἐγεννηθῆτε ἐκ γονέων ὑπερτέρας κοινωνικῆς τάξεως εἶναι ἐπουσιώδεις συμβεβηκόσιν ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, τὸ ὁποῖον ὅμως σὰς ὑποχρεώνει εἰς μεγάλα κοινωνικὰ καθήκοντα, καὶ ἂν τὰ παραβῆτε, ἀποδεικνύσεσθε ἀνάξιοι τῆς εὐμερείας διὰ τὴν ὁποίαν ἀφρόνως θέλετε νὰ καυχᾶσθε καὶ νὰ τιμᾶσθε παρ' ἀξίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὑπεράνω τοῦ ὁποῖου οὐδεμίαν ὑπεροχὴν σὰς ἔδωκεν οὔτε ἡ φύσις, οὔτε ἡ θρησκεία. Καὶ ἂν ἐξ ἀπρονοήτων περιστάσεων ἐπέλθωσι μεταβολαί, ὅπερ εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενον ὡς πολλάκις ἐφάνη καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας ἐδιδάχθητε, καὶ συμβῆ νὰ ἀνατραπῆ ἡ τάξις καὶ νὰ κρημνωθῆτε ἐκ τῆς σημερινῆς ὑψηλοτέρας περιωπῆς εἰς τὴν βαθμίδα τῶν ἰδιωτῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἡθικὸν πλεονέκτημα σὰς διακρίνει, πῶς δύνασθε τότε νὰ ἀποφύγετε τὴν δικαίαν καταφρόνησιν ἐκ μέρους ἐκείνου τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον

φαντάζεσθε σήμεραν ὅτι ἔχετε τὸ ἀδικαιο-
λόγητον δικαίωμα νὰ μεταχειρίζεσθε μὲ
ὑπεροψίαν;

Τὸ ἀνωτέρω σπουδαῖον ἱστορικὸν ἀπαν-
τήσαντες εἰς γαλλικὸν σύγγραμμα τῆς τότε
ἐποχῆς, δύο τινὰ ἐξ αὐτοῦ διδασκόμεθα
πρῶτον, ὅτι ὁ φρόνιμος ἐκεῖνος πατὴρ ἐ-
φάνη ὡς προμαντεύων τὴν μετ' ὀλίγον ἐπελ-
θούσαν Γαλλικὴν καταστροφὴν, καὶ τὰς πε-
ριπετείας τῶν τέκνων του εἰς τὰς ὁποίας
νοθετῶν τὰ προδιέθετε· δεύτερον, ὅτι καὶ
κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας δὲν ὑπῆρ-
χον εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην χωριστὰ λη-
ξιαρχικὰ βιβλία διὰ τοὺς ἡγεμονικοὺς οἰ-
κοὺς, ὡς ἡμεῖς ἠξιώσαμεν ἐσχάτως νὰ πλά-
σωμεν. Αναφέρεται δὲ μόνον τὸ πρωτόκω-
λον γνησιότητος τῆς γεννήσεως τῶν πριγκί-
πων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἔχόντων τιμαριω-
τικὰ διαδοχῆς δικαίωματα, υπογραφόμενον
ἀντὶ συμβολαιογράφου ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμ-
ματέως καὶ ὠρισμένων ἄλλων μεγιστάνων,
οἵτινες παρευρισκόμενοι μετὰ τῆς μίας ἐν
καίρῳ τοῦ τοκετοῦ, ὑπετιθετο ὅτι ἐβλεπον
ἐξερρόμενον ἐκ τῆς κοιλίας τῆς ἡγεμονίδος
τὸ βρέφος, τοῦ ὁποίου τὴν τοιαύτην γνησιό-
τητα ἐμαρτύρουν διὰ τῆς ὑπογραφῆς των.

Ἦλθες καὶ τῆς καρδίας μου ὁ μαρσμουδς παρῆλθε,
Καὶ τοὺς πάλμους αἰσθάνεται τῆς πρώτης ἡλικίας.

Καὶ ἂν, ὦ φίλ', ἡ τρυφερὰ καρδία σου ποθήσῃ.
Τὴν ἀδελφὴν καρδιαντῆς τῶν παιδικῶν σου χρόνων,
Καὶ ἐπ' αὐτῆς διὰ παντός θελήσῃ ν' ἀκουσθήσῃ,
Ἦλ' τότε ἔλθε πλησίον μου· ὦ! μὴ μ' ἀφήσῃς μόνον.

Ἐλθέ, ὅστις βάσανος κατέστη ἡ ζωὴ μου·
Μακρὰν σου εἶνε δι' ἐμὲ ὁ κόσμος ἐρημία.
Καὶ ὡς σκιά μ' ἀκολουθεῖ, ὡς ψυχικὴ τροφή μου,
παντοῦ ἡ δυστυχία.

Ἄν ὄμως τόπους μακρυνούς καὶ πάλιν κατοικήσῃς,
Κ' ἐμὲ ἐνταῦθα, φίλη μου, ἐγκαταλείψῃς μόνον,
Μή τὰς στιγμὰς τὰς εὐτυχεῖς ἐκεῖνας λησμονήσῃς,
Ὶπίπτε κ' ἐδῶ τὸ βλέμμα σου καὶ σένα ζε μὲ πόνον.

Ἄς περυγίξῃ πρὸς στιγμὴν ἐνίοτε ὁ νοῦς σου
Ἐδῶ εἰς νύκτας θερινὰς εἰς νύκτας ἀνευ ἀκότους
Κ' ἄς σ' ἐνθυμίζει ἡ ἀγνὴ πνοὴ τοῦ στεναγμοῦ σου
τοὺς στόνους σου τοὺς πρώτους.

Μονάζουσα, ἐὰν βιβθῆς εἰς πόθους κ' ἀναμνήτεις,
Τὴν δυσυχίαν αἰσθανθῆς πεῦ τὸν ὀνητὸν μαρτίζει,
Εἰς δάκρυ ἀνακούφισιν, ὦ φίλη, νὰ ζητήσῃς·
Μὲ πῖσιν κλαίει τὴν ψυχὴν τὸ δάκρυ τὴν ἀγνίζει.

Ἄν δ' εἰς ἀνθῶνας μόνη σου, Μπιμπία μου, βαδίσης,
Δρέψῃ ἐν ἄνθος ὄροσερον, ἐν ῥόδον ἢ ἐν κρίνον,
Καὶ μ' ἕνα στεναγμὸν βαθὺν, ὦ φίλη, νὰ φωνήσῃς·
Τὸ κόπῳ δι' ἐκεῖνον.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Ἦλθες, κ' ἡ μοῦσά μου πιστὴ ταχέως ἐπᾶνῆλθεν·
Ἦλθες κ' ἐπῆλθε μετὰ σοῦ ἑλπίς παρηγορίας.

Ἦλ' δι' ἐσὲ ἐποίησα τοὺς σίχους μου τοὺς πρώτους
καὶ δι' ἐσὲ τοὺς σίχους μου ποιῶ τοὺς τελευταίους,
Νὰ ψάλλω μ' ἕκαμες αὐτοῦ ἐν μέσῳ μαύρου
[σκότους,
Καὶ νὰ ἐύρισκω εἰς αὐτοὺς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἐλέους.
Ἄθῆναι 16 Σεβρίου 1867 ΣΟΦΙΑ Μ.

Γ Ρ Ι Φ Ο Σ .

ὄρος Θεσσαλίας